

**A MAGYAR TUDOMÁNYTÖRTÉNETI INTÉZET
TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI 68.**

Gazda István

**Bevezetés a reáltudományok történetének
magyarországi könyvészetébe**

**A kötet anyaga a Magyar Tudománytörténeti Intézetben készült.
Az anyaggyűjtésben közreműködött Bodorné Sipos Ágnes.**

**Hatágú Síp Alapítvány
BUDAPEST, 2009.**

A könyves szakképzés füzetei 16.

Sorozatszerkesztő:
Dercsényi Szilvia

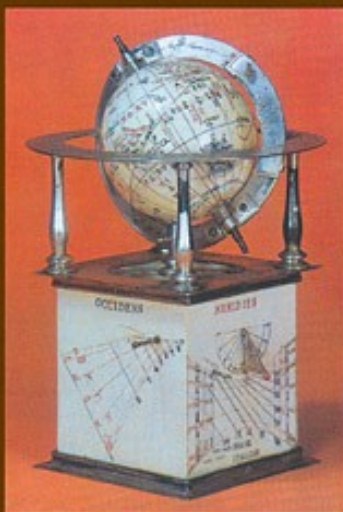
A mű megjelenését a Magyar Szak- és Szépirodalmi
Szerzők és Kiadók Reprográfiai Egyesülete támogatta

ISBN 978-963-7615-56-6
ISSN 1785-8410

A KÖNYVES SZAKKÉPZÉS FÜZETEI

1. Pogány György: Bibliofília és könyvművészet
2. Pogány György: A magyar könyvkereskedelem rövid története a XV. század végétől 1990-ig
3. Galli Katalin: A könyv története. A kezdetektől a 15. század végéig
4. Pogányné Rózsa Gabriella: A bibliográfiai adatközlés szabályai és felhasználása a könyves szakmában
5. Molnár Gábor Tamás: Világirodalom a modernség után. A kortárs elbeszélő irodalom oktatásához és értelmezéséhez
6. Sz. Molnár Szilvia: Bevezetés a kortárs magyar irodalomba
7. Idegen szavak és kifejezések a könyvszakmában. Gyűjt. és vál.: Dercsényi Szilvia
8. Galli Katalin: A könyv története. 1500-tól a 20. század közepéig
9. Pogány György: A könyvszakma segédkönyvei
10. Pankaszi István: Mire? Mivel? Hogyan? A sokszorosítás története és mestersége
11. Galli Katalin: Régi, becses könyvek ápolása és restaurálása
12. Szabó Sándor: A magyar nyelv- és irodalomtudomány kútfői
13. Plihál Katalin: A térképnymtatás művészete a kezdetektől a 19. század végéig. CD-ROM
14. Pogányné Rózsa Gabriella: A könyvkultúra kutatásának kútfői. A könyv-, az írás-, a nyomdászattörténet, a könyvtártudomány és a könyvkereskedelem szakirodalmi forrásai
15. Pogány György: A történelem, a vallási irodalom és a Biblia-kiadások kútfői és szakirodalma
16. Gazda István: Bevezetés a reáltudományok történetének magyarországi könyvészetébe
17. Fülöp Géza: Olvasási kultúra és könyvkiadás Magyarországon a felvilágosodás idején és a reformkorban, 1772–1848
18. Mészáros Márton: Mai magyar irodalmi olvasókönyv. Bevezetés a kortárs magyar irodalom olvasásába

KÖNYVES SZAKKÉPZÉS



GAZDA ISTVÁN

**BEVEZETÉS A REÁLTUDOMÁNYOK
TÖRTÉNETÉNEK MAGYARORSZÁGI
KÖNYVÉSZETÉBE**



Hatágú Síp Alapítvány
Budapest, 2009

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	9
1. A tudománytörténeti vizsgálódásokat segítő, összefoglaló jellegű könyvészetek és történeti szakmunkák	13
1.1. Több reáltudományt átfogó bibliográfiai összeállítások	13
1.1.1. Az önálló műveket összegző összeállítások	13
1.1.2. A szakcikkeket összegző, az 1945 előtti főbb tudományos folyóiratokat is elemző összeállítások, bibliográfiák, repertóriumok	15
1.1.3. A reáltudományi periodikák történetének megismerését segítő összeállítások	17
1.2. Több reáltudományt átfogó biográfiai összeállítások (életrajzi gyűjtemények)	18
1.2.1. Általános életrajzi lexikonok	18
1.2.2. Több tudományt átfogó életrajzi gyűjtemények	19
1.2.3. Egy-egy nagyobb szakterületet átfogó biográfiai összeállítások	22
1.2.4. Akadémikusokról készült biográfiai összeállítások	24
1.2.5. Évfordulónaptárak	25
1.3. Reáltudományokkal foglalkozó tudóstársaságaink történetének és könyvészetének megismerését segítő bibliográfiák és szakmunkák	25
1.4. Reáltudományokkal foglalkozó intézményeink (felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek, közgyűjtemények) történetéről készült munkákból	35
1.4.1. Az 1945 előtt létrejött nagyobb felsőoktatási intézmények történeti anyagából és a peregrináció történetéről megjelent munkákból	35
1.4.2. Az 1945 előtt létrejött nagyobb kutatóintézetekről íródott történeti munkákról	52

1.5. Kapcsolattörténetek. A magyar és külföldi reáltudományi kutatások kapcsolat-történetéből, magyar tudósok külföldön, külföldi kutatók Magyarországon. .	55
1.5.1. Általános művek	55
1.5.2. Magyarországról szóló útleírások	58
1.5.3. Magyar utazók külföldi útleírásaiból	60
2. A matematika és az egyes reáltudományok történetéhez kapcsolódó bibliográfiai és szakmunkák	67
2.1. A tudományok 1945 előtti magyarországi történetéről készült általános tudománytörténeti összefoglalók	67
2.2. A matematika 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	70
2.2.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	70
2.2.2. A főbb matematikatörténeti munkákról	71
2.2.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek	72
2.2.4. Bibliográfiai munkák	74
2.2.5. Néhány biográfiai kötet	75
2.3. A fizika 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	78
2.3.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	78
2.3.2. A főbb fizikatörténeti munkákról	80
2.3.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek	81
2.3.4. Bibliográfiai munkák	83
2.3.5. Néhány biográfiai kötet	83
2.4. A kémia 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók.....	89
2.4.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	89
2.4.2. A főbb kémiatörténeti munkákról	91
2.4.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek	92
2.4.4. Bibliográfiai munkák	95
2.4.5. Néhány biográfiai kötet	96

2.5. A csillagászat 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	100
2.5.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	100
2.5.2. A főbb csillagásztörténeti munkákról	102
2.5.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek	102
2.5.4. Bibliográfiai munkák	104
2.5.5. Néhány biográfiai kötet	104
2.6. A földtudományok 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	107
2.6.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	107
2.6.2. A főbb földtudomány-történeti munkákról	108
2.6.3. Történeti munkák	109
2.6.4. Bibliográfiai munkák	115
2.6.5. Néhány biográfiai kötet a földtudományok neves képviselőiről, személyi bibliográfiákkal együtt (geológusok, geofizikusok, térképészek, földrajztudósok stb.)	117
2.7. A botanika 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	122
2.7.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	122
2.7.2. A főbb botanikatörténeti munkákról	125
2.7.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek	126
2.7.4. Bibliográfiai munkák	131
2.7.5. Néhány biográfiai kötet	132
2.8. A zoológia 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	135
2.8.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig	135
2.8.2. A főbb zoológiatörténeti munkákról	139
2.8.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek	139
2.8.4. Bibliográfiai munkák	142
2.8.5. Néhány biográfiai kötet	144

3. Kitekintés. Az ún. alkalmazott tudományok történetéhez kapcsolódó bibliográfiák és szakmunkák	147
3.1. Az orvostudomány és gyógyszerészet 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	147
3.1.1. Az orvostörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről	147
3.1.2. Történeti monográfiák	149
3.1.3. Bibliográfiai munkák	157
3.1.4. Néhány biográfiai kötet	159
3.2. Az állatorvos-tudomány és gyógyszerészet 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	166
3.2.1. Az állatorvostörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről	166
3.2.2. Összefoglaló történeti kézikönyvek	167
3.2.3. Bibliográfiai munkák	168
3.2.4. Néhány biográfiai kötet	169
3.3. Az agrártudományok 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és tudománytörténeti összefoglalók	170
3.3.1. Az agrártörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről	170
3.3.2. Összefoglaló történeti kézikönyvek	170
3.3.3. Bibliográfiai munkák	183
3.3.4. Néhány biográfiai kötet	185
3.4. A műszaki tudományok 1945 előtti magyarországi történetéről készült bibliográfiák és technikatörténeti összefoglalók	188
3.4.1. A technikatörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről	188
3.4.2. Összefoglaló történeti kézikönyvek	189
3.4.3. Bibliográfiai munkák	208
3.4.4. Néhány biográfiai kötet	209
Névmutató	217

ELŐSZÓ

Kötetünk a könyvkereskedelemmel és könyvkiadással foglalkozó szakemberek számára készült, különös tekintettel az 1945 előtti korszakban megjelent szakmunkákkal megismerkedni kívánókra. Ebben a témakörben ez az első magyarországi oktatási segédkönyv.

Számos történettudományi, irodalomtörténeti, néprajzi, nyelvészeti és más szakmunka készült, amelynek az volt a célja, hogy összegezze az egyes tudományok 1945 előtti történetéről készült szakkönyveket, bibliográfiákat. Gondoljunk például *Kosáry Domokos*nak a *Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába* című, több bővített kiadásban is megjelent (és napjainkban is kiadás alatt álló) köteteire, az MTA Irodalomtudományi Intézete nyolcrészes bibliográfiai kézikönyv-sorozatára (*A magyar irodalomtudomány bibliográfiája*), *Sándor István* néprajzi bibliográfiáira, és a nagyszámú nyelvtörténeti munkához kapcsolódó nyelvészeti munkálatra.

A reáلتudományok közül ki kell emelnünk a magyar gazdasági irodalom eddig nyolc kötetben összegzett bibliográfiáját, amelynek kiadását a *Magyar Mezőgazdasági Múzeum* vállalta magára. A műszaki tudományok területéről a *Műszaki Könyvkiadó* évente jelentetett meg kurrens bibliográfiát az önálló kiadványokról.

Ami a szakcikkekkel illeti: az *Országos Orvostudományi Információs Központ és Könyvtár* negyedévente adta közre a kurrens szakcikkek (és önálló művek) bibliográfiáját, amelyet később az interneten is megjelentettek az *Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet* gondozásában (lásd: <http://sunny.eski.hu:8080/cgi-bin/w1.sh> és az újabb könyvek és publikációk: <http://hawk.eski.hu:8080/j2ee/webbib/search.jsp>). Az OMIKK folyamatosan összegezte havi füzetekben a műszaki szakcikkeket, jelenleg ez az OMIKK – BME gondozásában készülő internetes összeállítás feladata (lásd: www.omikk.bme.hu/main.php?folderID=1204). Az *Országos Mezőgazdasági*

Könyvtár folyamatosan feldolgozta és feldolgozza az agrártudományi témájú publikációkat (lásd: www.omgk.hu), míg az OSZK vállalta magára a társadalomtudományok és az általános értelemben vett reáltudományok könyvészetének és szakcikkeinek feldolgozását. Sorozatuk 1946-ban indult, amelynek egyik része a periodikákban megjelent cikkek adatait, másik az önálló művek adatait adta közre. 1975-től kezdődően az önálló művek CD-ROM formájában is feldolgozásra kerültek és az interneten is visszakereshetők. Szakcikketek esetében csak egy kisebb időszak feldolgozása készült el.

Látható tehát, hogy a kurrens anyagok feldolgozása több szakterületen is folyamatos, bár ezek egységes adattárban nem kereshetők vissza, az 1945 előtt megjelent műveket feltáró retrospektív könyvészetek viszont csak az önálló művek tekintetében mondhatók a teljesség igényével készülőknek, a szakcikkekből nagyon kevés ilyen összeállítás készült.

Az 1711 előtti anyagot a *Régi Magyar Könyvtár*, majd a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* (www.arcanum.hu/oszk/) sorozat összegezte, illetve összegzi, mindkét sorozat kötetei napjainkban is folyamatosan megjelennek. *Petrik Géza* jóvoltából megindult az 1712 utáni időszak könyvészetének és egyes periodikák szakcikkeinek bibliográfiai feldolgozása, s ez a sorozat 1920-ig haladt. A periodikák közül aránylag keveset dolgoztak fel részleteiben, s az egyes cikkek terjedelméről sem közölnek mindig információkat ezek a kötetek. Az OSZK munkaközössége ezt követően feldolgozta az 1921-1944 közötti korszakot, mégpedig tematikai rendben, s ebben a sorozatban önálló kötetben kaptak helyet a reáltudományok, illetve a műszaki tudományok és az orvostudomány. Ez azonban csak az önálló művek összegzését tárja elénk, a szakcikketek vonatkozásában minden egyes szakterületnek külön kutatásokat kell folytatnia. Lásd: <http://mnb.oszk.hu/>. A <http://epa.oszk.hu/> a feldolgozott folyóiratokról tájékoztat, köztük azokról is, amelyeknek teljes szöveganyaga pdf formátumban olvasható.

Ami a reáltudományok (tehát a matematika, fizika, kémia, csillagászat, botanika, zoológia, földtudományok és az orvostudomány, valamint a reáltudományokhoz is kapcsolódó agrártudományi kérdések) történeti könyvészetét illeti, ezt próbáljuk meg összefoglalni ebben a kötetben. Igyekszünk választ adni arra, hogy melyek voltak az egyes reáltudományok legfontosabb magyarországi kutatási

eredményei 1945-ig, amelyből kitűnik, hogy melyek azok a tudományos alapművek, amelyek továbbra is történeti értékkel bírnak. Igyekeztünk bemutatni az egyes tudományok történetének és könyvészetének megismerését segítő bibliográfiákat, és azokat a tudománytörténeti monográfiákat, amelyek nagyszámú könyvészeti példával szolgálnak. Kiemeltünk minden egyes csoportban néhány olyan tudós személyt, akinek a biográfiájához kapcsolódóan fontos szakkönyvek is megismerhetők.

És hogy az áttekintést teljesebbé tegyük, mindezeket megelőzve bemutatjuk azokat a bibliográfiai összeállításokat, amelyek nem egy reáltudományt vagy tudományágat, hanem több hazai reáltudomány könyvészetét együttesen tárják elénk. Ezt követően azokra az életrajzi gyűjteményekre hívjuk fel a figyelmet, amelyek reáltudósok életműveit is nagyobb számban összegzik. Fontosnak tartottuk, hogy a reáltudományokkal vagy a reáltudományokkal is foglalkozó hazai tudóstársaságok történetére vonatkozó főbb bibliográfiákat és szakmunkákat külön is bemutassuk. Nem volt célunk, hogy anyagunkat a teljesség igényével tárjuk fel, mert például a kisebb-nagyobb reáltudománnyal foglalkozó tudományos társaságok száma a százat is meghaladja, így mi csak a legfontosabbakat, legnagyobbakat, legismertebbeket emeltük ki közülük. Felsőoktatási intézményeink, illetve patinás kutatóintézetek és közgyűjteményeink egy része elsősorban a reáltudományokkal foglalkozik, így az azokra vonatkozó történeti munkákat és bibliográfiákat is igyekeztünk összegyűjteni, s ugyanúgy mint a fentieket, ezeket is az 1945 előtti korszakra vonatkozóan. Az általánosnak mondható művek zárófejezeteként néhány kapcsolat-történeti kötetre szeretnénk felhívni a figyelmet, ezek között is kiemelkedő jelentőségűek a magyar földrajzi felfedező munkái.

Elsősorban az önálló művek címléírásait adjuk közre, néhány helyen azonban az adott témáról nem jelent meg önálló kiadvány vagy nagyobb különlenyomat, ilyen esetekben néhány szakcikk címléírását közöljük. Az általunk felsorolt művek többsége a *Nemzeti Könyvtárban*, Budapesten az *Egyetemi Könyvtárban*, a vidéki nagy tudományegyetemek könyvtáraiban, mások pedig a mezőgazdasági, orvosi, műszaki szakkönyvtárakban találhatóak meg. Ahol tudtuk, ott a *Magyar Elektronikus Könyvtárba* felvett művek adatsorait is közreadtuk (lásd: <http://mek.oszk.hu>).

Úgy véljük, hogy az 1945 előtti magyarországi matematikai, természettudományi, orvostudományi, agrártudományi és néhány vonatkozásban a műszaki tudományokhoz kapcsolódó legfontosabb kiadványok könyvészetének forrásadatait úgy dolgoztuk fel ebben az oktatási segédkönyvben, hogy az valóban segítse azoknak a munkáját, akik e kis kötet útmutatásai alapján szeretnének elindulni egy-egy szakterület könyvészetének vagy történetének megismerésében. Mi tehát nem az egykoron megjelent főbb orvostudományi vagy agrártudományi művek címeit adjuk közre ebben a kötetben, hanem azt próbáljuk megmutatni, hogy milyen bibliográfiák és történeti munkák állnak rendelkezésünkre ahhoz, hogy ezekhez a művekhez eljussunk. Melyek azok az orvosi vagy agrártudományi bibliográfiák, amelyek áttanulmányozásával egy-egy korszak valamennyi jelentős művének pontos címlírását kézbe vehetjük, s hogy a felsorolt történeti munkák segítségével a jelentősebb kötetek íróinak munkásságába is betekintést nyerhessünk.

Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik kötetünk megjelenését elősegítették.

Budapest, 2009 augusztusában

Gazda István
tudománytörténész,
a Magyar Tudománytörténeti Intézet igazgatója

1. A TUDOMÁNYTÖRTÉNETI VIZSGÁLÓDÁSOKAT SEGÍTŐ, ÖSSZEFOGLALÓ JELLEGŰ KÖNYVÉSZETEK ÉS TÖRTÉNETI SZAKMUNKÁK

1.1. TÖBB REÁLTUDOMÁNYT ÁTFOGÓ BIBLIOGRÁFIAI ÖSSZEÁLLÍTÁSOK

A hazai tudománytörténet-írás a XVIII. század utolsó harmadában vette kezdetét, mégpedig *Weszprémi István* orvostörténész életrajzi-könyvészeti lexikonával, s ahogyan az előszóban is említettük, ez a négykötetes munka nemzetközi mércével mérve is kiemelkedő jelentőségűnek tekinthető. (A kötetek pontos címléírását az orvostörténeti fejezetben adjuk közre.)

A XIX. században a tudománytörténeti témaköröket az irodalomtörténeten belül tárgyalták, változást csak *Szinnyei* könyvészetei, majd az azok nyomán, elsősorban *Szily Kálmán* kezdeményezésére íródott tudománytörténeti visszaemlékezések jelentették. A XIX. század utolsó harmadában ugyanis már megindult a szakmatörténet-írás, így a tudománytörténet kivált az irodalomtörténetből és a művelődéstörténet társtudományává vált.

Az alábbiakban felsorolásra kerülő könyvészetek azok a legfontosabb összeállítások, amelyekkel megindult tudománytörténeti értékű irodalmunk feltárása. Kezdetben a szakkönyvekre vonatkozó adatsorokat dolgozták fel, később pedig a periodikák feltárására is sor került.

1.1.1. Az önálló műveket összegző összeállítások

Ferenczy Zsigmond Jakab: Magyar irodalom és tudományosság története. Pest, 1854. Szent István Társulat. X, 218 p.

Magyarország természettudományi és matematikai könyvészete 1472-1875. (Száz arannyal jutalmazott pályamű.) Készítették: Szinnyei József és dr. Szinnyei József. Kiad.: Kir. Magyar Természettudományi Társulat. Bp., 1878. Athenaeum ny. VIII p., 1008 has. (Bibliotheca Hungarica. Historiae naturalis et matheseos)

Az önálló művek első nagy könyvészeti összegzése.

Márki József: Szak- és betürendes kalauz az összes magyar irodalom története s könyvészetében. Bp., 1878. Lauffer. VII, 267 p.

A tudománytörténet kérdései. Cikkgyűjtemény. Főszerk.: Nádor György. A bibliográfiai útmutatót összeáll.: Szentmihályi János. Bp., 1954. Akadémiai Kiadó. 207 p.

Szentmihályi János: A természettudományok történetének tanulmányozásához szükséges segédkönyvek válogatott bibliográfiája. Bp. 1954. Akadémiai Kiadó. 155-206 p. (Bibliográfiák az egyetemi oktatás számára 3.)

Útmutató a tudományos munka magyar és nemzetközi irodalmához. Összeáll.: Szentmihályi János, Vértesy Miklós. Bp., 1963. Gondolat. 730 p.

Számos reáltudományi vonatkozással.

Tudománytani bibliográfia. Veszprém, 1968. Veszprémi Vegyipari Egyetem. 424 p.

Makkai László: Tudománytörténet. In: Pintér Márta (szerk.): Régi könyvek és kéziratok. Bp., 1974. NPI. pp. 342-346.

Bényei Miklós – Kertész Gyula – Máderné Kiss Márta: Természet- és alkalmazott tudományok. Bp., 1978. Tankönyvkiadó. 336 p. (Könyvtári tájékoztatás 4.)

Gulyás Pál: A bibliográfia kézikönyve. A legfontosabb bibliográfiai segédkönyvek. 2. bőv. kiad. Előszó: Kozocsa Sándor. A függelékét összeáll.: Gazda István. Bp., 1984. Könyvért. XVII, 454 p. (Tudománytár)

Kosáry Domokos: Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába. 3. kiad. 1-3. köt. Bp., 2000-2008. Osiris. - 1. köt.: Általános rész. Könyvtárak és bibliográfiák. Bp., 2000. 362 p. + 2. köt.: Általános rész.

Országos jellegű levéltárak és forrásközlések. Bp., 2003. 372 p. + 3. köt.: Általános rész. Megyei levéltárak és forrásközlések. Bp., 2008. 708 p.

Az 1825 előtti időszakra vonatkozó számos reáltudományi vonatkozással. A további kötetek megjelenése várható. Folytatását I. Tóth Zoltán szerkesztésében adta közre az Akadémiai Kiadó, amely az 1825 és 1867 közötti korszakra vonatkozó publikációkat tartalmazza, szintén reáltudományi vonatkozásokkal. Az 1945 és 1968 között megjelent történeti írásokat külön bibliográfia formájában adta közre az Akadémiai Kiadó. Folytatása éves bontásban jelent meg a Századok hasábjain. Nemrégiben a Századok teljes anyaga elkészült CD-ROM formájában. Néhány év könyvészetét önálló kötetként adta közre az MTA Történettudományi Intézete. Valamennyi anyagnak vannak tudománytörténeti vonatkozásai.

Történeti emlékkönyvek repertórium. Magyar tudósok és tanárok tiszteletére megjelent emlékkönyvek és emlékszámok történeti vonatkozású tanulmányainak válogatott jegyzéke, 1884-2004. Szerk.: Lakatos Bálint, Paksa Rudolf. Bp., 2006. ELTE–Eötvös Coll. 634, [6] p.

1.1.2. A szakcikkeket összegző, az 1945 előtti főbb tudományos folyóiratokat is elemző összeállítások, bibliográfiák, repertóriumok

A reáltudományi folyóiratok anyagát feldolgozó első nagy repertóriumokat id. Szinnyi József állította össze, később az egyes periodikák mutatói is elkészültek, gondolunk itt a reformkor hosszú életű folyóiratára, a *Tudományos Gyűjteményre*, továbbá értékes akadémiai folyóiratára, a *Tudománytárra*, magára az *Akadémiai Értesítőre*, az 1869-től megjelent *Természettudományi Közlönyre*, az 1892-ben útjára indított *Matematikai és Fizikai Lapokra*, valamint az *Akadémia Matematikai és Természettudományi Értesítőjére*. Kertész Gyula és követői mintaszerűen bemutatják, hogy mely tudományos folyóiratnak készült el a repertórium, így azok se-

gítségével nem csak a reáltudományok szakkönyvei, hanem szaccikkei is aránylag könnyen visszakereshetők.

Szinnyei József, id.: Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertórium. Történelem és annak segédtudományai. Első kötet. Hazai folyóiratok, évkönyvek, naptárak és iskolai értesítvények repertórium. 1778-1873. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Bp., 1874. Athenaeum ny. XXVI p., 1486 has. (Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertórium. Első osztály. Történelem és annak segédtudományai. I.)

Szinnyei József, id.: Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertórium. Természettudomány és matematika. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából. Első kötet. Hazai szaklapok, folyóiratok, évkönyvek, naptárak és iskolai értesítvények repertórium. 1778-1874. Bp., 1876. Athenaeum ny. XIV p., 1680 has. (Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertórium. Második osztály. Természettudomány és matematika. I.)

Folytatása az 1875-ös évtől kezdődően a kolozsvári Orvos-Természettudományi Értesítő hasábjain jelent meg.

Szinnyei József, id.: Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertórium. Történelem és annak segédtudományai. Második kötet. Hírlapok. 1731-1880. I. rész. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Bp., 1885. Athenaeum ny. XV p., 1648 has. (Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertórium. Első osztály. Történelem és annak segédtudományai. II. 1.)

Szinnyei sajtótörténeti munkássága bővebben is megismerhető a következő két munka segítségével:

Id. Szinnyei József emlékezete. Művelődéstörténeti és sajtótörténeti írásai. Bev.: Kozocsa Sándor. Szerk. és sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2002. MATI. 323 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 26/1.)

Id. Szinnyei József (1830-1913) könyvtártudós akadémikus életműve. A kutatást vezette és bev.: A. Szála Erzsébet. Az anyaggyűjtést végezte: Perjámosi Sándor. A bibl. gyűjtést kieg. és a munkát sajtó alá rend.: Gazda István. Sopron – Piliscsaba – Bp. – Révkomárom, 2006 [2007]. Nyugat-Magyarországi Egyetem – MATI – OSZK – Magyar Kultúra és Duna Mente Múzeuma. 216 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 56.)

1.1.3. A reáltudományi periodikák történetének megismerését segítő összeállítások

Témánk szempontjából a legfontosabb munka:

Batári Gyula: A tudományos szaksajtó kialakulása Magyarországon (1721-1867). Bp., 1994. OSZK. 188 p. (Az Országos Széchényi Könyvtár füzetei 5.)

Az egyes részművek feltárását segítő művek:

A magyar és magyarországi időségi sajtó időrendi áttekintése. 1705-1867. Összeáll.: Kereszty István. Bp., 1916. Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára. 98 p.

A mű segítségével megismerhetjük, hogy a reáltudományokkal foglalkozó folyóiratok a jelzett időszakban mettől meddig jelentek meg. Nagyon értékes összeállítás. Modern, részletes feldolgozása:

V. Busa Margit: Magyar sajtóbibliográfia, 1705-1849. A Magyarországon magyar és idegen nyelven megjelent, valamint a külföldi hungarika hírlapok és folyóiratok bibliográfiája. 1-2. köt. Bp., 1986. OSZK. LXXVIII, 560 p.; 565-1137 p. + V. Busa Margit: Magyar sajtóbibliográfia, 1850-1867. A Magyarországon magyar és idegen nyelven megjelent, valamint a külföldi hungarika hírlapok és folyóiratok bibliográfiája. Bp., 1996. OSZK. XXV, [3], 474 p.

Dezsényi Béla: A magyar sajtó 250 éve. Bp., 1954. Művelt Nép. 287 p., XLVIII t.

A magyar sajtótörténet irodalmának válogatott bibliográfiája. (1705-1945).

Szerk.: József Farkas. Bp., 1972. MUOSZ. 427 p. (Sajtótörténeti könyvtár)

A magyar sajtó története. Szerk.: Kókay György. I. Bp., 1979. Akadémiai

Kiadó. 831 p.; II/1. Bp., 1985. Akadémiai Kiadó. 676 p., [48] t.; II/2. Bp.,

1985. Akadémiai Kiadó. 551 p., [8] t

Reáltudományi lapokkal is foglalkozik, bár nem túl részletesen. A művek az interneten is olvashatók: <http://mek.oszk.hu>

Kertész Gyula: A magyar időszaki kiadványok egyedi repertóriumai. Anno-

tált bibliográfia. 2. átdolg. bőv. kiad. Bp., 1990. OSZK – KMK. 415 p. –

Folytatása: Borsos Attila: A magyar időszaki kiadványok repertóriumai. II.

Annotált bibliográfia. Bp., 2007. OSZK – Gondolat. 247 p. (Nemzeti Téka)

Mindkét mű azt mutatja be, hogy melyek azok a periodikák, amelyeknek a repertóriumai is elkészült. A kötetek az interneten is olvashatók:

<http://mek.oszk.hu>

Az erdélyi magyar folyóiratok repertóriumainak többsége (köztük a reáltu-

dományi cikkeket is közlő *Erdélyi Múzeum és a Korunk repertóriumai*) az

interneten érhető el a Transindex honlapjáról (www.adatbank.ro).

Néhány jelentős lapról az alábbiakban még szólunk.

1.2. TÖBB RÉALTUDOMÁNYT ÁTFOGÓ BIOGRÁFIAI ÖSSZEÁLLÍTÁSOK (ÉLETRAJZI GYŰJTEMÉNYEK)

A matematikusokat és természettudósokat bemutató első nagyobb jegyzék *Poggendorff* 1863-as kétkötetes életrajzi lexikona alapján íródott, s annak magyar anyagát *id. Szily Kálmán* adta közre a *Természettudományi Közlönyben*. Ebből a jegyzékből indultak ki a korai életrajzi lexikonok természettudósokat bemutató fejezetei, köztük *Szinnyei* ismert munkája is. A XX. század valamennyi átfogó életrajzi lexikona igyekezett pontos adatsorokat adni a magyar természettudósokról

és a feltalálókrol is, ezek egy része valóban eredeti forrásokra épül, más részük azonban még korrekcióra szorul. Igyekeztünk a legmegbízhatóbb munkák címeit közreadni, s e kötetek komoly értéke az is, hogy használható könyvészeti összegzéseket tartalmaznak.

1.2.1. Általános életrajzi lexikonok

Bod Péter: Magyar Athenas avagy Az Erdélyben és Magyar-Országban élt tudos embereknek ... históriájok. Nagyszében, 1766. [28], 360, [10] p.

Reprint kiadásban is megjelent.

Szily Kálmán: Adalékok a Magyarországi természetbúvárok életrajzához. Társszerző: Gonda Béla. (Poggendorff művének magyar adatsorai). = Természettudományi Közlöny 3 (1871) pp. 448-458, 491-499.

Id. Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. 1-14. köt. Bp., 1891-1914. Hornyánszky.

Reprintben is megjelent a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése kiadásában 1980-81-ben. CD-ROM kiadásban: Bp., 2000. Arcanum. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Folytatását *Gulyás Pál* állította össze, amelyből *Gulyás* életében az A-D betűt összefoglaló hatkötetnyi anyag jelent meg, majd *Gulyás* hagyatékából *Viczián János* rendezte sajtó alá a további köteteket, a sorozat befejező darabjainak közreadása 2009-2010-ben várható. Lényegében e munka kiegészítésének, egyben tömörítésének tekinthetők *Magyar Életrajzi lexikonok* és a *Révai Új Lexikona*, valamint a *Magyar Nagylexikon*:

Magyar Életrajzi Lexikon. Főszerk.: Kenyeres Ágnes. 1-4. köt. Bp., 1967-1994. Akadémiai Kiadó.

CD-ROM kiadásban: Bp., 2001. Arcanum. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Új magyar életrajzi lexikon. Főszerk.: Markó László. 1-6. köt. Bp., 2001-2007. Magyar Könyvklub – Helikon.

Értékes összeállítás, számos fontos könyvészeti adattal.

Révai Új Lexikona. Főszerk.: Kollega Tarsoly István. 1-19. köt. Szekszárd, 1996-2008. Babits Kiadó.

A XX. század adattára, nagyszámú életrajzi szócikkkel.

1.2.2. Több tudományt átfogó életrajzi gyűjtemények

A több tudományt is átfogó, életrajzi jellegű gyűjteményekből még kiemeljük a *Magyar tudóslexikont*, Ribár Béla kis kötetét, a Pozsonyban kiadott tudománytörténeti munkát, a *Rubicon* által közreadott kézikönyvet, a *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* köteteit, valamint a magyar Nobel-díjasokat bemutató munkákat:

Tasnádi-Kubacska András: Nagy magyar természettudósok. Bp., 1958. 195 p., 8 t.

Magyar tudóslexikon. Főszerk.: Nagy Ferenc. Bp., 1997. Better – MTESZ – OMIKK. 1024 p.

Több kiadásban is megjelent.

Ribár Béla: Híres magyar tudósok. Újvidék, 1997. Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság. 125 p.

Kiss László – Lacza Tihamér – Ozogány Ernő: Gondolatokból épült katedrális. Magyar orvosok, mérnökök, tudósok. Tudománytörténeti arcképek és tanulmányok. Pozsony, 2001. Madách-Posonium. 624 p.

Magyar géniusz. [100 portré a magyar panteonból]. Összeáll.: Rác Árpád, Szörényi László, Gazda István. Bp., 2001. Rubicon-Ház. 352 p. (Nagy képes millenniumi arcképcsarnok 2.)

Köszeghy Péter: Magyar művelődéstörténeti lexikon. 1-8. köt. (A-P). Bp., 2003-2008. Balassi Kiadó.

Tudósportrék. Kardos István tv-sorozata. Bp., 1984. Kossuth. 498 p.

A Nobel-díjasok kislexikona. Szerk.: Vészits Ferencné. 2. jav. bőv. kiad. Bp., 1985. Gondolat. 879 p.

„Fele játék, fele gyötrelmem”. Tudósportrék. Szerk.: Hallama Erzsébet. Pécs, 1986. Baranya Megyei Könyvtár. 241 p.

Prágay Dezső: Nemzetközileg értékelt híres magyarok. Iserlohn, 1992. Szerző. 164 p., 2. bőv. kiad. Essen, 1995. Szerző. 176 p.

Polgárdy Géza: Tündöklő szellemek. Magyar alkotó géniuszok. Bp., 1993. Szerző. 196 p.

Szent-Györgyi Albert és a magyar Nobel-díjasok. Szerk.: Nagy Ferenc. Bp., 1993. MTESZ. 56 p.

Tudós tanárok. Értekezések a szegedi főreáliskola, Baross Gábor Gimnázium évkönyveiből. Szerk., bev.: Péter László. Szeged, 1994. Baross Öregdiákok Szövetsége – Somogyi-könyvtár. 180 p.

Ábrám Zoltán: Magyarok a nagyvilágban. Beszélgetések a megmaradásról. Székelyudvarhely, 1995. Ablak. 154 p.

Szombathelyi tudós tanárok. Szerk.: Köbölkuti Katalin. 1-3. Szombathely, 1998-2002. Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár – Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata. 255, 218, 207. p.

Polgárdy Géza: Újabb tündöklő szellemek. Magyar alkotó géniuszok. [Fahrwangen]. 1999. Gilde. 120 p.

Reményi Gyenes István: Ismerjük őket? Zsidó származású nevezetes magyarok arcképcsarnoka. 3. átd. és bőv. kiad. Bp., 2000. Ex Libris. 300 p.

Áldozat és szenvedély. Tudósportrék. Szerk.: Szirtes Gábor. Pécs, 2003. Pro Pannonia. 289 p.

Óriások vállán. Tudósportrék a Magyar Rádió Aranyemberek sorozata nyomán. Szerk.: Bán László. Bp., 2003. Vince. 355 p.

Hargittai István: Út Stockholmba. Tudósok és Nobel-díjak. Bp., 2004. Galenus. 360 p., [24] t.

Bödök Zsigmond: Nobel-díjas magyarok. 5. jav., bőv. kiad. Dunaszerdahely, 2005. Nap Kiadó. 188 p.

Több kiadásban is megjelent.

Kalydi György: Arcképek a magyar tudománytörténetből. Győr, 2005. Magánkiad. 184 p.

Tudománytörténeti séta a Fiumei úti sírkertben. Szöveg: Szilágyi Rita, fotók: Tamási Gábor. Bp., 2006. SikerX Bt. 26 p.

„Fele játék, fele gyötrem”. Tudósportrék. Szerk.: Koncz István. Pécs, 2009. Cella Septichora. 207 p.

Tudós tanárok az Eötvös Collegiumban. Szerk.: Sepsi Enikő, Tóth Károly. Bp., 2009. Ráció. 206 p.

1.2.3. Egy-egy nagyobb szakterületet átfogó biográfiai összeállítások

Az alábbiakban az orvostudomány, a matematika, kémia, fizika, földrajz, kartográfia és a műszaki tudományok néhány nagyobb biográfiai kézikönyvét soroljuk fel. Ezek a művek mintegy kiegészítik a fentiekben közölt összeállításokat. (A művek címeit megjelenésük időrendjében adjuk közre.)

Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók. Bp., 1958. Zrínyi Kiadó. 389 p.

Magyar műszaki alkotók. Szerk.: Révész Arnold István, Vargha Vilmos. Bp., 1964. Műszaki Kiadó. 191 p., 1 t.

Orvosi lexikon. Főszerk.: Hollán Zsuzsa. 1-4. köt. Bp., 1967-1973. Akadémiai Kiadó.

Az orvosok életrajzeit Benedek István szerkesztette, s az orvostörténeti szócikkek többségét ő maga írta.

Műszaki Nagyjaink 1-6. köt. Szerk.: Szóke Béla – Péntes István. Bp., 1967-1986. Gépipari Tudományos Egyesület. 541, 533, 380, 340, 443, 677 p.

Szabadváry Ferenc – Szőkefalvi-Nagy Zoltán: A magyar vegyészet arcképcsarnoka. 1-3. köt. Várpalota, 1970-1992. Magyar Vegyészeti Múzeum. 71 p.; 61 p.; 165 p.

Interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Sain Márton: Matematikatörténeti ABC. Adatok, tények, érdekességek a matematika középfokú tanításához és tanulásához. Bp., 1974. Tankönyvkiadó. 253 p.

Több kiadásban is megjelent.

Balázs Lóránt – Hronszky Imre – Sain Márton: Kémiatörténeti ABC. Bp., 1981. Tankönyvkiadó. 200 p.

2. kiad.: Bp., 1987.

Szabadváry Ferenc: A Budapesti Műszaki Egyetem 200 éve. 1782-1982. + Végh Ferenc: A Műegyetem nagyjai. Előszó: Polinszky Károly. Bp., 1982. BME. 168 p.

Kántor Sándorné: Matematikát, fizikát oktató tudós és nevezetes tanárok Hajdú, Szabolcs és Szolnok megye középiskoláiban, 1850-1948. Debrecen, 1986. KLTE. 473 p.

Magyar agrártörténeti életrajzok. Szerk.: Für Lajos – Pintér János. 1-3. köt. Bp. 1987-1989.

Gazda István – Sain Márton: Fizikatörténeti ABC. 3. átd., bőv. kiad. Bp., 1989. Tankönyvkiadó. 317 p.

Magyar utazók lexikona. Szerk.: Balázs Dénes. Bp., 1993. Panoráma. 464 p.

Magyarországi csillagászok életrajzi lexikonja. Összeáll.: Bartha Lajos, Könyű József, Pischné Könyű Edina. Bp., 2000. Magyar Csillagászati Egyesület. 103 p.

Híres magyar orvosok. Szerk.: Kapronczay Károly – Vizi E. Szilveszter. 1-4. köt. Bp., 2000-2003. Galenos – MTA – SOMKL. 169, 170, 132, 131 p.

Magyar múzeumi arcképcsarnok. Szerk.: Élesztős László. Bp., 2002. Tarsoly Kiadó – Pulszky Társaság. 984 p.

Természettudósokról és mérnökökről is.

Simon Antal: Magyarországi meteorológusok életrajzi lexikona. Bp., 2004. OMSZ. 135 p.

Szabó Gábor: A fizika és a csillagászat nagyjai. Bp., 2006. Révai Digitális Kiadó. 209 p.

Székely Gábor – Székelyné Kőrösi Ilona: Természettudós tanárok Kecskeméten. Kecskemét, 2006. Alföldi Lapok. 207 p.

Kántor Sándorné: Híres matematikatanárok és tanítványok a debreceni iskolákban. Bp., 2007. OPKM. 180 p.

1.2.4. Akadémikusokról készült biográfiai összeállítások

A Magyar Tudományos Akadémia tagjainak munkásságát egyrészt az emlékbeszédek, másrészt *A múlt magyar tudósai* sorozat, valamint egy háromkötetes lexikon tekinti át:

A Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek. 1-24. köt. Bp., 1882-1947. Akadémia.

Az Akadémia az 1990-es években döntött annak folytatásáról. Ezek „Emlékbeszédek az Akadémia elhunyt tagjai felett” sorozatcímrel jelentek meg, az első kötet „Emlékbeszédek 1998” főcímmel, ezt követően évente-kétévente jelentek meg a kötetek.

A múlt magyar tudósai.

A sorozat kötetei 1970-től jelentek meg, kezdetben évente öt kötet. A sorozat kötetei napjainkban is folyamatosan megjelennek az Akadémiai Kiadó gondozásában. Kumulált CD-ROM változat is készült a sorozatról, de az újabb kötetek már nem szerepelnek a digitális változatban.

A tudománytörténeti vizsgálódásokat segítő, összefoglaló jellegű könyvészetek és történeti szakmunkák

Markó László – Burucs Kornélia – Balogh Margit – Hay Diana: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai. [1825-2002.] Főszerk.: Szabadvány Ferenc. 1-3. köt. Bp., 2003. MTA Társadalomtudományi Központ – Tudománytár. 560 p., 569-1040 p., 1049-1536 p.

A reformkori akadémikusok egykorú nekrológjai az interneten érhetőek el: www.mati.tudomanytortenet.hu.

Az Akadémiával párhuzamosan működő *Szent István Akadémia* és *Kis Akadémia* kiemelkedő személyiségeiről is készültek összeállítások:

A Szent István Akadémia emlékbeszédei.

A Szent István Akadémia gondozásában 1922 és 1943 között megjelent egyik kiadványsorozat, amely értékes tudósi megemlékezéseket tartalmaz. Néhányukra hivatkozunk az egyes szakterületekhez kapcsolódó biográfiai köteteknél.

A *Kis Akadémia* gondozásában megjelent könyvsorozatban több emlékbeszéd is napvilágot látott. Lásd részletesebben:

A Kis Akadémia negyvenkét esztendeje az ezredik előadásig. 1899-1941. Bartha István közreműk. szerk.: Förster Rezső. Bp., 1941. Kis Akadémia. 647 p., 1 t.

1.2.5. Évfordulónaptárak

Az egy-egy évet átfogó évfordulós kiadványokban számos természettudós életrajza olvasható:

Évfordulóink a műszaki és természettudományokban. Főszerk.: Sipka László. 1998 óta főszerk.: Nagy Ferenc. A sorozat első kötete az 1983-ra időszzerű évfordulókat összegezte.

Nemzeti évfordulóink. Főszerk.: Estók János. A sorozat első kötete a 2004-re időszzerű évfordulókat összegezte.

1.3. REÁLTUDOMÁNYOKKAL FOGLALKOZÓ TUDÓSTÁRSASÁGAINK TÖRTÉNETÉNEK ÉS KÖNYVÉSZETÉNEK MEGISMERÉSÉT SEGÍTŐ BIBLIOGRÁFIÁK ÉS SZAKMUNKÁK

Reáltudományi kutatásainkat a tudóstársaságok, a felsőoktatási intézmények, valamint az ebbe a munkába később bekapcsolódó kutatóintézetek koordinálták. Az alábbiakban az 1945 előtt létrejött nagyobb tudóstársaságokhoz kapcsolódó könyvészeti adatokat vesszük sorra, utalván az egyes társaságok gondozásában megjelent azon folyóiratokra is, amelyek repertóriumai is elkészültek.

Aranka György és tudós kortársai az 1790-es években megpróbálták Erdély tudóstársaságát az *Erdélyi Magyar Nyelvmívelő és Kéziratkiadó Társaság*ot egy hosszabb életű egyletté alakítani, de működésük 1806-ban félbeszakadt. Több kisebb kezdeményezést követően végül is 1825-ben létrejött a *Magyar Tudós Társaság*, amely 1831-től kezdődően jelentős szakkönyveket és szakfolyóiratokat is közreadott, köztük említendő a reformkor fontos periodikája, a *Tudománytár*. Az orvosok 1837-ben önálló egyletet alapítottak, 1841-től pedig éves vándorgyűléseik szervezésére is alakult egy egyesület.

A *Kir. M. Természettudományi Társulat* ugyancsak 1841-ben jött létre, értékes folyóiratuk, a *Természettudományi Közlöny* pedig 1869-ben indult. Ezt követően hozták létre a *Magyarhoni Földtani Társulat*ot, 1859-ben létrejött az *Erdélyi Múzeum-Egylet*, azután a kémikusok, matematikusok, fizikusok, meteorológusok és mások társasága.

Magyar Tudományos Akadémia (Alapítás: 1825, könyvkiadás kezdete: 1831, az önálló Akadémiai Kiadó alapításának éve: 1950)

Bibliográfiák (az 1945 előtti időszakról)

A Magyar Tud. akadémia kiadásában megjelent munkák és folyóiratok betűrendes cím- és tartalomjegyzéke (1830-1889). Bp., 1890. Akadémia. 502 p.

A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelent munkák és folyóiratok címjegyzéke. 1831-től - 1895 végéig. [Összeáll.: Id. Szily Kálmán]. Bp., 1896. Akadémia. VIII, 39 p.

A Magyar Tud. Akadémia kiadásában megjelent munkáknak és folyóiratok tartalmának betűrendes címjegyzéke (1889-1910). Bp., 1911. Akadémia. 1188 p.

Gazda István: A Magyar Tudományos Akadémia reformkori kiadványai 1831-1848. Piliscsaba, 1999. MATI. 170, 22 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 13.)

Történeti munkák

Vázlatok a Magyar Tudományos Akadémia félszázados történetéből 1831-1881. Bp., 1881. Athenaeum. 4, 165 p., 1 t.

Kollányi Ferencz: Az Akadémia és a Nemzeti Múzeum. Bp., 1910. Akadémia. 121 p. (Értekezések a történeti tudományok köréből. XXII. köt. 8. sz.)
Adatok a Magyar Tudományos Akadémia és a XIX. század első felének történetéhez. Első füzet. Bp., 1926. Akadémia. 102 p.

Elsősorban „Bártfai Szabó László: Adatok a Magyar Tudományos Akadémia történetéhez 1825-1849-ig + Vizsota Gyula: Censurai különlegességek a XIX. század második negyedében” c. tanulmányok tartoznak témakörünkhöz.

A Magyar Tudományos Akadémia első évszázada. 1-2 köt. Bp., 1926-1928. Franklin. 495, 343 p.

Szentgyörgyi Mária: Célkitűzések és reformtörekvések a Magyar Tudományos Akadémián 1831-1945. Bp., 1973. 170 p. (A MTA Könyvtárának kiadványai 69.)

Pach Zsigmond Pál (főszerk.): A Magyar Tudományos Akadémia másfél évszázada 1825-1975. Bp., 1975. Akadémiai Kiadó. 548 p.

Szabadvány Ferenc: Az akadémiai könyv- és folyóiratkiadás szerepe a természettudományok fejlődésében. = MTA I. Osztályának Közleményei, 1981. pp. 15-21.

Voit Krisztina: Az akadémiai könyv- és folyóiratkiadás szervezési kérdései a múltban. = MTA I. Osztályának Közleményei, 1981. pp. 23-33.

Szántó György Tibor: Fejezetek az akadémia könyv- és folyóirat-kiadás történetéből. Bp., 1983. MTA. 123 p. (Az MTA Könyvtárának közleményei. Új sorozat 11.)

Fekete Gézáné: Az Akadémia 1831-1858 között alapított jutalomtételei és előzményei. Bp., 1988. MTA Kvk. 229 p.

Vekerdí László: A Tudománynak háza vagyon. Reáliák a régi Akadémia terveiben és működésében. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba – Bp., 1996. MATI – TKME. 227 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 1.)

Gazda István: Fejezetek a 175 éves akadémiai könyvkiadás történetéből. Bp., 2003. Akadémiai Kiadó. 43 p.

Markó László – Burucs Kornélia – Balogh Margit – Hay Diana: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai. [1825-2002.] Főszerk.: Szabadváry Ferenc. 1-3. köt. Bp., 2003. MTA Társadalomtudományi Központ–Tudománytár. 560 p., 569-1040 p., 1049-1536 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Tudományok Osztályának története. Az európai tudós társaságok alapításától 2005-ig. Szerk.: Karasszon Dénes, Kónya Sándor. Bp., 2005. Scientia. 440 p.

Reáltudományokkal is foglalkozó akadémiai periodikák repertóriumai

Tudománytár (1834-1844). – Repertórium: <http://mek.oszk.hu>

Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertóriumai. 1840-1960. Összeáll.: Gergely Pál, Molnár Zoltán. Bp., 1962. MTA Könyvtára. VI, 377 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei 33.)

Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe, 1840-1970. Szerk.: Darabos Pál, Domsa Károlyné. A repertóriumot összeáll.: Pétervári Lászlóné, Sz. Garai Judit. 1-3. köt. Bp., 1975. MTA Könyvtára. XVIII, 473 p.; 474-846 p.;

A tudománytörténeti vizsgálódásokat segítő, összefoglaló jellegű könyvészetek és történeti szakmunkák

847-1241 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványai. – Publicationes Academiae Scientiarum Hungaricae 73-75.)

Mauritz Béla – Sztrokay Kálmán – Kulhay Gyula: Mutató a Matematikai és Természettudományi Értesítő 1-50. kötetéhez. [1882-1934]. Bp., 1939. Akadémia. 267 p.

Budapesti Királyi Orvosegyesület (Alapítás: 1837)

A Budapesti Királyi Orvosegyesület jubiláris évkönyve 1837-1937. Szerk.: Salacz Pál. Bp., 1938. MTI ny. 313 p.

Ennek mintájára később több megyei és városi orvosegyesület is létrejött.

Természettudományi Társulat (Alapítás: 1841; központi folyóiratuk, a *Természettudományi Közöny* alapítási éve: 1869; könyvkiadó vállalatuk alapítási éve: 1872)

Történeti összefoglalók

Kátai Gábor: A kir. m. Természettudományi Társulat története alapításától fogva máig. Pest, 1868. Bucsánszky. IV, 248 p., 1 t.

Emlékkönyv a Királyi Magyar Természettudományi Társulat félszázados jubileumára. Bp., 1892. Kilián Frigyes. 828 p.

Gombocz Endre: A Királyi Magyar Természettudományi Társulat története 1841-1941. Bp., 1941. KMTT. VI, 467 p., 20 t.

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat története. 1841-2001. Szerk.: Vigh Károly. A Társulat reformkori időszakának kronológiáját összeáll.: Gazda István. Bp., 2001. TIT. 128 p.

A *Természettudományi Társulat* 1872-ben megindult könyvsorozatában jó néhány természettudományi alapmű látott napvilágot, köztük *Darwin* két, világhírű művének magyar fordítása, *Abafi-Aigner Lajos* lepkészete, *Herman Ottó* szinte valamennyi alapműve, a *Magyar Birodalom állatvilága* sorozat kötete, Gombocz Endre idézett 1941-es munkája, s számos ásványtani, botanika, zoológiai, kémiai és földtudományi kötet. *Id. Szinnyei József* és *ifj. Szinnyei József* nagy reáltudományi

A tudománytörténeti vizsgálódásokat segítő, összefoglaló jellegű könyvészetek és történeti szakmunkák

könyvészete szintén a *Társulat* kiadójának jóvoltából látott napvilágot. *Andorkó Kálmán* a *Társulat* gondozásában megjelent *Évkönyvek*, valamint a *Magyar Természettudományi Társulat Közlönye*, a *Természettudományi Közlöny*, az *Állattani Közlemények*, a *Botanikai Közlemények* és a *Magyar Chemiai Folyóiratban* cikkek jegyzékét 1940-ig, tehát 100 esztendő teljes cikkjegyzékét közli, míg a *Társulat* gondozásában megjelent könyvek teljes jegyzéke *Gombocz* 1941-es történeti műve függelékében olvasható. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a könyvsorozat és a periodikák kiadása is folytatódott 1941 után.

Folyóiratuk, a *Természettudományi Közlöny* repertórium (további periodikáik repertóriumával együtt):

Andorkó Kálmán: Névjegyzék és tárgymutató a K. M. Természettudományi Társulat folyóirataihoz 1841-től 1941-ig. Bp., 1943. KMTT. 618 p.

A folyóirat kiadása 1941 óta is folyamatos, jelenleg *Természet Világa* néven jelenik meg.

Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Vándorgyűléseinek Egyesülete (Alapítás: 1841)

Chyzer Kornél: A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseinek története 1840-től 1890-ig. S.-A.-Ujhely, 1890. Zemplén könyvny. 8, 176, CI p.

Nagy bibliográfiai összeállítással.

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseinek története 1890-1910-ig. [Írta]: Schächter Miksa, Lakits Ferenc, Prochnow József, Kerekes Pál. Bp., 1910. Franklin. VI, [2], 167 p.

Magyarhoni Földtani Társulat (Alapítás: 1848, működésének kezdete: 1850)

Vendl Aladár: A százéves Magyarhoni Földtani Társulat története. Bp., 1958. Tankönyvkiadó. 276 p., 4 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 10.)

Chapters from history of the Hungarian Geological Society by G. Csiky, ed. by T. Kecskeméti. Bp., 1993. Hung. Geological Soc. 51 p.

Dudich Endre – Székyné Fux Vilma – Dobos Irma: A Magyarhoni Földtani Társulat harmadik félévszázada. Bp., 1998. Magyarhoni Földtani Társulat. 116 p.

Erdélyi Múzeum-Egylet (Alapítás: 1859)

Emlékkönyv az Erdélyi Múzeum-Egyesület félévszázados ünnepére, 1859-1909. Szerk.: Erdélyi Pál. Kolozsvár, 1909-1942. Erdélyi Múzeum-Egyesület. 2, 331, 7 p., 4 t.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület háromnegyed-százados tudományos működése. 1859-1934. Szerk.: György Lajos. Cluj-Kolozsvár, 1937. Erdélyi Múzeum-Egyesület. [4], IV, 344, [2] p.

Szabó T. Attila: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület története és feladatai. Kolozsvár, 1942. Erdélyi Múzeum-Egyes. 64 p.

Egyed Ákos: Gróf Mikó Imre – Erdély Széchenyije. Debrecen, 2005. Debreceni Egyetem Történelmi Intézete – Erdélyi Múzeum-Egyesület. 256 p.

Mikó Imre volt az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapítója.

Központi kiadványuk az *Erdélyi Múzeum* c. folyóirat volt, amelynek mutatója a www.adatbank.ro weblapról érhető el.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet (Alapítás: 1867)

Lósy-Schmidt Ede: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet megalakulásának előzményei. 1866-1867. Bp., 1927. Egyetemi Ny. 32 p.

Lósy-Schmidt Ede: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet megalakulásának hiteles története. Bp., 1938. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. 18, [2] p.

Folyóiratuk, az 1945 folyamatosan kiadott *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közölnye* a BME-OMIKK honlapjáról, ill. az www.matarka.hu adatbázisból érhető el. A lap repertórium a <http://mek.oszk.hu> adatbázisban található.

Magyar Földrajzi Társaság (Alapítás: 1872)

Földrajz – hagyomány és jövő. 1872-1997. A 125 éves Magyar Földrajzi Társaság jubileumi kiadványa. Szerk.: Nemerkenyi Antal. Bp., 1997. Magyar Földrajzi Társaság. 165 p.

Periodikájuk a Földrajzi Közlemények.

Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat (Alapítás: 1862, működésének kezdete: 1863)

Markusovszky Lajos: A magyar orvosi könyvkiadó-társulat jelentése működéséről és tagjairól.

Az 1865-75. években. Pest, 1868-1876. MOKT. (Évente)

Markusovszky volt a Társulat alapítója.

Kiadványaik jegyzéke *Petrik* bibliográfiájában és a *Magyar Könyvészet* 1921-44-ben (<http://mnk.oszk.hu/>) kereshető vissza. Könyvsorozatukban sok más mellett megjelentek *Markusovszky Lajos* válogatott írásai, *Győry Tibornak Semmelweisről* írt kötete, *Semmelweis* számos írásának magyar fordításával, valamint az 1900 előtt magyar orvosi irodalmat összefoglaló nagy bibliográfiája, azután *Magyary-Kossa Gyula* négykötetes orvostörténete, *Szumowski* egyetemes orvostörténetének magyar fordítása, továbbá *Berde Károlynak* a bőrgyógyászat és a nemibetegségek, valamint azok néprajzi vonatkozásaihoz kapcsolódó munkája, és még jó néhány alapvető orvosi munka. 1943-ban jelent meg sorozatuk zárókötetete, a 198-as sorszámmú munka.

Magyar Kémikusok Egyesülete (Alapítás: 1907)

Móra László: A Magyar Kémikusok Egyesületének 90 éve. = Magyar Kémikusok Lapja 52 (1975) No. 5. pp. 221-225.

Elődje a Temészettudományi Társulaton belül 1893-ban megalakult „Chemia-ásványtani szakosztály”, amely 1895-ben megindította a Magyar Kémiai Folyóiratot. 1904-ben hozták létre a Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesületét, 1906-ban indult a saját periodikájuk Vegyészeti Lapok címmel. A „Magyar Chemikusok Egyesülete” 1907-ben alakult meg, folyóiratuk 1910 óta a Magyar Chemikusok Lapja.

Magyar Kémikusok Egyesülete centenáriumi emlékkönyve. 1907-2007. Szerk.: Tömpe Péter. Bp., 2007. Magyar Kémikusok Egyesülete. 224 p. + 1 CD mell.

Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (*Bányászati és Kohászati Irodalompartoló Egyesület* néven alakult 1887-ben; 1892-ben átalakult *Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületté*)

Vivat Academia! Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület és az Országos Erdészeti Egyesület emlékkönyve a bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatás 250. évfordulójára. 1735-1985. Főszerk.: Bakó Károly. Bp., 1985. OMBKE–OEE. 350 p., [28] t.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület évszázados fennállásának emlékkönyve 1892-1992. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1992. MEK. 199 p., [10] t.

Folyóiratuk, az 1868-ban a Pénzügyminisztérium keretében megindult, majd 1872-ben a selmeci akadémia lapjává vált *Bányászati és Kohászati Lapok* lett, amelyet 1892-től a felsőoktatási intézmény és az egyesület közösen adott ki, s amelynek teljes anyaga az interneten is elérhető: <http://bkl.uni-miskolc.hu/>

Mathematikai és Fizikai Társulat (Alapítás: 1891)

Történeti összefoglaló

Fejezetek a magyar fizika elmúlt 100 esztendejéből. (1891-1991). Szerk.: Kovács László. Bp., 1992. ELFT. 294, XXI p.

A *Matematikai és Fizikai Lapok* 50. kötetében jelent meg az első nagyobb történeti összefoglaló a Társulat történetéről. Folyóiratuk 1945 után két önálló lapként került kiadásra: *Matematikai Lapok* + *Fizikai Szemle*.

Az alapítástól kezdve megjelent folyóiratuk egyesített tartalomjegyzéke

Matematikai és Fizikai Lapok. Az 1-50. kötet (1892-1943) tartalomjegyzéke a szerzőnevek sorrendjében. Összeáll.: König Dénes. Bp., 1944. MTA – Eötvös Loránd Matematikai és Fizikai Társulat. 32 p.

Más tudományos társaságok

Zalai Károly: A Magyar Gyógyszerészeti Társaság ötven éve (1924-1974). Bp., 1974. MGyT. 75 p., 8 t.

A 75 éves Magyar Hidrológiai Társaság múltja és jelene, 1917-1992. Szerk.: Vitális György. Bp., 1992. MTESZ Magyar Hidrológiai Társasága. 280 p.

Lampé László – Szállási Árpád: Százéves a Magyar Nőorvos Társaság. Bp., 1996. Magyar Nőorvos Társaság. 415 p.

Erdélyi Kárpát Egyesület. Múlt és jelen. Összeáll.: Ajtay Ferenc. Kolozsvár, 1996. Erdélyi Kárpát Egyesület. 223 p.

Zalai Károly: A Magyar Gyógyszerészeti Társaság története. Bp., 1999. M. Gyógyszerészeti Társ. 191 p., [7] t.

A Magyar Elektrotechnikai Egyesület története. 100 év az elektrotechnika szolgálatában, 1900-2000. Szerk.: Barki Kálmán. Bp., 2000. MEE. 164 p., [4] t.

Simon Antal: A Magyar Meteorológiai Társaság története az alapítástól az ezredfordulóig, 1925-2000. Bp., 2001. MMT. 147 p.

Nyolcvan év a magyar gyógyszerészet szolgálatában. Szerk.: Hankó Zoltán, Brantner Antal, Sági Erzsébet. Bp., 2004. Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság. 255 p.

100 éves a Magyar Sebész Társaság. 1906-2006. Összeáll.: Lukács Géza, Szállási Árpád. Sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 2006. MST–MATI. 302 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 63.)

100 éves a Magyar Szemorvostársaság. Emlékkönyv. Szerk.: Németh János, Bausz Mária, Kótyuk Erzsébet. Bp., 2007. Tudomány K. 120 p.

A Magyar Reumatológusok Egyesülete története és tevékenysége, 1928-2008. Szerk.: Poór Gyula. Bp., 2008. Magyar Reumatológusok Egyesülete. 148 p.

Gazdasági jellegű egyesületek

Galgóczy Károly: Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület története. 1-2. köt. Bp., 1880-1898. OMGE. [8], 195 p.; IV, 148 p.

Magyarország egyletei és társulatai 1878-ban. Szerk.: Vargha Gyula. Bp., 1881. Statisztikai Hivatal. XLII, [2], 571, [3] p.

Gazdasági egyesületek monografiái. Az 1896-ik évi ezredéves országos kiállítás alkalmából kiadta a gazdasági egyesületek ezredéves kiállításának rendező-bizottsága. Bp., 1896. Eggenberger. 757 p.

Gelléri Mór: Hetven év a magyar ipar történetéből és az Országos Iparegyesület működése, 1842-1912. Bp., 1912. Országos Iparegyesület. 958, [2] p.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének 50 esztendeje. Bp., 1943. Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete. 239 p.

Herczeg Mihály – Perényi János – Varga Tóth Bálint: Százharminc éves a Hódmezővásárhelyi Gazdasági Egyesület. Hódmezővásárhely, 2009. Hódmezővásárhelyi Gazdasági Egyesület. 206 p.

1.4. REÁLTUDOMÁNYOKKAL FOGLALKOZÓ INTÉZMÉNYEINK (FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK, KUTATÓINTÉZETEK, KÖZGYŰJTEMÉNYEK) TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT MUNKÁKBÓL

1.4.1. Az 1945 előtt létrejött nagyobb felsőoktatási intézmények történeti anyagából és a peregrináció történetéről megjelent munkákból

Történeti bibliográfiák és történeti összefoglalók

Viczián János: A magyar egyetemi és főiskolai diáklapok bibliográfiája, 1857-1972. Bp., 1978. FPK. VIII, 331 p.

Magyar felsőoktatástörténeti irodalom, 1945-1979. Bibliográfia. Szerk.: Ladányi Andor, Végh Ferenc. Bp., 1981. FPK. 428 p.

Magyar neveléstörténeti irodalom. 1800-1944. Márkus Gábor gyűjtését kieg.: Mészáros István és Gazda István. Bp., 1985. Könyvtér. XI, 140 p.

A magyar nevelésügyi folyóiratok bibliográfiája, 1841-1958. Összegyűjt.: Baranyai Mária, Keleti Adolf, Jáki László. Bp., 1987. OPKM. XIII, 148, 90 p.

Jáki László: A magyar neveléstudomány forrásai. Bp., 1993. OPKM. 345 p.

A magyar katonai oktatás története. Válogatott bibliográfia. Szerk.: Bakos Klára, Czuthné Garai Ágnes. Bp., 1997. ZMNE. 121 p.

A Beszédjavító Intézet tanárainak logopédiai és beszédjavítással kapcsolatos munkái 1894-től napjainkig. Összeáll.: Oláhné Tóth Edina. Bp., 2004. Beszédjavító Intézet. 44 p.

Dr. Mészáros István művelődéstörténeti szakirodalmi munkásságának időrendi bibliográfiája, 1960-2007. Összeáll. és szerk.: Tölgyesi József. Bp. – Veszprém, 2007. Veszprém Megyei Neveléstörténeti Társaság. 100 p.

Általános művek

Fináczy Ernő: A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában. I. köt. 1740-1773. Bp., 1889. Akadémia. VIII, 449 p.; II. köt. 1773-1780. Bp., 1902. Akadémia. VIII, 525 p.

A magyar tudománypolitika alapvetése. Szerk.: Magyary Zoltán. Bp., 1927. Tud. Társ. és Int. Orsz. Szöv. 628 p.

Csiki László: Mezőgazdasági szakoktatásunk kialakulása, fejlődése és mai helyzete. Bp., 1943. Pátria ny. 156 p., 11 t.

Ladányi Andor: A magyarországi felsőoktatás a dualizmus kora második felében. Bp., 1969. FPK. 344 p.

Gordosné Szabó Anna: Gyógypedagógia-történet 1-2. köt. Bp., 1970. Tankönyvkiadó. 198 p.; 154 p.

Iratok a magyar felsőoktatás történetéből 1849-1867. Szerk., bev.: Sashegyi Oszkár. Bp., 1974. FPK. 435 p.

Bajkó Mátyás: Kollégiumi iskolakultúránk a felvilágosodás idején és a reformkorban. Bp., 1976. Akadémiai Kiadó. 292 p., 3 t.

Dokumentumok a magyarországi felsőoktatás történetéből, 1760-1790. Szerk.: Tóth András, Ladányi Andor. Bp., 1981. FPK. 111 p.

Mészáros István: Az iskolaügy története Magyarországon 996-1777 között. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó. 671 p.

Bernáth László: Az építőipari nevelés-oktatás története. Az ókortól 1945-ig. 3. kiad. Pécs, 1984. Műszaki Főiskola. 217 p.

Hat évszázad magyar egyetemei és főiskolái. Szerk.: Szögi László. Bp., 1994. Művelődési Minisztérium. 410 p. 22 t.

Régi magyar egyetemek emlékezete. – Memoria Universitatum et Scholarum Maiorum Regni Hungariae. 1367-1777. Szerk. és bev.: Szögi László. Ford.: Bene László, Gróczné Somlai Edit, Horváth Gudrun, Muth Ágota Gizella. Bp., 1995. ELTE. 232 p.

Interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

A zsidó iskolaügy története Magyarországon. Szerk.: Balogh László. Bp., 1996. OPKM. 127 p. (Neveléstörténeti füzetek)

Mészáros István: A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája 996-1996. Bp., 1996. Nemzeti Tankönyvkiadó. 313 p.

A magyar repülőhadmérnök-képzés története itthon és külföldön. Bp., 2000. Magyar Hadtudományi Társaság Légierő Szakosztálya. 163 p.

Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Bp., 2000. Osiris. 479 p.

Tarjányi Zoltán: A keresztény nevelés és oktatás története. 2. jav., bőv. kiad. Bp., 2000. Szent István Társulat. 206 p. (Pedagógia 1.)

Balogh Adalbert et al.: Az erdélyi magyar agrároktatás múltja, jelene, jövője. Tîrgu-Mureş, 2008. Nico. 100 p.

Ladányi Andor: A középiskolai tanárképzés története. Bp., 2008. ÚMK. 183 p. (Oktatás és társadalom)

Eötvös Loránd Tudományegyetem (Alapítás: 1635)

Bibliográfiák

Horváth Ignác: A budapesti kir. m. Tud.-Egyetem bölcsészeti karának irodalmi munkássága. 1780-1895. Bp., 1896. Franklin. IV, 455 [1] p.

Déri Miklósné: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetének bibliográfiája. Bp., 1963. Tankönyvkiadó. 87 p. (A Budapesti Egyetemi Könyvtár kiadványai 19.)

Szögi László: Egyetemünk történetének levéltári és kéziratári forrásai. 1635-1970. 1-2. Bp., 1982. ELTE. XXXIV, 247 p.; 248-524 p.

Történeti összefoglalók

Pauler Tivadar: A budapesti m. kir. tudományegyetem története. I. köt. I. füz. Bp., 1880. Kilián. 180 p.

Pauler Tivadar: A budapesti m. kir. tudományegyetem története. I. köt. II. füz. Bp., 1882. Kilián. 181-302 p.

Pauler Tivadar: A budapesti m. kir. tudományegyetem története. I. köt. III. füz. Bp., 1885. Kilián. 303-558 p.

Szentpétery Imre: A Bölcsészettudományi Kar története. 1635-1935. Bp., 1935. PPTE. 716 p. (Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem története 4.)

Eckhart Ferenc: A jog- és államtudományi kar története 1667-1935. Bp., 1936. PPTE. XIV, 728 p. (Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem története 2.)

Hermann Egyed – Artner Edgár: A hittudományi kar története 1635-1935. Bp., 1938. PYTE. XV, 596 p. Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Története)

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem története. 1635-1985. Szerk.: Sinkovics István. Bp., 1985. ELTE. 448 p.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem jubileumi emlékkönyve. 1635-1985. Főszerk.: Sinkovics István. Szerk.: Szögi László. Bp., 1989 [1990]. ELTE. 171 p., [12] t.

Török József – Legeza László: A Hittudományi Kar története, 1635-1999. Bp., 1999. Mikes. 48 p., [48] t.

Selmecei Bányászati és Erdészeti Akadémia (Alapítás: 1763)

Selmecebányán *III. Károly* 1735-ben alapított *Bányatisztképző Iskolát*, melyet *Mária Terézia* 1762-ben akadémiai rangra emelt, a felsőbb szintű oktatás 1763-ban indult. Jogutóda a *Miskolci Egyetem* és a *Soproni Egyetem*.

Bibliográfiák

A selmecei bányászati és erdészeti akadémia oktatóinak rövid életrajza és szakirodalmi munkássága 1735-1918. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1983. NME. 370 p.

Történeti összefoglalók

Faller Gusztáv: A Selmecei M[agyar] K[irályi] Bányász és Erdész- Akadémia évszázados fennállásának emlékkönyve 1770-1870. Selmecey, 1871. Joerges. IV, 351 p.

Mihalkovits János: Az első bányatisztképző iskola alapítása Magyarországon. Sopron, 1938. Soproni Egy. 42, 2 p., 6 t.

Mihalovits János: A selmecei Bányászati Akadémia alapítása és fejlődése 1846-ig. Sopron, 1938. M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtud. Egy. Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kara. 68 p.

Proszk János: A Selmeci Bányászati Akadémia, mint a kémiai tudományos kutatás bölcsője hazánkban. Sopron, 1938. Röttig-Romwalter Nyomda. 42 p., 10 t.

Hiller István, id. : Hazánk első szakkönyvtárának kialakulása. Az Erdészeti és Faipari Egyetem Könyvtárának története. Sopron, 1975. Erdészeti és Faipari Egyetem. 291 p.

Instrukció. Selmecbánya 1735. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1984. NME. 24 p.

Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián ... Visszaemlékezések a selmeci-soproni főiskolás diákéletre, 1735-1985. Schmidt Gusztáv és Sík Lajos gyűjtései alapján összeáll.: Sík Lajos. Pécs, 1984. Mecseki Bányászati Múzeum. 279 p.

Selmectől Miskolcig 1735-1985. A magyarországi felsőoktatás megindulásának 250. évfordulójára. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1985. Nehézipari Műszaki Egyetem. 297 p.

Systema Academiae Montanisticae. Selmecbánya, 1770. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1985 [1988]. NME Lvt. 28 p.

Szála Erzsébet: Sopron tudomány- és technikatörténetéből. Sopron, 1997. Soproni Egyetem. 111 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Zsámboki László: Selmecről indultunk. A mai Miskolci Egyetem ősének, az egykori bányászati, kohászati és erdészeti alma maternek története és alapvető dokumentumai 1735-ös alapításától 1949-es Miskolcra településéig. Miskolc, 1999. Miskolci Egyetem. 326, [1] p. (A Miskolci Egyetemi Könyvtár, Levéltár és Múzeum kiadványai 26.)

Emlékkönyv az akadémiai képzés megszületésének évfordulóján. Selmecbánya, 1762. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc–Kassa, 2002. Miskolci Egyetem – Technická univerzita v Kosiciach. 311 p.

A növénytan oktatásának kétszáz éve, 1808-2008. Selmec – Sopron. Szerk.: Bartha Dénes. Sopron, 2008. OEE. 161 p. (Erdészettörténeti közlemények)

A muzeális állomány tartalmi feltárását és bemutatását Zsámboki László végezte el A Selmeci Műemlékkönyvtár (Miskolc, 1976) c. tanulmányában.

Semmelweis Orvostudományi Egyetem (Alapítás: 1763)

Bibliográfiák

Dörnyei Sándor: Magyar orvostörténeti bibliográfia. 1945-1960. Bp., 1961. OOKDK. VI, 275 p. (Az 1945 és 1960 közötti időszak minden orvosi szakágának a bibliográfiai összefoglalója elkészült az OOKDK gondozásában.)

Dörnyei Sándor: Régi magyar orvosdoktori értekezések. Nagyszombat, Buda, Pest, 1772-1849. 1-2. köt. Bp., 1998-2001. Borda Antikvárium. 308, 312 p.

Dörnyei Sándor: A magyar orvostörténeti irodalom 1715-1944. Előszó: Vizi E. Szilveszter. Bp. – Piliscsaba, 2002. MOT – MATI. 455 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 29.)

Dörnyei Sándor: A magyar gyógyszerészettörténeti irodalom 1944-ig. Bp.–Piliscsaba, 2005. MGyT – MATI – SOMKL Ernyey József Könyvtára. 316 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 35.)

Történeti összefoglalók

Hógyes Endre: Emlékkönyv a budapesti királyi magyar Tudomány-Egyetem orvosi karának multjáról és jelenéről. Magyarország ezredéves fennállásának ünneplése alkalmával. 122 képpel és két színes táblával. Bp., 1896. Eggenberger. XXXVI, 1003 p.

Győry Tibor: Az Orvostudományi Kar története 1770-1935. Bp., 1936. XVI, 842 p., 14 t. (A Királyi Magyar Pázmány Péter-tudományegyetem Története 3.)

Schultheisz Emil – Magyar László András: Orvosképzés a nagyszombati egyetemen 1769-1777. Az ajánlást írta: Vizi E. Szilveszter. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2005. MATI. 403 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 55.)

Az egyetem levéltárát is részletesen feltárták.

Budapesti Műszaki Egyetem (Alapítás: 1782)

Bibliográfiák

A Budapesti Műszaki Egyetem oktatóinak és kutatóinak szakirodalmi munkássága. 1952-1961. Szerk.: Kósa Győző. Bp., 1966. Tankönyvkiadó. 278 p.

Hodinka László – Károlyi Zsigmond – Végh Ferenc: A Budapesti Műszaki Egyetem történetének bibliográfiája. 1-2. Bp., 1969. BME Központi Könyvtára. 306 p.; 307-678 p. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok. 20.)

Szögi László: A Budapesti Műszaki Egyetem Levéltára. Repertórium. 1. [köt.] 1846-1960 (1967). Bp., 1975. BME Központi Könyvtára. 263 p., 5 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 24.)

Történeti összefoglalók

Zelovich Kornél: A m. kir. József Műegyetem és a hazai technikai felsőoktatás története. Bp., 1922. Pátria. 371 p.

Interneten is megtalálható a BME–OMIKK honlapján.

Fodor Ferenc: Az Institutum Geometricum. Bp., 1955. Tankönyvkiadó. 190 p., 2 t., 4 térk. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 5.)

Móra László: A Műegyetemi Könyvtár története, 1848-1948. Bp., 1971. BME. 226 p., [22] t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 22.)

Szögi László: Mérnökképző Intézet a Bölcsészeti Karon 1782-1850. Institutum Geometrico, Hydrotechnicum. Bp., 1980. ELTE. 261 p.

Szabadváry Ferenc: A Budapesti Műszaki Egyetem 200 éve. 1782-1982. + Végh Ferenc: A Műegyetem nagyjai. Előszó: Polinszky Károly. Bp., 1982. BME. 168 p.

Végh Ferenc: Műegyetemi rektori beszédek. Bp., 1982. BME Központi Könyvtára. 104 p. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 27.)

Állatorvostudományi Egyetem (Alapítás: 1787)

Bibliográfiák

Karasszon Dénes: A magyar állatorvoslás kultúrtörténete. 1-2. köt. Piliscsaba, 2005. MATI. 453 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 39/1-2.)

A 2. köt. az állatorvostörténet-írás szakirodalmát foglalja össze 1944-ig.

Történeti összefoglalók

Thanhoffer Lajos: Az állatorvosi tudomány és állatorvosi tanintézetünk története. Az állatorvosi szakoktatás hazánkban való megkezdése százados emlékünnepére 1887. febr. 6-ára. Bp., 1888. Eggenberger. VII, 64 p.

Facsimile kiadás: Bp., 1978.

Kotlán Sándor: A magyar állatorvosképzés története 1787-1937. Bp., 1941. Pátria. 210 p.

Kovács Gyula – Fehér György: Biographia. Ehunyt tanáraink és előadóink életrajza. 2. bőv. kiad. Bp., 1986. Állatorvostudományi Egyetem – Mezőgazdasági Könyvkiadó. 227 p.

200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás. Szerk.: Holló Ferenc. Bp., 1987. Mezőgazdasági Kiadó. 463 p.

Bakonyi Ferencné: Az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárának két évszázada. = Könyvtáros 37 (1987) No. 5. pp. 299-306.

Karasszon Dénes: A magyar állatorvoslás kultúrtörténete. 1-2. köt. Piliscsaba, 2005. MATI. 453 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 39/1-2.)

Az 1. kötet történeti összefoglaló.

Keszthelyi Georgikon (Alapítás: 1799)

Bibliográfiák

Az intézmény történetéhez kapcsolódó bibliográfiai forrásai az alábbi könyvsorozat köteteiben található: „A magyar gazdasági irodalom első századainak könyvészete” + „A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete”.

Lásd részletesebben az agrártörténeti fejezet bibliográfiai kötetei között!

Történeti összefoglalók

Süle Sándor: A keszthelyi Georgikon. 1797-1848. Bp., 1967. Akadémiai Kiadó. 245 p.

Csiki László: Intézményünk története a Georgikontól napjainkig. Keszthely, 1971. Keszthelyi Agrártud. Egyetem. 29 p.

Georgikon 175. Szerk.: Sági Károly. Bp., 1972. Mezőgazdasági Kiadó. 278 p.

Csiki László: A keszthelyi agrárfelsőoktatás története. Átdolg. és a 8. fejt. írta: Pétervári András. Keszthely, 1996. PATE Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar. 61 p., [4] t.

Georgikon 200. Emlékkönyv a Georgikon alapításának 200. évfordulójára. 1-2. köt. Keszthely, 1996-2001. PATE Georgikon Mezőgazd. Kar. 445, 382 p.

Csoma Zsigmond: Kertészet és polgárosodás. Az európai szőlészeti-borászati-kertészeti ismeretek oktatása, szaktanácsadása a Georgikonban és a keszthelyi uradalomban a 18. sz. végétől a 19. sz. közepéig. Agrártörténeti, agrártudomány-történeti monográfia. Bp., 1997. Centrál-Európa Alapítvány. 366 p.

Szabó István – Almádi László: A növénytan és növényélettan története Keszthelyen. Keszthely, 1999. PATE Georgikon Mezőgazdud. Kar. 145 p. (Georgikon kiskönyvtár)

Debreczeni Béláné et al.: A talajtan és agrokémia története a Georgikon Karon. Keszthely, 2004. VE GMK. 244 p.

Mosonmagyaróvári agrár-felsőoktatási intézet (Alapítás: 1818)

Bibliográfiák

Rodiczky Jenő: A magyar-óvári m[agyar] k[irályi] Magyar-Óvár Gazdasági Felsőbb Tanintézet könyvtárának jegyzéke. Magyar-Óvár, 1872. Czéh Ny. 137 p.

Történeti összefoglalók

Vörös Antal: Óvár, Óvár ... A Mosonmagyaróvári Agrártudományi Főiskola 150 éve. [1818-1968]. Bp., 1968. Mezőgazdasági Kiadó. 223 p., 1 t.

Walleshausen Gyula: A magyaróvári agrárfelsőoktatás 175 éve. (1818-1993). Mosonmagyaróvár, 1993. PATE. 314 p., 1 t. + Walleshausen Gyula: A magyaróvári agrárfelsőoktatás 175 éve. Képmelléklet. Mosonmagyaróvár, 1993. PATE. XLVII p.

Kertészeti Egyetem (Alapítás: 1853)

Történeti összefoglaló

Geday Gusztáv – Hornyák Márton: Kertészeti Egyetem. [1853-1978]. Bp., 1978. Kertészeti Egy. 139 p., [12] t.

Debreceni agrár-felsőoktatás (Alapítás: 1868)

Történeti összefoglalók

A Debreceni Agrártudományi Egyetem 125 éve. Főszerk.: Szász Gábor. Debrecen, 1992. DATE. 459 p.

140 éves a debreceni gazdasági és agrár-felsőoktatás, 1868-2008. Szerk.: Fűrjné Rádi Katalin. Debrecen, 2008. DE AMTC. 160 p.

Kolozsvári Tudományegyetem (Alapítás: 1872)

Bibliográfiák

Az intézmény történetéről készült, alább felsorolandó kötetekben számos bibliográfiai áttekintés található.

Történeti összefoglalók

A kolozsvári Magyar Királyi Ferencz-József-Tudomány-egyetem története és statisztikája. I. rész: Az egyetem eszméjének s a kolozsvári M. Kir. Ferencz-József-Tudomány-egyetemnek története. Összeáll.: Márki Sándor. + II. rész: A kolozsvári Magyar Királyi Ferencz-József Tudomány-egyetem statisztikai adatai. Összeáll.: Pisztóry Mór. + III. rész: A kolozsvári Magyar Királyi Ferencz-József-Tudomány-egyetem almanachja és tanrendje az MDCCCXV-VI-ik tanév II. felére. Kolozsvár, 1896. Ajtai. VI, 142, 77, [2] p.

Emlékkönyv. A Kolozsvári Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem és különösen ennek Orvosi és Természettudományi Intézetei. Bp., 1903. Kolozsvári Egyetem. 418 p., 1 t.

Márki Sándor: A m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem története, 1872-1922. Szeged, 1922. Városi Ny. 177 p.

Erdély magyar egyeteme. Szerk.: Bisztray Gyula, Szabó T. Attila, Tamás Lajos. Kolozsvár, 1941. Erdélyi Tudományos Intézet. 470, VII p., [3] t.

Százhuszonöt éve nyílt meg a kolozsvári tudományegyetem. Emlékkönyv. Összeáll.: Gazda István. 1-2. köt. Piliscsaba, 1997. MATI. 447 p.

Gaál György: Egyetem a Farkas utcában. A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem előzményei, korszakai és vonzásai. Kolozsvár, 2001. Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság. 274 p.

Debreceni Egyetem (Alapítás: 1914)

Bibliográfiák

Debreceni egyetemi bibliográfia. 1914-1955. 1. rész. Természettudományi Kar. Szerk.: Módis László – Ludányi Valéria. Bp., 1956. Tankönyvkiadó. 303 p.

Debreceni egyetemi bibliográfia. 2/1 rész. Bölcsészettudományi Kar. 1914-1955. 2/2. rész. 1956-1975. Szerk.: Korompai Gáborné. Debrecen, 1981. Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára. 307 p.

A későbbiekben évenkénti bontásban jelent meg.

Lásd még a „Debreceni bibliográfia. Debrecen, 1961. KLTE. 331 p.” kiadványban és annak 2. bőv. kiadásában!

Történeti összefoglalók

Kapusz Nándor – Petrovics Alica – Vásárhelyi Ferencné: Kilencvenéves a debreceni orvoscépzés. Intézetek és klinikák története, professzorainak életrajza, 1918-2008. 3. átd. kiad. Debrecen, 2008. Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum. 990 p.

A Debreceni Tudományegyetem története. 1914-1944. Szerk.: Némédi Lajos. Debrecen, 1967. Alföldi ny. 385 p.

Szegedi Egyetem (Alapítás: 1921)

Bibliográfiák

Szegedi egyetemi almanach. [1. köt.] József Attila Tudományegyetem, 1921-1995. Szeged, 1996. JATE. 559 p. + [2. köt.] Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem, 1921-1996. Szeged, 1997. SZOTE. 493 p.

Történeti összefoglalók

Szabó Tibor: A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem története. Közrem.: Zallár Andor. Szeged, 1992. SZTE. 139 p.

A szegedi tudományegyetem múltja és jelene, 1921-1998. Szerk.: Szentirmai László, Ráczné Mojzes Katalin. Szeged, 1999. József Attila Tudományegyetem. 517 p., [24] t.

Szegedi Tudományegyetem Orvostudományi Kar, 1944-1951. Szeged, 1999. SZOTE. 192 p.

F. Tóth Géza: Geológusképzés Szegeden, 1922-2000. Miskolc, 2004. Szerző. 460 p.

Szegedi Tudományegyetem. 85 éves a szegedi felsőoktatás. Szeged, 2006. SZTE. 151 p.

A szegedi gyógyszerészképzés és a Szegedi Gyógyszerésztudományi Kar története. Szerk.: Erős István. Szeged, 2007. JATE. 278 p.

Pécsi Egyetem (Alapítás: 1914, pécsi működés kezdete: 1921)

Bibliográfiák

A Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem és irodalmi munkássága. Az egyetem 25 éves fennállása alkalmából írta, szerkesztette és kiadta Vitéz Szabó Pál. Pécs, 1940. Dunántúl. IV, 290 p., 1104 has.

Történeti összefoglalók

A Pécsi Orvostudományi Egyetem ünnepi évkönyve 1367-1967. Szerk.: Antal Ernő, Hajnal József et al. Pécs, 1967. POTE. 270 p.

Benke József: A Pécsi Orvostudományi Egyetem története. Pécs, 1992. POTE. 346 p.

Benke József: Az Erzsébet Tudományegyetem rektorai és dékánjai. Pécs, 1998. POTE. 240 p.

Benke József: Egyetemünk története. Pécs, 1999. Alexandra. 489, [2] p., LXXX t.

Memoria Professorum Quinqueecclesiensium. Az Erzsébet Tudományegyetem és a jogutód intézmények professzorai. Pécs, 2000. Universitas Quinqueecclesiensis. 117 p.)

Magyar tanulók külföldi egyetemeken (peregrináció)

Tonk Sándor: Erdélyiek egyetemjárása a középkorban. Bukarest, 1979. Kriterion. 399 p.

Katona Tünde – Latzkovits Miklós (sajtó alá rend.): Külföldi tanulmányutak dokumentumai, 1550-1699. Szeged, 1990. JATE. 370 p. (Lőcsei stipendiánsok és literátusok) (Fontes rerum scholasticarum 2/1.)

Monok István: Pápai szemináriumok magyarországi alumnusai. Adalék a jezsuita iskoláztatás kezdeteihez. Bev.: Balázs Mihály. Szeged, 1990. JATE. 73 p. (Peregrinatio Hungarorum 7.)

Tonk Sándor – Szabó Miklós: Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban, 1521-1700. Szeged, 1992. JATE. XI, 392 p. (Fontes rerum scholasticarum 4.)

Régi és új peregrináció. Magyarok külföldön, külföldiek Magyarországon. [A III. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson, Szeged, 1991. augusztus 12-16. elhangzott előadások]. Szerk.: Békési Imre. 1-3. köt. Szeged – Bp., 1993. Scriptum – Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság. 1823 p.

Szögi László: Magyarországi diákok a Habsburg Birodalom egyetemlein. 1790-1850. Bp. – Szeged, 1994. Budapest-Gödöllői Egyetem és Főiskola Lvt – ELTE Lvt. 391 p., [1] t. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 1.)

Varga András: A königsbergi egyetem magyar diákjai, 1548-1715. Szeged, 1999. Scriptum. 34 p. (A Lymbus füzetek 39.)

Kiss József Mihály: Magyarországi diákok a bécsi egyetemen, 1715-1789. Bp., 2000. ELTE Lvt. 143 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 2.)

Szögi László: Magyarországi diákok svájci és hollandiai egyetemeken, 1789-1919. Bp., 2000. ELTE Lvt. 208 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 3.)

Font, Márta – Szögi, László: Die ungarische Universitätsbildung und Europa. Pécs, 2001. Univ. Pécs. 235 p.

Mészáros Andor: Magyarországi diákok a prágai egyetemeken, 1850-1918. Bp., 2001. ELTE Lvt. 180 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 4.)

Szögi László: Magyarországi diákok németországi egyetemeken, 1789-1919. Bp., 2001. ELTE Lvt. 861 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 5.)

Hegy Ádám: Magyarországi diákok svájci egyetemeken és akadémiákon, 1526-1788 (1798). Bp., 2003. ELTE Lvt. 123 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 6.)

Szögi László – Kiss József Mihály: Magyarországi diákok bécsi egyetemeken és akadémiákon, 1849-1867. Bp., 2003. ELTE Lvt. 502 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 7.)

Fazekas István: A bécsi Pazmaneum magyarországi hallgatói 1623-1918 (1951). Bp., 2003. ELTE Lvt. 555 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 8.)

Szögi László: Magyarországi diákok lengyelországi és baltikumi egyetemeken és akadémiákon 1526-1788. Bp., 2003. ELTE Lvt. 206 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 9.)

Patyi Gábor: Magyarországi diákok bécsi egyetemeken és főiskolákon 1890-1918. Bp., 2004. ELTE Lvt. 529 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 10.)

Szögi László: Budai, pesti és óbudai diákok külföldi egyetemjárása. 1526-1867. Bp., 2004. Budapest Főváros Levéltára. 153 p. (Budapest történetének forrásai)

Tar Attila: Magyarországi diákok németországi egyetemeken és főiskolákon, 1694-1789. Bp., 2004. ELTE Lvt. 418 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 11.)

Varga Júlia: Magyarországi diákok a Habsburg Birodalom kisebb egyetemeken és akadémiáin, 1560-1789. Bp., 2004. ELTE Lvt. 392 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 12.)

Hubbes Éva: Benkő Ferenc egyetemjárása. Tanulmány és Benkő Ferenc peregrinációs albuma. Rudabánya, 2004. Érc- és Ásványbányászati Múzeum. 141 p.

Kissné Bognár Krisztina: Magyarországi diákok bécsi tanintézetekben 1526-1789. Bp., 2004. ELTE Lvt. 552 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 13.)

Gömöri György: Magyarországi diákok angol és skót egyetemeken, 1526-1789. Bp., 2005. ELTE Lvt. 116 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 14.)

Peregrinálók. Negyvenhárom magyarországi és erdélyi orvostanhallgató életrajza 1683-1783. Szerk.: Dörnyei Sándor. Ford., magyarázatok, előszó: Magyar László András. Zebegény, 2006. Borda Antikvárium. 185, [2] p.

Bozzay Réka – Ladányi Sándor: Magyarországi diákok holland egyetemeken, 1595-1918. Bp., 2007. ELTE Lvt. 329 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 15.)

Szlavikovszky Beáta: Magyarországi diákok itáliai egyetemeken, 1526-1918. Bp., 2007. ELTE Lvt. 190 p. (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 16.)

1.4.2. Az 1945 előtt létrejött nagyobb kutatóintézetekről íródott történeti munkákról

Történeti munkák a csillagvizsgálókról (Ógyalla, Herény, Kalocsa, Buda stb.)

Kelényi B. Ottó: A Pázmány Péter Tudományegyetem csillagvizsgáló intézetei. Bp., 1929. 47 p. (A história könyvtára. 3.)

Kelényi B. Ottó: Az Egrei Érseki Liceum Csillagvizsgálójának története. Bp., [1930.] Stephaneum Ny. 26 p., 6 t.

Jelítai József: Nagy Károly (1797-1868) és bicskei csillagvizsgálója. Bp., 1941. Stephaneum Ny. 28 p.

Heinrich László: Az első kolozsvári csillagda. Bukarest, 1978. Kriterion. 117 p.

Mojzes Imre: A kalocsai Haynald Observatórium története. Bp., 1986. MTA Csillagászati Kutató Intézete – OMIKK. 139 p.

Gothard Jenő levelei Konkoly Thege Miklóshoz, (1880-1883). Szerk.: Horváth József. Szombathely, 1998. ELTE Gothard Asztrofizikai Observatórium. 112 p.

A Konkoly-observatórium krónikája. Emlékek az elmúlt száz esztendőből. Összeáll.: Vargha Domokosné, Csaba József, Vida Róbert. Bp., 2001. MTA

Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézete. 159 p. (Konkoly Observatory Monographs No. 3/A.)

Kelényi B. Ottó: Az egyetemi csillagvizsgáló a budai királyi várban. In: A csillagászat magyarországi történetéből. A klasszikus századok asztronómusai. Összeáll.: Gazda István. Piliscsaba, 2002. MATI. pp. 68-70. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára. 12.)

Kelényi B. Ottó: Kalocsa, Herény, Kiskartal, Ógyalla, Nagytagyos, Erdőtagyos. In: A csillagászat magyarországi történetéből. A klasszikus századok asztronómusai. Összeáll.: Gazda István. Piliscsaba, 2002. MATI. pp. 184-193. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára. 12.)

Meteorológiai Intézet

Szalay (Ujfalussy) László: A m. kir. országos meteorológiai és földmágnesei intézet könyvtárának név- és tárgymutatója. Bp., 1902. Pesti kvny. r. t. VIII. 423 p.

Réthly Antal: A Meteorológiai Intézet 70 éves. Bp., 1941. Sárkány Ny. 16 p.

Czelnai Rudolf: Az Országos Meteorológiai Szolgálat 125 éve. 1870-1995. Bp., 1995. OMSZ. 142 p.

Lásd még kötetünkben a meteorológiatörténeti fejezetnél!

Eötvös Loránd Geofizikai Intézet

A Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet története. Összeáll.: Polcz Iván. Szerk.: Hegybiró Zsuzsanna. Bp., 2003. ELGI. 309 p.

Magyar Állami Földtani Intézet

100 éves a Magyar Állami Földtani Intézet. Szerk.: Fülöp József, Tasnádi-Kubacska András. Bp., 1969. Műszaki Könyvkiadó. 274 p.

125 éves a Magyar Állami Földtani Intézet. Tanulmányok. Szerk.: Hála József. A bibliogr. összeáll.: Piros Olga. Bp., 1994. Magyar Állami Földtani Intézet. 180 p.

Bibliográfia: pp. 137-180.

Hála József – Maros Gyula: Art geo palota a Stefánián. 100 éves a Földtani Intézet Lechner Ödön által tervezett szecessziós épülete. Bp., 2000. MÁFI. 102 p.

Posta Kísérleti Intézet

Posta mérnöki szolgálat, 1887-1937. Szerk.: Rimótzty Mihály. Bp., 1938. Stádium. 368 p., 73 t.

Hasonmás kiad.: Bp., 1990. Magyar Távközlési Kvk.

Postamérnöki szolgálat második 50 éve, 1938-1988. Főszerk.: Lajtha György. Bp., 1991. Magyar Távközlési Kvk. 363, [2] p., [48] t.

PKI (Posta Kísérleti Intézet) 100 éve. (1891-1991). Főszerk.: Sallai Gyula. Bp., 1991. Távközlési K. 334 p.

Az 1945 előtt alapított egyéb intézetekről

Kosutány Tamás: Az Országos M. Kir. Chemiai Intézet és Központi Vegy-kísérleti Állomás 25 évi működése. Emlékirat és beszámoló. Bp., 1907. Pallas. 54 p., 13 t.

A magyar mezőgazdasági kísérleti intézetek ismertetése. Összeáll.: Károly Rezső. Bp., 1922. Pallas ny. 176 p., 20 t.

S. Rózsa Katalin: A Magyar Tudományos Akadémia Balatoni Limnológiai Kutatóintézete, 1927-1987. Tihany, 1987. MTA Balatoni Limnológia Kutató Intézet. 68 p.

Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet. Szemelvények egy nagymúltú intézmény történetéből. A kezdetektől 1976-ig. Bp., 2006. OMMI. 298, 25 p.

1.5. KAPCSOLATTÖRTÉNETEK. A MAGYAR ÉS KÜLFÖLDI REÁLTUDOMÁNYI KUTATÁSOK KAPCSOLATTÖRTÉNETÉBŐL, MAGYAR TUDÓSOK KÜLFÖLDÖN, KÜLFÖLDI KUTATÓK MAGYARORSZÁGON

1.5.1. *Általános művek*

Váradí-Sternberg János: Utak, találkozások, emberek. Írások az orosz-magyar és az ukrán-magyar kapcsolatokról. Ungvár, 1974. Kárpáti Kiadó. 317, [3] p., 8 t.

Tardy Lajos: Régi hírünk a világban. Bp., 1979. Gondolat. 330 l., [32] t.

Bitterli, Urs: „Vadak” és „civilizáltak”. Az európai-tengerentúli érintkezés szellem- és kultúrtörténete. Bp., 1982. Gondolat. 624 p.

Váradí-Sternberg János: Századok öröksége. Tanulmányok az orosz-magyar és ukrán-magyar kapcsolatokról. Bp. – Uzsgorod, 1982. Gondolat – Kárpáti. 371 p., [24] t.

Nemzetközi kultúrtörténeti szimpozion Mogersdorf (Kőszeg, 1980). Szerk.: Horváth Ferenc. Szombathely, 1983. Vas M. Tcs. 258 p.

A táguló világ magyarországi hírmondói. XV-XVII. század. Szerk.: Waczulik Margit. Bp., 1984. Gondolat. 536 p.

Hungaria litterata, Europae filia. Szerk.: Kurucz Gyula, Szörényi László. Ford.: Pásztor Eszter. Bp., 1985. Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése. 193 p.

Több kiadásban is megjelent.

Arator. Dolgozatok Balassa Iván 70. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Balázs Géza, Voigt Vilmos. Bp., 1987 [1988]. Magyar Néprajzi Társaság. 268 p.

Tanulmányok Szabadfalvi József tiszteletére. Szerk.: Dobrossy István, Viga Gyula. Miskolc, 1988. Herman Ottó Múzeum. 887 p., [1] t. (A Herman Ottó Múzeum évkönyve 25-26.)

Tovább ... Emlékkönyv Makkai László 75. születésnapjára. Szerk.: Barcza József. Debrecen, 1989. Debreceni Ref. Kollégium. 237 p.

Tudóslevelek művelődésünk külföldi kapcsolataihoz, 1577-1797. Szerk.: Herner János. Szeged, 1989 [1990]. JATE. 153 p. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 23.)

Collectanea Tiburtiana. Tanulmányok Klaniczay Tibor tiszteletére. Szerk.: Galavics Géza, Herner János, Keserű Bálint. Szeged, 1990. JATE. 468 p., [36] t. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 10.)

Kassa város olvasmányai, 1562-1731. Szerk.: Monok István. Sajtó alá rend.: Gácsi Hedvig. Szeged, 1990. JATE. 226 p. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 15.)

Wagner Ferenc: Hungarian contributions to world civilization. Reprint. Hamilton, Ont., 1991. Hunyadi. 289 p.

Eredeti kiad.: De Kalb Pike, Pa. 1977. Alpha.

Magyar utazási irodalom 15-18. század. Szerk.: Kovács Sándor Iván, Monok István. Bp., 1990. Szépirodalmi. 1013 p.

Rovásírás a Kárpát-medencében. Szerk.: Sándor Klára. Szeged, 1992. JATE Magyar Őstörténeti Kutatócsoport. 91 p., [8] t.

Lesestoffe in Westungarn. 1-2. köt. Sajtó alá rend.: Grill Tibor. Előszó: Monok István. Ford.: Ötvös Péter, Ötvös Éva. Szeged, 1994-1996. Scriptum.

1. köt. Sopron (Ödenburg). 1535-1721. Szeged, 1994. 578 p. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 18/1.) (Burgenländische Forschungen. Sonderband 13. [14.]

2. köt. Kőszeg (Güns), Rust (Ruszt), Eisenstadt (Kismarton), Forchtenstein (Fraknó). 1535-1740. Szeged, 1996. 312 p. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 18/2.) (Burgenländische Forschungen. Sonderband 15.)

Vajda György Mihály: Keletre nyílik Bécs kapuja. Közép-Európa kulturális képeskönyve, 1740-1918. Összeáll.: Papp Júlia. Bp., 1994. Akadémiai Kiadó. 206 p., [16] t.

Művelődési törekvések a korai újkorban. Tanulmányok Keserű Bálint tiszteletére. Szerk.: Balázs Mihály. Szeged, 1997. JATE Régi Magyar Irod. Tanszék. XIII, 695 p. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 35.)

A sikeres Magyarországért. Millecentenárium tudóstalálkozó. Szerk.: Nagy Ferenc. Bp., 1997. MTESZ. 163 p.

Keresztirányok. Közép- és kelet-európai összehasonlító kultúrtörténet. Szerk.: Berkes Tamás. Bp., 1999. Balassi. 419, [4] p. (Res publica nostra 7.)

Szabó András: Republica litteraria. Irodalom- és művelődéstörténeti tanulmányok a késő humanizmus koráról. Bp., 1999. Balassi. 183 p. (Régi magyar könyvtár. Tanulmányok 2.)

Kiss Gy. Csaba: Nyugaton innen – Keleten túl. Művelődéstörténeti esszék és tanulmányok. Miskolc, 2000. Felsőmagyarország. 229 p.

Magyarok az olimpiai játékokon, 1896-2000. Főszerk.: Aján Tamás. Szerk.: Szekeres István. Bp., 2000. IQ Press. 414 p.

Marx György: A marslakók érkezése. Magyar tudósok, akik Nyugaton alakították a 20. század történelmét. Bp., 2000. Akadémiai Kiadó. 427 p.

Több kiadásban is megjelent.

Vedres András: Szellemforrás. Génuszok a huszadik században. Bp., 2000. Terc. 64 p.

Történeti kertek. Kertművészet és műemlékvédelem. Szerk.: Galavics Géza. Bp., 2000. MTA Művészettörténeti Kutatóintézete – Mágus. 276 p., [16] t. (Források és tanulmányok a magyarországi kertművészet történetéhez 2.)

Írott és tárgyí emlékeink kutatója. Emlékkönyv Bánkúti Imre 75. születésnapjára. Szerk.: Mészáros Kálmán. Bp., 2002. Magyar Nemzeti Múzeum–Budapesti Történeti Múzeum – Hadtörténeti Intézet és Múzeum. 346 p.

Jubileumi csokor Csapodi Csaba tiszteletére. Tanulmányok. Szerk.: Rozsondai Marianne. Bp., 2002. Argumentum. 433 p.

Kultúrák találkozása. Ünnepi tanulmányok Olajos Terézia professzornő tiszteletére. Szerk.: Olajos Terézia, Makk Ferenc, Sz. Galántai Erzsébet. Szeged, 2002. Szegedi Középkorász Műhely. 127 p.

Famous Hungarians. Outstanding Representatives of Hungarian Centuries. Főszerk.: Rácz Árpád. Bp., 2002. Rubicon. 217 p.

Fejezetek a magyar-lengyel tudományos kapcsolatok történetéből (15-19. század). Szerk.: V. Molnár László. Piliscsaba, 2003. 199 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 27.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

V. Molnár László: Életutak találkozása (1703-1848). Érdekes fejezetek a tudományos kapcsolatok történetéből. Kapcsolattörténeti könyvészeti függelékkel. Piliscsaba, 2004. MATI. 236 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle könyvtára 43.)

Benne az elmúlt negyedszázad magyar vonatkozású kapcsolattörténeti irodalma (az 1978-2003 között megjelent önálló művek válogatott bibliográfiája): pp. 121-236.

1.5.2. Magyarországról szóló útleírások

Tardy Lajos: Régi feljegyzések Magyarországról. Utószó: Benda Kálmán. Bp., 1982. Móra. 203 p., [32] t.

Bél Mátyás: Hungariából Magyarország felé. Vál.: Tarnai Andor. Ford.: Déri Balázs, Donáth Regina. Bp., 1984. Szépirodalmi. 353 p. (Magyar ritkaságok)

Dernschwam, Hans: Erdély, Besztercebánya, törökországi útinapló. Bev.: Tardy Lajos. Jegyz.: Dávid Géza. Bp., 1984. Európa. 597 p. (Bibliotheca historica)

Abu-Hámid Al-Garnáti utazása Kelet- és Közép-Európában 1131-1153. Bp., 1985. Gondolat. 196 p.

Evlia Cselebi török világotutató magyarországi utazásai 1660-1664. 2. kiad. Bp., 1985. Gondolat. 624 p.

Nederlanders en Hongaren. Ontmoetingen tussen twee volken. Szerk.: Heimlich István. Bp., 1987. Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése. 148 p.

Paget János: Magyarország és Erdély. Válogatás. Vál.: Maller Sándor. Bp., 1987. Helikon. 347 p., [4] t.

Régi bácskai és bánáti utazók. Vál., bev., jegyz.: Kalapis Zoltán. Újvidék, 1987. Forum. 297 p., [16] t.

Orosz és ukrán utazók a régi Magyarországon. Sajtó alá rend.: Tardy Lajos. Bp., 1988. 262 p. Gondolat. (Közös dolgaink)

Monok István: A Belga Királyi Könyvtár kéziratárának magyar vonatkozású útleírásai. Szeged, 1989. JATE K. pp. 37-76. (A Lymbus füzetek 3.) (Klny. Lymbus 1. köt.)

G. Györfly Katalin: Kultúra és életforma a XVIII. századi Magyarországon. Idegen utazók megfigyelései. Bp., 1991. Akadémiai Kiadó. 197, [3] p., [128] t., [1] t. (Művészettörténeti füzetek 20.)

Tanulmányok a 125 éve született Jankó János emlékére. Szerk.: Lukács László. Bp., 1993. Magyar Néprajzi Társaság. pp. 290-723. (Ethnographia, 1993. 2. sz.)

Angol és skót utazók a régi Magyarországon, 1542-1737. Vál. és ford.: Gömöri György. Bp., 1994. Argumentum. 133, [2] p., [12] t.

Reguly Antal: Magyarországi jegyzetek. Sajtó alá rend.: Selmeczi Kovács Attila. Bp., 1994. Néprajzi Múzeum. 199 p. (Series historica ethnographiae 8.)

Vuics Tibor: Cholnoky Jenő élete és munkássága, 1870-1950. Pécs, 1995. JPTE. 30 p.

Delbó Rita: Olasz utazók a reformkori Magyarországon. Bp., 2000. Hungarovox. 59 p.

„Nagy utazók – híres utazások”. Régi útleírások a Somogyi-könyvtár gyűjteményében. Szerk.: Szőkefalvi-Nagy Erzsébet. Szeged, 2003. Somogyi-könyvtár. 40 p., 20 t.

1.5.3. Magyar utazók külföldi útleírásaiból

Szamota István: Régi utazások Magyarországon és a Balkán félszigeten. 1054-1717. Bp., 1891. Franklin. 559 p. (Olcsó Könyvtár 290.)

Szamota István: Régi magyar utazók Európában. 1532-1770. Nagy-Becskerek, 1892. X, 373 p.

Bendefy László: Az ismeretlen Juliánusz. A legelső magyar ázsiakutató életrajza és kritikai méltatása. Bp., 1936. Stephaneum Ny. 190, [2] p., 13 t.

Pápai János törökországi naplói. Szerk.: Benda Kálmán. Bp., 1963. Szépirodalmi. 467 p.

Baktay Ervin – Kara György: Kőrösi Csoma Sándor. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 210, [1] p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Szurovy Géza: Kincs a homok alatt. Bp., 1978. Gondolat. 396 p.

Benedek Zoltán: A Szilágyságtól Új-Guineáig. Bíró Lajos természettudós életútja, 1856-1931. Bukarest, 1979. Kriterion. 155 p., 16 t.

Szepsí Csombor Márton: Europica varietas. Jegyz.: Kulcsár Péter; előszó: Kovács Sándor Iván; ford.: Weöres Sándor. Bp., 1979. Szépirodalmi. 329 p.

Éder Xavér Ferenc: Ferenc X. Éder's description of Peruvian missions from the 18th century. Sajtó alá rend.: Boglár Lajos, Bognár András. 1-3. köt. Bp., 1981-1986. ELTE.

Benedek István: Csavargás az Alpokban. 3. kiad. Bp., 1982. Gondolat-Magvető. 258 p., 48 t.

Solymos Ede: Ki volt Jelky András? Baja, 1983. Türr István Múzeum. 66 p. (A bajai Türr István Múzeum kiadványai 25.)

Krizsán László: Magyar László. Bp., 1983. Akadémiai Kiadó. 227 p. (A múlt magyar tudósai)

Bölöni Farkas Sándor: Napnyugati utazás + Napló. Sajtó alá rend.: Benkő Samu. Bp., 1984. Helikon. 632 p., 44 t.

Ludwig von Höhnel: Teleki Sámuel gróf felfedező útja Kelet-Afrika egyenlítői vidékein 1887-1888-ban. Sajtó alá rend.: Véber Károly. 1-2. köt. Bp., 1984. Magvető. 406, 369 p. (Magyar hírmondó)

Kőrösi Csoma Sándor levelesládája. Vál.: Szilágyi Ferenc. Bp., 1984. Szépirodalmi. 427 p. (Magyar ritkaságok)

Magyar László. Összeáll.: Fülöp Katalin. Szombathely, 1984. Berzsenyi M. Kvt. 54 p.

Magyar László afrikai utazásai. Vál.: Véber Károly. Bp., 1985. Panoráma. 478 p. (Régi magyar utazók)

Julianus barát és Napkelet fölfedezése. Vál., ford: Györffy György. Ford.: Gy. Ruitz Izabella. Bp., 1986. Szépirodalmi. 493 p. (Magyar ritkaságok)

Halász Zoltán: Romvárosok a sivatagban. Stein Aurél belső-ázsiai utazásai. 2. kiad. Bp., 1986. Móra. 305 p.

1. kiad.: Bp., 1966.

Kittenberger Kálmán: Vadász- és gyűjtőúton Kelet-Afrikában. Bp., 1985 [1986]. Szépirodalmi. 394 p., [96] t. (Kentaur könyvek)

Kittenberger Kálmán: Afrikai vadászkönyv. Bp., 1986. Szépirodalmi. 308 p., [40] t. (Kentaur könyvek)

Világjárók, világlátók. Régi magyar utazók antológiája. Vál.: Lázár István. Jegyz.: Majtényi Zoltán. Bp., 1986. Móra. 472 p.

Stein Aurél: Ázsia halott szívében. Válogatott írások. Vál.: Szörényi László. Bp., 1986. Helikon. 454 p., [20] t.

Ungnád Dávid konstantinápolyi utazásai. Ford.: Kovács József László. Jegyz.: Fenyvesi László. Bp., 1986. Szépirodalmi. 354 p. (Magyar ritkaságok)

Egy erdélyi gróf a felvilágosult Európában. Teleki József utazásai 1759-1761. Sajtó alá rend.: Tolnai Gábor. Bp., 1987. Akadémiai Kiadó. 397 p., [1] t. (Régi magyar prózai emlékek 7.)

Péter László: Jerney János, 1800-1855. Szeged, 1988. Jerney János Ált. Isk. 20 p., [4] t.

Batthyány Kristóf európai utazása, 1657-1658. Sajtó alá rend.: Szelestei N. László. Szeged, 1988. JATE. 59 p. (Peregrinatio Hungarorum 2.)

Greguss György: Utazás Keleten 1881. Ő Felsége „Zrínyi” korvettjén. Előszó: Csonkaréti Károly. Bp., 1989. Optimum. 64 p.

Kubassek János: Zanzibártól a Stefánia-tóig. Teleki Sámuel nyomában. Bp., 1989. Bembo. 203 p., [36] t.

Magyar utazási irodalom 15-18. század. Szerk.: Kovács Sándor Iván, Monok István. Bp., 1990. Szépirodalmi. 1013 p.

Sándor István: Egy külföldön utazó magyarnak jó barátjához küldetett levelei. Sajtó alá rend.: Éder Zoltán. Bp., 1990. Szépirodalmi. 525 p., [1] t. (Ritkaságok)

Vojnits András: Utazás a rejtjelmes Kelet-Afrikában. Teleki Sámuel nyomában. Bp., 1990. Natura. 211 p.

Jankovics József (sajtó alá rend.): Teleki Sámuel albuma. Füg. összeáll.: Font Zsuzsa. Szeged, 1991. JATE. 59, [2] p. (Peregrinatio Hungarorum 8.)

Magyar utazási irodalom. 15-18. század. Vál.: Kovács Sándor Iván. Sajtó alá rend.: Monok István. Bp., 1990 [1991]. Szépirodalmi. 1013 p.

Papp Júlia: Művészeti ismeretek gróf Sándor István (1750-1815) írásaiban. Bp., 1992. Akadémiai Kiadó. 174 p., [54] t., [1] t.

Magyar utazók lexikona. Szerk.: Balázs Dénes. Bp., 1993. Panoráma. 464 p.

Kubassek János: Magyar utazók Ázsiában. Bp., 1993. Nemzeti Tankönyvkiadó. 101, 3 p., 1 t. (Távoli tájak magyar utazói)

Kittenberger Kálmán: Kelet-Afrika vadonjaiban. Győr, 1994. Rivalda. 284 p.

Krizsán László: Magyar utazók Afrikában. Bp., 1994. Nemzeti Tankönyvkiadó. 104, 2 p., 2 t. (Távoli tájak magyar utazói)

Kubassek János: Magyar expedíciók Ázsiában. Bp., 1994. Nemzeti Tankönyvkiadó. 81 p., [1] t. (Távoli tájak magyar utazói)

Stein Aurél: Old routes of Western Iran. Szerk.: Apor Éva. Bp., 1994. MTA Könyvtára – Kőrösi Csoma Társaság. XXVIII, 432 p., [60], XXXI t., [7] t. (Budapest oriental reprints. Series B 2.)

Eredeti kiad.: London, 1940. Macmillan.

Balázs Dénes: Magyar utazók Amerikában. Bp., 1995. Nemzeti Tankönyvkiadó. 86 p., [2] t. (Távoli tájak magyar utazói)

Balázs Dénes: Magyar utazók Ausztráliában, Óceániában és a sarkvidékeken. Bp., 1995. Nemzeti Tankönyvkiadó. 91, [2] p., [2] t. (Távoli tájak magyar utazói)

Kasza József: A homok atyja. Epizódok Almásy László Ede életéből és műveiből. Bp., 1995. Magyar Repüléstörténeti Társaság. 139 p.

Krizsán László: Korai magyar utazók Európában. Bp., 1995. Nemzeti Tankönyvkiadó. 99 p., 1 t. (Távoli tájak magyar utazói)

Magyarok úti kalandjai. Vál.: Lukácsy Sándor. Bp., 1995. Officina Nova. 335 p.

Szűcs Mihály életleírása és több utazásai és kalandjainak gyűjteménye. Bev.: H. Bathó Edit; függ. szerk.: Tóth Tibor. Hasonmás kiad. Jászfényszaru, 1996. Fényszaruiak Baráti Egyesülete. VI, [4], 93 p.

Eredeti kiad.: Jászberény, 1892. Brünauer.

Bálint József: Utak és élmények a harmadik évezred felé. Itália, Szentföld, Nyugat-Európa, külföldi magyarok. Bp., 1998. Biadrukt. 181 p.

Kis Domokos Dániel: A csúcson. A hegyek szerelmese, báró Eötvös Loránd. Bp., 1998. Eötvös. 225 p.

Naplók és útleírások a 16-18. századból. Sajtó alá rend.: Szelestei N. László. Bp., 1998. Universitas. 204 p. (Historia litteraria 6.)

Kubassek János: A Himalája magyar remetéje. Kőrösi Csoma Sándor életútja kortörténeti és földrajzi háttérrel. Bp., 1999. M. Őstört. Kut. és K. Kft. 263 p., [24] t.

Angol fordításban is megjelent.

Kubassek János: A Szahara bűvöletében. Az „Angol beteg” igaz története. Almásy László hiteles életrajza. Bp., 1999. Panoráma. 307 p., [32] t.

Széchenyi István keleti utazása, 1818-1819. Vál.: Steinert Ágota; ford.: Györfly Miklós; jegyz.: Viszota Gyula; utószó: Fenyő Ervin. Bp., 1999. Terebess. 184 p.

Horányi Gábor – PivárCSI István: Magyar világjárók kalandjai. Bp., 2000. Palatinus. 156 p.

Jankó János: Utazás Osztyájköldre, 1898. Sajtó alá rend.: ifj. Kodolányi János. Bp., 2000. Néprajzi Múzeum. 400 p., [4] t. (Series historica ethnographiae 11.)

Pécsváradi Gábor [XVI. sz.]: Jeruzsálemi utazás. Ford.: Holl Béla. Bp., 2000. Holnap. 271 p.

Zichy-expedíció. Kaukázus, Közép-Ázsia, 1895. Szádeczky-Kardoss Lajos útinaplója. Gyorsírásból megfejtette: Schelken Pálma. Szerk.: Erdélyi István, Joó István. Bp., 2000. M. Őstört. Kut. és K. Kft. 304 p.

Bulyovszky Lilla: Norvégiából. Uti emlékek, 1864. Vál.: Márton A. András. Bp., 2001. Polar Alapítvány. 200 p. (Polar könyvek)

Jankó János: Úton a szibériai atyafiakhoz. Jankó János oroszországi levelei. Sajtó alá rend.: ifj. Kodolányi János, Hála József. Bp., 2001. MTA Néprajzi Kutintézet. 99 p. (Documentatio ethnographica 16.)

Báró Eötvös Loránd, a tudós fotográfus. Sajtó alá rend.: Kis Domokos Dániel. Bp. – Piliscsaba, 2001. Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet – MATI. 202, [2] p. (A Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 21.) (A magyar fotográfia történetéből 19.)

Kubassek János: Jeles világjárók nyomdokain. 1-2. köt. Pustazámor, 2001. DNM K. 287 p., 56 t.; 319 p., 56 t.

Lacza Tihamér: Utazók, felfedezők, hódítók, kalandorok. Dunaszerdahely, 2003. Lilium Aurum. 166 p.

Szenci Molnár Albert naplója. Sajtó alá rend.: Szabó András. Bp., 2003. Universitas. 317 p. (Historia litteraria 13.)

Böloni Farkas Sándor: Utazás Nyugat-Európában. Naplótöredék. Marosvásárhely, 2008. Mentor. 344 p.

Tardy Lajos orvostörténeti vizsgálódásai. Összeáll.: Tardy János. Sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 2009. MATI–SOMKL. 258 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 79.)

Kapcsolattörténeti tanulmányok.

2. A MATEMATIKA ÉS AZ EGYES REÁLTUDOMÁNYOK TÖRTÉNETÉHEZ KAPCSOLÓDÓ BIBLIOGRÁFIAI ÉS SZAKMUNKÁK

2.1. A TUDOMÁNYOK 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT ÁLTALÁNOS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

Magyarország közigazgatási és közművelődési állapota ezeréves fennállása-
kor és az 1896. évi ezredévi kiállítás eredménye. Szerényi József közre-
műk. szerk.: Matlekovits Sándor. 1-9. köt. Bp., 1897-1898.

Szily Kálmán: Adalékok a magyar nyelv és irodalom történetéhez. Bp.,
1898. Hornyánszky. VI, 471 p.

A Természet-, Orvos-, Műszaki- és Mezőgazdaságtudományi Országos Kong-
resszus Munkálatai. Szerk.: Gorka Sándor. Bp., 1926. Egy. ny. XV, 738 p.

A magyar tudománypolitika alapvetése. Szerk.: Magyary Zoltán. Bp., 1927.
Tud. Társ. és Int. Orsz. Szöv. 628 p.

Sisa, Stephen: The spirit of Hungary. A panorama of Hungarian history and
culture. Toronto, 1983. Rákóczi Foundation. 342 p.

Évszázadok kultúrája a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában.
Szerk.: Fekete Gézáné. Bp., 1984. MTA Könyvtára. 169 p.

A táguló világ magyarországi hírmondói. XV-XVII. század. Szerk.: Waczulik
Margit. Bp., 1984. Gondolat. 536 p.

Pannon Enciklopédia. A magyarság kézikönyve. Bp., 1993. Pannon. 632 p.
*(Az Enciklopédia-sorozatnak ebben a kötetében a magyar tudomány-
történet és a magyar technikatörténet összefoglalója is megtalálható!)*

Both Mária – Csorba F. László: Tudománytörténet I. avagy Kísérlet az európai természettudományokat magába foglaló vagy azokat közvetlenül érintő gondolati rendszerek áttekintésére a mitikus formáktól a mechanikus gondolkodásmódig. Bp., 1993. Gondolat. 267 p.

Tudománytörténet I. Szöveggyűjtemény. Vál., szerk.: Both Mária, Csorba F. László. Bp., 1994. Gondolat. 121 p.

Fejezetek a magyar művelődéstörténet forrásaiból. Összeáll.: Gazda István. Bp., 1996. Tárogató. 463 p.

A magyarok cselekedetei és nagyjai a tudomány és technika történetében. Ezerszáz év üzenete. Szerk.: Nagy Ferenc. Bp., 1996. Better. 96 p.

Hivatás és hitvallás. Magyar mérnökök, orvosok, természettudósok írásai. Szerk.: ifj. Fasang Árpád, Fodor András. 1-2. köt. Bp., 1998. Mundus, 1998. 1021 p.

Magyar művelődéstörténet. Szerk.: Kósa László. Bp., 2000. Osiris. 571 p.

Marx György: A marslakók érkezése. Magyar tudósok, akik Nyugaton alakították a 20. század történelmét. Bp., 2000. Akadémiai Kiadó. 427 p.

Több kiadásban is megjelent.

Benedek István: A tudás útja. 5. bőv. kiad. Bp., 2001. Magyar Könyvklub. 352 p.

Magyarország a XX. században. Műszaki és természettudományok. Szerk.: Fábry György. Szekszárd, 2001. Babits Kiadó. 730 p.

Both Mária – Csorba F. László: Források. Természet-tudomány-történet. Bp., 2003. Nemzeti Tankönyvkiadó. 485 p.

Magyar művelődéstörténet. Szerk.: Domanovszky Sándor. 1-5. köt. Bp., 2003. Arcanum Adatbázis. CD-ROM.

Fejezetek a magyar tudomány-, technika- és kultúrtörténetből. Az Álmodói – világraszóló magyarok című kiállítás alapján. Bp., 2003. Mille-náris Kht. CD-ROM.

Csorba F. László – Kovács Gabriella – Papp György: Források. Bp., 2003. Nemzeti Tankönyvkiadó. 485 p.

Az erdélyi magyar tudomány történetéből. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2005. évi fórumán elhazott előadások. Szerk.: Ilyés Szilárd, Tamásné Szabó Csilla. Kolozsvár, 2006. Erdélyi Múzeum-Egyesület. 197 p.

Bánkuti Zsuzsa – Csorba F. László – Papp György: A kísérletező ember. Bp., 2006. Nemzeti Tankönyvkiadó. 532 p.

Hargittai István: Az öt világformáló marslakó. Bp., 2006. Vince. 397 p., [32] t.

Kármán Tódor, Szilárd Leó, Wigner Jenő, Neumann János, Teller Ede munkásságáról.

Gazda István: Magyar tudománytörténet. [Felsőoktatási tankönyv.] Átdolg. bőv. kiad. Piliscsaba–Bp., 2008. MATI. 223 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 76.)

Szentpéteri Márton: Egyetemes tudomány Erdélyben. Johann Heinrich Alsted és a herborni hagyomány. Bp., 2008. Universitas. 571 p.

Németh József: A műszaki és természettudományos képzés magyarországi századai: www.scitech.mtesz.hu/11nemeth/index.html

2.2. A MATEMATIKA 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT
BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.2.1. *Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig*

- 1499: Az első, magyar szerző által írt, de még latin nyelven megjelent matematikakönyv (megjelenési helye: Utrecht)
- 1563: Első geometriakönyvünk megjelenési éve, szerzője Pühler Kristóf, nyelve német (megjelenési helye: Dillingen)
- 1577: Az első, magyar szerző által írt már magyar nyelvű matematika-könyv (megjelenési helye: Debrecen)
- 1591: Kolozsvári aritmetika
- 1614: Az első nagyobb szorzó- és kamatszámító tábla hazánkban
- 1655: Apáczai Enciklopédiája
- 1674: Tolvaj Menyői aritmetikája
- 1743: Maróthi György aritmetikájának első kiadása, ez az első modern hazai matematikakönyvünk
- 1757: Megjelenik Hatvani István természetfilozófiai kézikönyve, benne az első hazai valószínűségszámítási tanulmánnyal
- 1770: Megjelenik Makó Pál könyve a differenciál- és integrálszámításról
- 1784: Dugonics András algebrájának és geometriájának megjelenési éve, trigonometriája 1798-ra készül el
- 1790: Megjelenik Sipos Pál tanulmánya a kochleoidról
- 1811: Megjelenik Csernák László törzsszámtáblázata, amely a törzsszámokat egymillió-húszezerig tartalmazza (megjelenés helye: Deventer)

- 1832: Megjelenik Bolyai Farkas *Tentamen* c. munkájának első kötete, s annak függelékében fia, Bolyai János „*A tér abszolút igaz tudománya*” c. 26 oldalas munkája. A *Tentamen* második kötete 1833-ban jelenik meg.
- 1838: Elkészül Kerekes Ferenc tanulmánya a komplex számokról
- 1865: Megjelenik Brassai Sámuel jóvoltából Euklides „*Elemek*” című, 15 feezetből álló munkájának első magyar fordítása
- 1882: Megjelenik Hunyady Jenő könyve a determinánsokról
- 1900: Megjelenik Fejér Lipótnak a Fourier-sorokra vonatkozó híres tanulmánya
- 1903: Megjelenik König Gyula könyve az algebrai mennyiségekről
- 1910: Megjelenik Haar Alfréd tanulmánya az ortogonális sorokról
- 1913: Megjelenik Riesz Frigyes monográfiája Párizsban a funkcionál-analízisről
- 1925: Megjelenik Pólya György Szegő Gáborral együtt írt analízis-gyűjteménye
- 1943: Megjelenik Szőkefalvi-Nagy Gyula könyve a geometriai szerkesztések elméletéről
- 1944: Neumann János könyve a játékelméletről

2.2.2. A főbb matematikatörténeti munkákról

A hazai matematika históriájával aránylag kevesen foglalkoztak, s csak *Szénássy Barna* vállalkozott arra, hogy összefoglalja e nagy történetet, amelynek egyetemes történeti vonatkozásait vele egy időben vetette papírra *Sain Márton*. Matematikánkról átfogó történeti munka tehát kevés készült, annál több a kiemelkedő tudású, s mára már világhírűvé lett matematikusunkról, *Bolyai János*ról. A teljes Bolyai

irodalom már szinte egy könyvtárnyit tesz ki, pedig írásainak többsége még kéziratban hever, kutatókra, kiadókra vár.

Több külföldi munka is lefordítottatott magyar nyelvre, amelyek fő célja az volt, hogy a világhírű matematikusokról adjanak áttekinthető képet, ilyen *B. L. van der Waerden* népszerű kötete az ókori matematikáról, *O. Neugebauer* könyve az egzakt tudományok múltjáról, vagy *Szabó Árpádnak* a görög matematika történetéről írott munkái.

Elkészült a nemzetközi hírű orosz matematikatörténésznek, *Juskevicsnek* a középkori matematika történetéről írt munkájának magyar fordítása is, amely azért érdekes számunkra, mert erről a korszakról ilyen részletes áttekintés addig ismeretlen volt a magyar szakirodalomban. *Juskevics* nagy érdeme, hogy feltárta azoknak az iszlám tudósoknak a munkáit, akik sokat tettek az egykori görög tudományos művek megmentéséért és kiegészítéséért, s akiknek sokat köszönhet a középkori Európa, s vele együtt a korai latin nyelvű tudományos irodalom. Művei az Egyesült Államokban éppoly elfogadottak, mint az európai egyetemeken, gondoljunk csak a közreműködésével készült majd húsz kötetes *Gillispie*-féle tudománytörténeti világlexikonra (*Dictionary of Scientific Biography*), amelyben a középkori tudósokra vonatkozó fejezetek többségét ő és munkatársai készítették.

Emellett *Struik* és *Kofler* könyve is elkészült magyar fordításban, s mindkettő kellemes bevezetést nyújt a múltbéli matematika rejtelseibe. Az utóbbi kiadvány függelékeként *Vekerdi László* tömör áttekintést ad a magyarországi matematika főbb eseményeiről. Még egy érdekes matematikai munkáról kell megemlékeznünk, mégpedig *Fra Luca Paciolinak* arról a könyvéről, amely 1494-ben nyomtatott, s amely az első nagy összegzés a kettős könyvelésről. E jeles matematikus latin nyelven írt munkájának faksimile változata 500 évre rá, tehát 1994-ben épp Magyarországon jelent meg, igazolván ezzel is, hogy számosan igénylik hazánkban a tudománytörténeti értékű munkákat.

2.2.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek

Georgius de Hungaria arithmetikája 1499-ből. Szily Kálmán és Heller Ágost r. tagok rávonatkozó jelentéseivel. Bp., 1894. Akadémia. XI, 24. p.

Keresztesi Mária: A magyar matematikai műnyelv története. Debrecen, 1935. Harmathy Ny. 197 p.

Hárs János: Hogyan számolt Magyarországi György mester 1499-ben? Bp., 1936. Franklin Ny. 30 [2] p.

Hárs János: A debreceni aritmetika. Sárospatak, 1938. Ref. Főisk. 168 p.

Szenes Adolf: Zsidók a matematika történetében. Bp., 1942. Országos Izraelita Tanítóegyesület. 208 p.

Vekerdí László: A matematika Magyarországon való meghonosodásának és fejlődésének főbb irányairól. In: Edward Kofler: Fejezetek a matematika történetéből. Bp., 1965. Gondolat. 282 p., 2 t.

Vekerdí László: Kalandozás a tudományok történetében. Művelődéstörténeti tanulmányok. Bp., 1969. Magvető. 500 p.

Matematikatörténeti áttekintéssel

Szénássy Barna: A magyarországi matematika története. A legrégebbi idők-től a 20. század elejéig. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 381 p.

3. átdolg. kiad.: Szeged, 2008. Polygon. III, 389 p.

Sain Márton: Matematikatörténeti ABC. Adatok, tények, érdekességek a matematika középfokú tanításához és tanulásához. Bp., 1974. Tankönyvkiadó. 253 p.

Több kiadásban is megjelent.

A debreceni Aritmetika. Az 1577. évi kiadás hasonmásával. Bem.: Haiman György. Bp., 1984. Zrínyi Ny. 88, [144] p.

Sain Márton: Nincs királyi út! Matematikatörténet. Bp., 1986. Gondolat. 831 p., [32] t.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szabó Árpád – T. Tóth Sándor: Matematikai műveltségünk keretei. Középkor és reneszánsz. Bp., 1988. Gondolat. 270 p.

A magyar matematika történetéből. Tanulmánygyűjtemény. Összeáll.: Gazda István. Piliscsaba, 2000. Magyar Tudománytörténeti Intézet. 319 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 15.)

„*A magyar matematika klasszikusai*” az interneten is olvasható:
<http://mek.oszk.hu>

Filep László: A tudományok királynője. A matematika fejlődése. 2. kiad. Bp., 2001. Typotex. 510 p.

Goldstine, Herman H. : A számítógép Pascaltól Neumannig. Neumann János Centenárium, 2003. Ford.: Szabó G. Zoltán. 2. jav. kiad. Bp., 2003. Műszaki Könyvkiadó. 375 p.

T. Tóth Sándor: Az erdélyi matematika történetéből. Kolozsvár, 2004. Kriterion. 324 p.

T. Tóth Sándor: Az erdélyi matematika története. Kolozsvár, 2005. Kriterion. 324 p.

A panorama of Hungarian mathematics in the twentieth century. János Horváth ed. Bp.–Berlin, 2006. Bolyai Mathematical Soc.–Springer. 639 p.

Simonovits András: Válogatott fejezetek a matematika történetéből. Bp., 2009. Typotex. 221 p.

2.2.4. Bibliográfiai munkák

A magyar matematikai irodalom bibliográfiája, 1901-1925. Összeáll.: Gáspár Ilona. Bp., 1930. Egy. ny. 86 p.

Folytatása az önálló művek esetében az OSZK által kiadott Magyar Könyvészet 1921-1944 köteteiben található meg. A régebbi irodalomról elsősorban Szénássy Barna monográfiája tájékoztat.

A matematika irodalma a II. világháború utáni évtizedekben. Összeáll.: Scharnitzky Viktor. In: Matematika. A Természet Világa 1998. évi III. különszáma

2.2.5. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Sárközy Pál: Nagyszombati régi matematikusok. Pannonhalma, 1933. 18 p. (Klny. a Pannonhalmi Szemléből)

Kik voltak ők valójában? Tudósok, feltalálók kézírásának nyomában. [Jedlik Ányos, Bolyai János, Eötvös Loránd, Bánki Donát, Neumann János]. A grafológiai elemzéseket írta: Soóky Andrea: Szerk.: Oroszlán Éva. Bp., 2005. DFT Hungária. 112 p.

Hargittai István: Az öt világformáló marslakó. Bp., 2006. Vince. 397 p., [32] t.

Kármán Tódor, Szilárd Leó, Wigner Jenő, Neumann János, Teller Ede munkásságáról.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Bitnicz Lajos. Összeáll.: Köbölkuti Katalin. Szombathely, 1993. Berzsenyi M. Kvt. 34 p.

Benkő Samu: Apa és fiú. Bp., 1978. Magvető. 393 p. – **Bolyai Farkasról és Bolyai Jánosról**

Dávid Lajos: A két **Bolyai** élete és munkássága. Bp., 1979. Gondolat. 426 p.

Egy halhatatlan erdélyi tudós, **Bolyai Farkas.** Összeáll.: Gazda István. Közrem.: Oláh Anna. Bp., 2002. Akadémiai Kiadó. 766 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 25.)

Bolyai Farkas életében megjelent szépirodalmi és tudományos könyvei, dolgozatai, emlékbeszédei és más nyomtatott anyagai. Összeáll.: Gazda István. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Bolyai Farkas munkásságához:

Koncz József: A Marosvásárhelyi Evang. Reform. Kollégium története. 1557-1895. Szerk. és átd., a mutatókat összeáll.: Dóczy Örs, Vida Erika. A latin szövegeket ford. és jegyz. ell.: Dóczy Örs. 2. átd., szerk., bőv. kiad. Marosvásárhely, 2006. Mentor. IX, 814 p., 68 p.

Sebestyén Mihály: A Marosvásárhelyi Ev. Református Kollégium történetéből. 1895-1944. Fejezetek, folyamatok és értelmezések. Marosvásárhely, 2006. Mentor. 182 p., 24 t.

Szénássy Barna: **Bolyai János**. Bp., 1978. Akadémiai Kiadó. 196 p. (A múlt magyar tudósai)

Weszely Tibor: **Bolyai János** matematikai munkássága. Bukarest, 1981. Kriterion. 381 p.

Kiss Elemér: Matematikai kincsek **Bolyai János** kéziratok hagyatékából. Bp., 1999. Akadémiai Kiadó–Typotex. 214 p.

Angolul is megjelent; 2. bőv. kiad.: Bp., 2005. Typotex. 249 p.

Bolyai. Biográfia, bibliotéka, bibliográfia. Szerk.: Nagy Ferenc. Bp., 2000. Better–Püski. 408 p.

Bolyai forradalma. Szerk.: Nagy Ferenc. Bp., 2003. Better–Püski. 264 p.

Ács Tibor: **Bolyai János** új arca – a hadi mérnök. Bp., 2004. Akadémiai Kiadó. 631 p., [4] t. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 30.)

Bolyai-emlékkönyv. Bp., 2004. Vince. 388 p.

Bolyai-emlékszám. A Természet Világa 2003. évi I. különszáma.

Jelítai József: **Csernák László**. Debrecen, 1937. Városi Ny. 7, [1] p.

Bruce Schechter: Agyam nyitva áll! **Erdős Pál** matematikai utazásai. Ford.: Gyárfás Vera. Bp., 1999. Vince. 191 p., [4] t.

Fejér Lipót összegyűjtött munkái. Sajtó alá rend., jegyz. ell.: Turán Pál. 1-2. köt. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 872 p.; 850 p.

Horváth János: **Fejér Lipót**, 1880-1959. Bp., 2006. Akadémia. 14 p. (MTA emlékbeszédek)

Fejér Lipót (1880-1959) matematikus, Kossuth-díjas akadémikus műveinek és szakkikkeinek bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szénássy Barna: Emlékbeszéd **Geöcze Zoárd** r. tag felett. Bp., 1941. Szent István Akadémia. 30 p. (Szent István Akadémia emlékbeszédei)

Sárközy Pál: Emlékbeszéd **Grosschmid Lajos** r. tag felett. Bp., 1941. Szent István Akadémia. 12 p., 1 t. (Szent István Akadémia emlékbeszédei)

Hatvani Istvánról lásd a fizikatörténeti összeállításunknál!

Kalmárium. **Kalmár László** levelezése magyar matematikusokkal. Összeáll.: Szabó Péter Gábor. Szeged, 2005. SZTE Bolyai Intézet. IV, 476 p.

Kerekes Ferenc. A kísérő tanulmányt írta, a szövegeket vál.: Fehér Katalin. Bp., 2001. OPKM. 159 p. (Tudós tanárok, tanár tudósok)

Szénássy Barna: **König Gyula**. Bp., 1983. Akadémiai Kiadó. 176 p. (A múlt magyar tudósai)

Rados Gusztáv: **Kürschák József** emlékezete. Bp., 1934. Akadémia. 18 p., 1 t. (MTA emlékbeszédek)

Tóth Béla: **Maróthi György**. Debrecen, 1994. DAB. 327 p.

Kiss Sándor: Matematikus a XX. század viharáiban. **Maurer Gyula** életpályája. Kolozsvár–Marosvásárhely, 2003. Erdélyi Múzeum-Egyesület – Appendix. 301 p.

Neumann János emlékezete. Összeáll.: Gurka Dezsőné, Pintér István. Kecskemét, 2002. Kecskeméti Főiskola. 58 p.

Kovács László: **Neumann János** és magyar tanárai. Előszó: Arthur O. Stinner. Kísérőtanulmány: Wigner Jenő. Szombathely, 2003. BDF. 122 p.

Neumann emlékszám. A Természet Világa 2003. évi III. különszáma.

Aspray, William: **Neumann János** és a modern számítástechnika kezdetei. Ford.: Béky Bognár Attila. Bp., 2004. Vince. 409 p., [16] t.

Neumann János válogatott írásai. Vál. és előszó: Ropolyi László. Bp., 2005. Typotex. 387 p.

Rényi Alfréd válogatott munkái. Összeáll.: Turán Pál. 1-3. köt. Bp., 1976. Akadémiai Kiadó. 627 p.; 362 p.; 667 p.

Jelitai József: **Sipos Pál** élete és matematikai munkássága. Bp., 1932. Debreceni Tudományegyetem. 124 p.

Kérchy László: **Szőkefalvi-Nagy Béla**, 1913-1998. Bp., 2006. Akadémia. 33 p. (MTA emlékbeszédek)

Weszely Tibor: **Vályi Gyula** élete és munkássága. Bukarest, 1983. Kriterion. 97 p.

2.3. A FIZIKA 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.3.1. *Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig*

1667: Pósházi János munkája, az első teljes magyar természetfilozófia

1736: Megjelenik Tőke István fizikakönyve

1750: Segner hidraulikus reakciós turbinája

1762: Makó Pál fizikatankönyve

1777: Megjelenik Molnár János magyar nyelvű ismeretterjesztő kötete a newtoni fizikáról

1781: Az első magyar nyelvű könyv az elektromosságról

1790: Megjelenik Domin József könyve az elektromosság orvosi alkalmazásáról

- 1809: Megjelenik Tomcsányi Ádám műve a galvanizmusról
- 1828: Jedlik villanymotorja
- 1838: Tarczy Lajos fizikakönyve
- 1840: A Petzval-objektív
- 1850: Megjelenik Jedlik Ányos fizikakönyve, az első magyar nyelvű egyetemi fizikatankönyv
- 1861: Jedlik kidolgozza az öngerjesztéses dinamó elvét
- 1875: Megjelenik id. Szily Kálmán tanulmánya a termodinamika II. főtételéről
- 1880: Eötvös ingaméréseinek kezdete
- 1885: Az Eötvös-törvény
- 1885: A Déri–Bláthy–Zipernowsky-transzformátor
- 1891: Eötvös-inga
- 1892: Bánki és Csonka benzinporlasztója
- 1893: Puskás telefonhírmondója Budapesten
- 1895: Károly Ireneusz József drótnélküli távirója
- 1895: Megjelenik Farkas Gyula tanulmánya a termodinamika témakörében
- 1896: Megjelenik Réthy Mór tanulmánya a Hamilton-elvről
- 1896: Eötvös tanulmánya a Föld nehézségi erőterének vizsgálatáról
- 1905: Zemplén Győző megfogalmazza a róla elnevezett, s a hidrodinamikai lökéshullámokra vonatkozó tételt
- 1911: Kármán Tódor megalapozza a szilárd testek képlékeny folyásának elméletét

- 1925: Gyulai Zoltán magyarázata a kristályhibák kimutatására vonatkozó jelenségekről
- 1930: Bródy Imre szabadalmi bejelentése a kriptonöltésű izzólámpára
- 1931: Neugebauer Tibor magyarázata a Kerr-effektusra
- 1932: Megjelenik Ortway Rudolf könyve a kvantummechanikáról
- 1932: Neumann János könyve a kvantummechanika matematikai alapjairól
- 1939: Szalay Sándor nemzetközi hírű publikációja a magfizika témakörében
- 1940: Szilárd Leó tanulmánya az urán-grafit reaktor-rendszerrel

2.3.2. A főbb fizikatörténeti munkákról

E szakma historikusai elsősorban a fizika egyetemes történetével foglalkoztak, gondoljunk csak *Czöglyer Alajos*ra, aki már a XIX. század 80-as éveiben megírta a fizika történetét életrajzokban, vagy *Heller Ágostra*, aki a század végén készítette el a fizika történetéről szóló áttekintését, amely e tudomány 1850 előtti nagyjainak munkásságát volt hivatva az olvasók elé tárni. Több középiskolai tanár is feldolgozta e szakma históriáját, 1913-ban *Baumgartner Alajos*, 1933-ban *Mikola Sándor*, később *Koczkás Gyula* és mások. *Zemplén Jolán* a II. világháború utáni években két kiadásban is közreadta *A háromezeréves fizika* című olvasmányos munkáját, amelyet azután több, érdekes fordítás követett. Nagyon hasznos volt *Kudrjavcev* és *Gamow* nagysikerű munkájának közreadása, nem is beszélve a Nobel-díjas *Laue* kis kötetéről.

Érdekes módon nagyon gazdag a magyar nyelvű fizikatörténeti irodalom, amelyben több szép kötet szól *Galileiről*, *Newtonról* és *Einsteinről*, de jelent meg munka *Maxwellről* és más kiváló fizikusokról is. És természetesen közreadtak könyveket magyar nyelven *Galileitől*, *Newtontól*, *Einsteintől* és számos Nobel-díjas fizikustól, mint *Bohrtól*, *Borntól*, *Kapicától*, *Heisenbergtől*, de *Broglie-től*, *Weisskopftól*, *Schrödingertől* és másoktól. Az utóbbi évek egyik legnagyobb hazai tudományos könyvsikere éppen egy fizikatörténeti munka volt, amelyet *Simonyi Károly* adott

közre *A fizika kultúrtörténete* címen, s amely valóban e szép tudomány históriáját helyezte el a tudományok nagy láncolatában, s mutatta be a reáliák helyét a kultúra szövevényes történetében.

A fizika magyarországi történetét legalaposabban *Zemplén Jolán* művei tárták fel, de jónéhány kötet íródott *Eötvös Loránd*, *Zemplén Győző*, *Ortva Rudolf* és más, kiváló magyar fizikusok (pl. *Selényi Pál*) munkásságáról. Az Akadémiai Kiadó által elindított érdekes sorozatban a Nobel-díjas *Békésy György*ről éppúgy jelent meg kötet, mint jónéhány olyan természettudósról, aki ugyan nem lett Nobel-díjas-sá, de szerény eszközeivel itthon is tisztesen szolgált a magyar tudomány ügyét vagy oktatta a tudóssá lett fiatalok generációit.

2.3.3. Összefoglaló történeti kézikönyvek

A physika története a XIX. században. A magyar tudományos Akadémia megbízásából írta Heller Ágost. 1-2. köt. Bp., 1891-1902. K. M. Természet-tudományi Társulat. XI, 574.; VIII, 488 p.

Mikola Sándor: A fizika gondolatvilága. Bp., 1933. Sylvester. 412 p.

Vermes Miklós: Az elméleti fizika legújabb fejlődése. Bp., 1940. Stachora Ny. 200 p.

M. Zemplén Jolán: A magyarországi fizika története 1711-ig. Bp., 1961. Akadémiai Kiadó. 317 p.

M. Zemplén Jolán: A magyarországi fizika története a XVIII. században. Bp., 1964. Akadémiai Kiadó. 495 p.

Simonyi Károly: A fizika kultúrtörténete. Bp., 1978. Gondolat. 487 p., [10] t.

2. bőv. kiad. Bp., 1981. Gondolat. 491 p., XXXII t.

3. átdolg. kiad. Bp., 1986. Gondolat. 538 p., XXXII t.

4. átdolg. kiad.: Bp., 1998. Akadémiai Kiadó. 582 p.

CD-ROM formájában is: Bp., 2000. Teletrio.

Gyula Radnai – Rezső Kunfalvi. Physics in Budapest. A survey. Amsterdam, 1988. North-Holland. 84 p.

Fejezetek a magyar fizika elmúlt 100 esztendejéből. 1891-1991. Szerk.: Kovács László. Bp., 1992. Eötvös Loránd Fizikai Társulat. 294, 21 p.

M. Zemplén Jolán: A felvidéki fizika története 1850-ig. A szerző kéziratos hagyatékából összeáll. és sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 1998. MATI. 392 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 8.)

Batta István: A magyar fizikai szaknyelv fejlődése. A szerző kéziratos hagyatékából összeáll. és sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 1999. MATI. 115 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 10.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

A magyarországi fizika klasszikus századai 1590-1890. (Tanulmánygyűjtemény.) Összeáll.: Gazda István. Piliscsaba, 2000. Magyar Tudománytörténeti Intézet. 259 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 16.)

„A magyar fizika klasszikusai” az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Simonyi Károly: A magyarországi fizika kultúrtörténete. XIX. század. Vázlat. Bp., 2000. Természet Világa Különszáma. 100 p.

Kirsch Éva: A Fizikatörténeti szilánkdarabok. Debrecen, 2007. Pedellus. 100 p.

Abonyi Iván: Kiemelkedő fejezetek a XVII-XIX. század fizikájából. Piliscsaba, 2008. MATI. 146 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 72.)

Füstöss László: A maxwelli elektromágnesség és magyarországi fogadtatása. Egy korszakos felismerés a XIX. század fizikájából. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2008. MATI. 135 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 73.)

Abonyi Iván: Kiemelkedő fejezetek a XX. század fizikájából. Piliscsaba, 2009. MATI. 173 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 78.)

Stephen W. Hawking: Az idő rövid története. Az ősrobbanástól a fekete lyukakig. Ford.: Molnár István. 5. felúj., átdolg. kiad. Bp., 2009. Akkord. 239 p.

Füstöss László: Magyarországi fizikatörténet a 20. század utolsó harmadáig: www.scitech.mtesz.hu/27fizika/index.html

2.3.4. *Bibliográfiai munkák*

J. D. Bernal: A fizika fejlődése Einsteinig. Ford.: Mátrai Mária. Bibliográfiai függelékkel és jegyz. ell.: Gazda István. Bp., 1977. Kossuth – Gondolat. 352 p. (Bibliográfiai függelék: pp. 324-333.)

A külföldön élt magyar fizikusok életművének bibliográfiai feltárását a nemzetközi kézikönyvek, köztük Poggendorff biobibliográfiája elvégezte. Róluk a „Dictionary of Scientific Biography” c. 16 kötetes nemzetközi életrajzi lexikon is közöl biográfiai és bibliográfiai adatsorokat.

2.3.5. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Czöglér Alajos: A fizika története életrajzokban. 1-2 köt. Bp., 1882. K. M. Természettudományi Társulat. XVI, 590 p.; IX, 592 p.

Staar Gyula: Megszállottak. Öt magyar fizikus. Előszó: Vekérdi László. Bp., 1991. Typotex. 192 p.

Interjúk Simonyi Károllyal, Bay Zoltánnal, Vermes Miklóssal, Balázs Nándor Lászlóval és Gyarmati Istvánnal.

Marx György: A marslakók érkezése. Magyar tudósok, akik Nyugaton alakították a 20. század történelmét. Bp., 2000. Akadémiai Kiadó. 427 p.

Több kiadásban is megjelent.

A faszori csoda. Rátz László – Mikola Sándor – Wigner Jenő – Neumann János. Irta: Dobos Krisztina, Kovács László, Gazda István. Bp., 2002. OPKM. 111 p. (Mesterek és tanítványok)

Hargittai István: Életeink. Egy tudományos kutató találkozása a 20. századdal. Bp., 2003. Typotex. 254 p.

Kik voltak ők valójában? Tudósok, feltalálók kézírásának nyomában. [Jedlik Ányos, Bolyai János, Eötvös Loránd, Bánki Donát, Neumann János]. A grafológiai elemzéseket írta: Soóky Andrea: Szerk.: Oroszlán Éva. Bp., 2005. DFT Hungária. 112 p.

Hargittai István: Az öt világformáló marslakó. Bp., 2006. Vince. 397 p., [32] t.
Kármán Tódor, Szilárd Leó, Wigner Jenő, Neumann János, Teller Ede munkásságáról.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Bay Zoltán: Válogatott tanulmányok. Bp., 1988. Gondolat. 395 p.

Bay Zoltán: Az élet erősebb. Debrecen–Bp., 1990. Csokonai–Püski. 270 p.

Nagy Ferenc (szerk.). **Bay Zoltán** pályája és példája dokumentumokban. Bp., 1993. Better–OMIKK–Püski. 212 p.

Bay Zoltán és Németh László. A tudós és az író. Szerk.: Márki-Zay János. Hódmezővásárhely, 1994. ELFT Hódmezővásárhelyi Vár. Csop. 114 p., [1] t.

Kovács László: **Bay Zoltán**, a kísérleti fizikus. Szombathely, 1995. Savaria University Press. 65 p., 1 t.

Daniel József: **Békésy György**. Bp., 1990. Akadémiai Kiadó. 289 p. (A múlt magyar tudósai)

Kovács László: **Békésy György**, az orvosi Nobel-díjas kísérleti fizikus. Szombathely, 1999. Savaria University Press. 89 p., 4 t.

Nagy Ferenc – Kiss Csongor: **Békésy György** emlékezete. Bp., 1999. Better. 80 p.

A Nobel-díjas **Békésy György**. Szerk.: Nagy Ferenc. Bp., 1999. Better. 80 p.

Báró **Eötvös Loránd** emlékkönyv. Szerk.: Fröhlich Izidor. Bp., 1930. Akadémia. 317 p.

- Pekár Dezső: Báró **Eötvös Loránd**. Bp., 1941. Kis Akadémia. 340 p.
- Környei Elek: **Eötvös Loránd**, a tudós és művelődéspolitikus írásaiból. Bp., 1964. Gondolat. 424 p., 9 t.
Eötvös-bibliográfiával. Összeáll.: Galambos Ferenc.
- M. Zemplén Jolán – Egyed László: **Eötvös Loránd**. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 209 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)
- Szabó, Zoltán: **Loránd Eötvös** pioneer in applied geophysics. Bp., 1985. ELGI. 115 p.
- Kis Domokos Dániel: A csúcson. A hegyek szerelmese, báró **Eötvös Loránd**. Bp., 1998. Eötvös. 225 p.
- Báró **Eötvös Loránd**, a tudós fotográfus. Sajtó alá rend.: Kis Domokos Dániel. Bp.-Piliscsaba, 2001. Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet – MATI. 202, [2] p. (A Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 21.) (A magyar fotográfia történetéből 19.)
- Kovács László: **Eötvös Loránd**, a tudós-tanár. Szombathely, 2001. BDF. 106 p.
- Ortvay Rudolf: **Farkas Gyula** r. tag emlékezete. Bp., 1933. Akadémia. 41 p. (MTA emlékbeszédek)
- Terplán Zénó: **Fonó Albert**. Bp., 1991. Akadémiai Kiadó. 202 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)
- Rybár István: **Fröhlich Izidor** ig. és r. tag emlékezete. Bp., 1936. Akadémia. 19 p. (MTA emlékbeszédek)
- Gábor Dénes**: Válogatott tanulmányok. Bp., 1976. Gondolat. 416 p.
- Holográfia és humanizmus. **Gábor Dénes**. Szerk.: Garay Tóth János, Nagy Ferenc. Bp., 1995. GDF–OMIKK–Novofer Alapítvány. 40 p.
- Gábor Dénes**, 1900-1979. Bp., 2000. OMIKK. CD-ROM. (A magyar tudomány és technika nagyjai)

Kovács László: **Gábor Dénes**, a mérnök-fizikus. Szombathely, 2005. Savaria University Press. 87 p.

A jegyzetekben Gábor Dénes közleményeinek jegyzéke: pp. 52-64.

Lósy-Schmidt Ede: **Hatvani István** élete és művei. 1718-1786. 1. r. Hatvani István élete és önéletrajza. Az ördögösségéről szárnyrakelt mondák. Debrecen, 1931. Studium. 218 p., 1 t.

Tóth Béla: **Hatvani István**. 1718-1786. Bp., 1977. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 159 p.

Horváth Róbert: **Hatvani István** professzor (1718-1786) és a magyar statisztikai tudomány kezdetei. Bp., 1963. Közgazd. és Jogi Kiadó. 323 p., 2 t.

Horváth Árpád: **Jedlik Ányos**. Bp., 1974. Akadémiai Kiadó. 194 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Jedlik-bibliográfia. Szakirodalmi munkássága és a róla szóló irodalom válogatott bibliográfiája. A bibliográfia címanyagát Ferenczy Viktor és Horváth Árpád kutatásai felhasználásával gyűjt.: Morvai Imréné. Kieg. és sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 1995. JÁT. [27] p.

Ferenczy Viktor: **Jedlik Ányos** István élete és alkotásai. 1800-1895. Győr, 2000. Győregyházmegyei Alap. 665 p.

Az 1936-39 között négy részben megjelent munka egyesített második kiadása.

Jedlik Ányos emlékezete születésének 200. évfordulóján. Főszerk.: Király Árpád. Bp., 2000. Jedlik Ányos Társaság. 236 p.

Jedlik Ányos tisztelete. Főszerk.: Király Árpád. Bp., 2002. Jedlik Ányos Társaság. 225 p.

Szímótól Nyíregyházáig. Nyíregyháza, 2008. Okteszt. 144 p. – **Jedlik Ányos** ról.

Jedlik Ányos bibliográfiája, válogatás írásaiból, valamint róla szóló tanulmányok olvashatók a Jedlik Ányos Társaság honlapján: <http://jedliktarsasag.hu>

Kármán Tódor – Lee Edson: Örvények és repülők. **Kármán Tódor** élete és munkássága. Bp., 1994. Akadémiai Kiadó. 339 p., [16] t.

Pásztai Ottó: „Aki fényt hagyott maga után ...”. Dr. **Károly Irén [Ireneus] József** élete és munkássága. Orodea, 2004. Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság. 107 p.

Kunc Adolf, Kárpáti Kelemen. Összeáll.: Boda Lászlóné. Szombathely, 1988. Berzsényi M. Kvt. 57 p.

Emlékkönyv **Kunc Adolf** premontrei prépost születésének 150. évfordulója alkalmából. Szerk.: Horváth József, Molnár László. Szombathely, 1993. Szombathelyi Premontrei 160 p.

Horváth József – Molnár László: **Kunc Adolf.** Bp., 2000. OPKM. 106 p. (Tudós tanárok, tanár tudósok)

Wirth Lajos: **Makó Pál** élete és életműve. Jászberény, 1997. Tanítóképző Főiskola. 39 p.

Gyulai József: **Nagy Elemér**, 1920-2000. Bp., 2001. Akadémia. 4 p. (MTA emlékbeszédek)

A **Neumann János**ról megjelent műveket lásd a matematikusok között!

Füstöss László: **Ortvay Rudolf.** Bp., 1984. Akadémiai Kiadó. 236 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Simonyi Károly munkássága, különös tekintettel a soproni évekre, 1948-1952. Szerk.: Szemerey Tamás. 2. bőv., jav. kiad. Sopron, 2007. NYME Faipari Mérnöki Kar. 97 p.

Lanouette, William: **Szilárd Leó.** Zseni árnyékban. Ford.: Hraskó Péter. Bp., 1997. Magyar Világ. 439 p.

Marx György: **Szilárd Leó**. Bp., 1997. Akadémiai Kiadó. 164 p., [16] t., [1] t.
(A múlt magyar tudósai)

Abonyi Iván: **Szilárd Leó**. 1898-1964. Szombathely, 2000. BDF. 68 p.

Georg Klein: **Szilárd Leó** tízparancsolata. Ford.: Kúnos Linda. Bp., 2008. Corvina. 91 p.

Id. Szily Kálmán emlékezete. Tudományos munkásságának kronológiája. Összeállította: Gazda István. Bp., 2002. Akadémiai Kiadó. 207 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 33.)

Teleki Sámuel levelezése világhírű tudósokkal. Bev., ford. és összeáll.: Weszely Tibor. Marosvásárhely, 2003. Appendix. 185 p.

Stanley A. Blumberg – Gwinn Owens – Egri György: A Trefort utcától a hidrogénbombáig. [**Teller Ede** élete és kora]. Bp., 1989. Magyar Világ Kiadó. 191 p.

Teller Ede – Zeley László: Légiposta. Bp., 1990. Háttér lap- és Könyvkiadó. 135 p.

Teller Ede – Wendy Teller – Wilson Talley: A fizika nagyszerű, mert egyszerű. Bp., 1993. Akadémiai Kiadó. 281 p.

William J. Broad: **Teller** háborúja. Az USA csillagháborús tévútjának szigorúan titkos története. Bp., 1996. Osiris. 342 p., 6 t.

Teller Ede: Huszadik századi utazás tudományban és politikában. Bp., 2002. Huszadik Század Intézet. 595 p.

Teller Ede: Üzenetek egy marslakótól. Válogatott tanulmányok. Szerk.: Tóth Eszter, Sükösd Csaba. Bp., 2008. Lilli K. 294 p.

Róth Ágnes: **Vermes** tanár úr, 1905-1990. Életút és visszaemlékezések. Bp., 2000. Eötvös. 215 p.

Nagy Márton: **Vermes Miklós**, a líceumi diák. Sopron, 2005. Vermes M. Tehetségkutató Alapítvány. 148 p.

Wigner Jenő: Szimmetriák és reflexiók. Bp., 1972. Gondolat. 354 p.

Kovács László: **Wigner Jenő** és tanárai. Szombathely, 2001. Savaria University Press. 63 p.

Wigner Jenő emlékiratai. Bp., 2002. Kairosz. 336 p. + mell.

Marx György: **Wigner Jenő**. Bp., 2002. Akadémiai Kiadó. 203 p., [24] t., [1] t (A múlt magyar tudósai)

Wigner Jenő válogatott írásai. Vál. és előszó: Ropolyi László. Bp., 2005. Tipotex. 461 p.

Kovács László: **Zemplén [Győző]** . Szombathely, 2004. BDF. 86 p.

2.4. A KÉMIA 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.4.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig

1773: Winterl József Jakab (a Tudományegyetemen a kémia professzora) kémiatankönyve

1783: A selmeci professzor, Jacquin kémiakönyve

1784: Müller Ferenc felfedezi a tellúrt

1795: Megjelenik Etienne András (Kolozsvárott a kémia professzora) modern szellemű tankönyve

1800: Az első magyar nyelvű vegytani munka, Nyulas Ferenc kötete az analitika témakörében

1807: Gren kémiakönyvének magyar változata, Kovács Mihály jóvoltából

1810: A Bárótzai-féle magyar nyelvű alkémia

1836: Irinyi gyufája

- 1844: Nendtvich Károly kémiai kézikönyve, az egyik első magyar kémiai technológiai munka
- 1847: Irinyi János tankönyve
- 1860: Than Károly a kémia professzora a Tudományegyetemen
- 1863: Megindul a *Vegyészet és Gyógyszerészet* c. folyóirat
- 1867: Than felfedezése, a karbonil-szulfid
- 1870: Wartha Vince a kémiai technológia első műegyetemi professzora
- 1872: Fabinyi Rudolf a kémia első professzora a kolozsvári egyetemen
- 1882: Megindulnak a Vegytani Lapok
- 1885: Megindul a Magyar Chemiai Folyóirat
- 1885: Farbaky István és Schenek István elektromos nagyteljesítményű akkumulátora
- 1887: Than definiálja a gázok móltérfogatát
- 1889: Ilosvay Lajos ionspecifikus kémszere
- 1889: Winkler Lajos jodometriás titrálási módszere
- 1892: Wartha Vince eozinmáza
- 1893: Győri István titrálási módszere
- 1897: Bugarszky István galváneleme
- 1904: 'Sigmoid Elek tankönyve a mezőgazdasági kémiáról
- 1906: Buchböck Gusztáv módszere az ionhidratáció vizsgálatára
- 1913: Zemplén Géza lesz a Műegyetem szerves kémia tanszékének első professzora
- 1922: A Tungstramban kutatólaboratórium létesül Pfeifer Ignác vezetésével
- 1923: Hevesy és Coster felfedezi a hafniumot

- 1926: A Zemplén-féle cukorlebontási módszer
- 1934: A Szilárd-Chalmers effektus
- 1934: Varga József szabadalma a barnaszemek lepárlási termékeinek hidrogénezésére
- 1937: Megjelenik Zechmeister László könyve a kromatográfias kémiai analízisről
- 1936: Buzágh Aladár, a kolloidkémia hazai megalapozójának tankönyve
- 1938: Szebellédy László kidolgozza a coulometriás titrálás módszerét
- 1943: Hevesy György a radioaktív indikáció módszerének kidolgozásáért elnyeri a kémiai Nobel-díjat

2.4.2. A főbb kémiatörténeti munkákról

A kémia történetének valamivel szerényebb a honi irodalma, a korábbi művek elsősorban az alkémia történetével foglalkoztak, az újabbak a magyarországi kémia múltjával és a kiemelkedő vegyészek munkásságával. *Szathmáry László* állította össze elsőként a magyar alkémisták munkásságát bemutató kötetet, amely bepillantást enged a kémia egyetemes történetébe is (könyve első kiadásban 1928-ban jelent meg). Néhány évre rá *Loczka Alajos* adott közre egy munkát az alkémia egyetemes történetéről, egy tanulmányorozatot pedig a kémiatanítás magyarországi története bemutatásának szentelt.

Az utóbbi évtizedekben *Szőkefalvi-Nagy Zoltán* az 1850 előtti korszak honi kémiájának történetét kutatta, *Szabadváry Ferenc* pedig az azt követő korszak feltárásával foglalkozott. *Móra László* a legjelesebb vegyészek, mint *Wartha Vince*, *Zemplén Géza*, *Pfeifer Ignác*, *Korach Mór* és mások munkásságának feltárásával foglalkozott, s számos fontos vegyipar-történeti kutatást végeztek a várpalotai *Vegyészeti Múzeum* munkatársai is. Több kiadvány is készült a selmeci bányászati akadémiáról. A nemzetközileg is legelismertebb magyar vegyészről, a Nobel-díjas *Hevesy Györgyről* is több kiadvány készült a hazai tudománytörténészek jóvoltából.

2.4.3. *Összefoglaló történeti kézikönyvek*

Debreczeni László aranyfinomító könyve. Ism. és kiad.: Finály Henrik. In: Erdélyi Múzeum-Egylet Évkönyvei. 4. köt. Kolozsvár, 1868. pp. 111-130.

Herzfelder Armand Dezső: A kolozsvári codex. Egy XVI-ik századbeli kémiai kézirat ismertetése. Bp., 1897. Athenaeum. 61 p.

Preysz Kornél: Adatok a borászati vegytan fejlődésének történetéhez Magyarországon. Bp., 1904. Pesti ny. IV, 64 p.

Hankó Vilmos: Régi magyar tudósok és feltalálók. Bp., 1905. Wodianer F. és Fiai. 63, [1] p.

Szathmáry László: Magyar alkémisták. Bp., 1928. KMTT. 452 p., [1] t.

2. kiad.: Bev.: Fónagy Iván. Utószó: Móra László. Sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 1986. Könyvért. 545 p.

Fülöp Zsigmond: A bölcsek köve. A vegytan története. Bp., 1943. Béta. 366 p.

2. kiadásban is megjelent.

Jakó Zsigmond: A magyarpatoki és a kalini hamuzsír-huta története. Nagyvárad, 1956. Tudományos Kiadó. 103 p., 1 térk.

Soós Imre – Szőkefalvi-Nagy Zoltán: Az első magyarországi „timsógyár”. Eger, 1967. pp. 371-403. (Tanárképző Főiskola füzetek 435.)

Szabadvány Ferenc – Szőkefalvi-Nagy Zoltán: A magyar vegyészeti arcképcsarnoka. 1-3. köt. Várpalota, 1970-1992. Magyar Vegyészeti Múzeum. 71 p.; 61 p.; 165 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Takács Pál – Schlattner Jenő – Szabó Imre: A szénkémiai kutatások magyar úttörői. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 134 p.

Szabadvány Ferenc – Szőkefalvi-Nagy Zoltán: A kémia története Magyarországon. Bp., 1972. Akadémiai Kiadó. 365 p.

Károly László: Az első magyarországi műselyemgyár története. Átdolg.: Szőkefalvi-Nagy Zoltán. Várpalota, 1974. Magyar Vegyészeti Múzeum. 28 p.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: Acetilénos közvilágosítás hazánkban 1897-1912. Várpalota, 1975. Magyar Vegyészeti Múzeum. 31 p.

Geszler Ödön: Másfél évszázad az óbudai kékfestők és textilnyomók között. A Pamutkikészítőgyár története 1826-1976. 1-2. köt. Bp., 1976. Pamutkikészítőgyár. 260 p.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: A falepárlás múltja hazánkban. Várpalota, 1976. Magyar Vegyészeti Múzeum. 26 p.

Polinszky Károly: A hazai vegyészképzés és a kémiai kutatás történeti áttekintésben. Várpalota, 1978. Magyar Vegyészeti Múzeum. 27 p.

Magyar aranycsinálók. Írások az alkímiáról a felvilágosodás korából. Vál., szerk., jegyz. és utószó: Torda István. Bp., 1980. Magvető. 331 p.

Domonkos Ottó: A magyarországi kékfestés. Bp., 1981. Corvina. 112 p.

Kovács Ágnes: Iratok a nyírségi salétromtermelés történetéhez a Rákóczi-szabadságharc idején. Vaja – Nyíregyháza, 1981. Vay Ádám Múzeum Baráti Kör – Szabolcs-Szatmár Megyei Múzeumok Igazgatósága. 116 p.

Várhegyi Győző: A magyar alumínium rövid krónikája. Miskolc, 1984. Péch Miniaturkv. 119 p.

Benkő Ferenc: Magyar minerologia, az az a' kövek' 's értzek' tudománya ... Kolo'sváratt, 1786, Réf. Koll. bet. [Hasonmás kiad.] Szerk.: Szakáll Sándor, Weiszbürg Tamás. Utószó: Weiszbürg Tamás, Vita Zsigmond. Bp., 1986. ELTE TTK. 181, LXIV p.

Palló Gábor: Radioaktivitás és a kémiai atomelmélet. Az anyagszerkezeti nézetek válsága a századelő magyarországi kémiájában. Sajtó alá rend.: Móra László. Bp., 1992. Akadémiai Kiadó. 161 p.

Balázs Lóránt: A kémia története. 1-2. köt. Bp., 1996. Nemzeti Tankönyvkiadó. 567 p.; 573-1075 p.

Móra László – Próder István: A magyar kémia és vegyipar kronológiája. 1800-1950. Bp., 1997. MAT I– TKME. 114, [15] p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 2.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szabadváry Ferenc: A magyar kémia művelődéstörténete. Bp., 1998. Munkácsy. 196 p.

Inzelt György: Kalandozások a kémia múltjában és jelenében. Bp., 2003. Vince. 220 p.

Próder István – Fábíán Éva – Vargáné Nyári Katalin: 40 éves a Magyar Vegyészeti Múzeum. Várpalota, 2003. Magyar Vegyészeti Múzeum. 128 p.

Szathmáry László: Régi magyar vegytudorok. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2003. Nyugat-Magyarországi Egyetem – Magyar Vegyészeti Múzeum – MATI. 343 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 23.)

A magyar kémiai szaknyelv történetéből. A vegyészeti kifejezések történeti szótárával. A művet összeáll. és bev.: Paczolay Gyula. A könyvészeti fejezetet összeáll. és a művet sajtó alá rend.: Gazda István. A bibliográfia összeáll. közrem.: Perjamosi Sándor. A történeti szótár Batta István (1882-1926) 1921-ben íródott kéziratának felhasználásával készült. Piliscsaba, 2006 [2007]. MATI. 292 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 50.)

Magyarország és Erdély gyógyvíztörténelméből. Az első magyar nyelvű kémiai monográfia és előtörténete. Tudománytörténeti áttekintés a 250 éve született Nyulas Ferencről és gyógyvízelemző elődeiről. Összeáll. és bev.: Paczolay Gyula. A bibliográfiai fejezetet készítette: Dörnyei Sándor. Sajtó alá rend.: Gazda István. A könyvészeti kutatásban közreműködött: Perjamosi Sándor. Piliscsaba, 2007. MATI. 187 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 46.)

Szepesy László: A kromatográfia és rokon elválasztási módszerek története és fejlesztése Magyarországon. Bp., 2007. Magyar Elválasztástudományi Társaság. 359 p.

2.4.4. Bibliográfiai munkák

Gáspár Margit: A magyar kémiai irodalom bibliográfiája. 1901-1925. Bp., 1931. Egy. ny. XII, 334 p.

Gáspár Margit: A magyar kémiai irodalom bibliográfiája. 1926-1945. Bp., 1957. Akadémiai Kiadó. 319 p.

Gáspár Margit: A magyar kémiai irodalom bibliográfiája. 1946-1955. Bp., 1958. Akadémiai Kiadó. 518 p.

Ajánló bibliográfia a magyarországi vegyészet története tanulmányozásához. Összeáll.: Szőkefalvi-Nagy Zoltán. Bp., 1969. Magyar Vegyészeti Múzeum. 58 p.

A magyar magnéziumkutatás bibliográfiája, 1913-1997. Szerk.: Rigó János, Kiss A. Sándor. Bp., 1998. Magyar Kémikusok Egyesülete – MTESZ. 72 p.

A magyar nyelvű kémiai irodalom kialakulása. Könyvészeti összefoglaló. Összeáll.: Gazda István. Közrem.: Perjámosi Sándor. In: A magyar kémiai szaknyelv történetéből. A vegyészeti kifejezések történeti szótárával. A művet összeáll. és bev.: Paczolay Gyula. A történeti szótár Batta István (1882-1926) 1921-ben íródott kéziratának felhasználásával készült. Piliscsaba, 2006 [2007]. MATI. pp. 43-87. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 50.)

A magyarországi gyógyvíz-irodalom és magyar szerzők külföldön megjelent gyógyvíz-leírásai Nyulas Ferenc kötete megjelenéséig (1549-1800). Összeáll.: Dörnyei Sándor. Közrem.: Perjámosi Sándor. In: Magyarország és Erdély gyógyvíztörténelméből. Az első magyar nyelvű kémiai monográfia és előtörténete. Tudománytörténeti áttekintés a 250 éve született Nyulas Ferencről és gyógyvízelemző elődeiről. Összeáll. és bev.: Paczolay Gyula.

Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2007. MATI. pp. 49-62. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 46.)

Tájékoztató irodalom a magyarországi kémia és vegyipar történetének tanulmányozásához. Összeáll.: Gazda István, Móra László, Próder István.

Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

2.4.5. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Szabadváry Ferenc – Szőkefalvi-Nagy Zoltán: A magyar vegyészeti arcképcsarnoka. 1-3. köt. Várpalota, 1970-1992. Magyar Vegyészeti Múzeum. 71 p.; 61 p.; 165 p.

Interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: Három akadémikus reáliskolai kémiatanár: Preysz, Say, Hankó. Várpalota, 1978 [1979]. Magyar Vegyészeti Múzeum 37 p.

Kémikus emlékhelyek budapesti egyetemeken. Összeáll.: Vámos Éva. Bp., 2006. MKE. 84 p.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Konek Frigyes: **Balló Mátyás** 1. tag emlékezete. Bp., 1934. Akadémia. 16 p., 1 t. (MTA emlékbeszédek)

Móra László: **Bruckner Győző** élete és munkássága. 1900-1980. Bp., 2001. Technika Alapítvány. 220 p.

Tar Ildikó: **Buzágh Aladár**. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 111 p.

Móra László: **Fabinyi Rudolf** élete és kora. (1849-1920). Bp., 1999. Technika Alapítvány. 152 p.

Móra László: **Gróh Gyula** élete és munkássága (1886-1952). Bp., 1996. Technika Alapítvány. 124 p.

Palló Gábor: **Hevesy György**. Bp., 1998. Akadémiai Kiadó. 197 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Kovács László: **Hevesy György**. 1885-1966. Szombathely, 2000. BDF. 68 p.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: **Ilosvay Lajos** (1851-1936). Várpalota, 1976. Magyar Vegyészeti Múzeum. 108 p.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: **Ilosvay Lajos**. Bp., 1978. Akadémiai Kiadó. 201 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Lósy-Schmidt Ede: A foszforos gyujtók. **Rómer István** és **Irinyi János** szerepe e gyujtók tökéletesítésében. Bp., 1935. Stúdium. 39 p.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán – Táplány Endre: **Irinyi János**. Bp., 1971. Magyar Vegyészeti Múzeum. 31 p.

John J. Kabay: **Kabay János** magyar feltaláló élete. Tiszavasvári, 1992 Alkaloida. 199 p.

2. kiad.: Tiszavasvári, 1996.

Móra László: **Korach Mór**, a korszerű műszaki kémia úttörője (1888-1975). Bp., 1978. BME Központi Könyvtára. 238 p., 32 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 26.)

Móra László: **Korach Mór**. Bp., 1991. Akadémiai Kiadó. 173 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Ilosvay Lajos: **Lengyel Béla** r. tag emlékezete. Bp., 1917. Akadémia. 29 p. (MTA emlékbeszédek)

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: **Lengyel Béla** (1844-1913). Várpalota, 1977. Magyar Vegyészeti Múzeum. 69 p.

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: **Lengyel Béla**. Bp., 1983. Akadémiai Kiadó. 179 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Beck Mihály: **Lengyel Béla**, 1903-1990. Bp., 2006. Akadémia. 20 p. (MTA emlékbeszédek)

Szemelvények **Nyulas Ferenc** műveiből. Bev., vál. és jegyz. ell.: Spielmann József, Soós Pál. Bp., 1955. Akadémiai Kiadó. 335 p., 5 t., 1 térk.

Magyarország és Erdély gyógyvíztörténelméből. Az első magyar nyelvű kémiái monográfia és előtörténete. Tudománytörténeti áttekintés a 250 éve született **Nyulas Ferenc**ről és gyógyvízelemző elődeiről. Összeáll. és bev.: Paczolay Gyula. Piliscsaba, 2007. MATI. 187 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 46.)

Oláh György: Életem és a mágikus kémia. egy Nobel-díjas önéletrajzi gondolatai. Bp., 2002. Better–Nemzeti Tankönyvkiadó. XIV, 320 p.

Móra László: **Pfeifer Ignác** élete és munkássága (1867-1941). Bp., 1977. Magyar Vegyészeti Múzeum. 290 p.

Benedek Pál: **Polinszky Károly**, 1922-1998. Bp., 2001. Akadémia. 10 p. (MTA emlékbeszédek)

Pungor Ernő: Éveim, kutatásaim. Bp., 1998. Technika Alapítvány. 132 p.

Móra László: **'Sigmond Elek**, a talajtan magyar klasszikusa (1873-1939). Bp., 1974. NIMDOK. 275 p.

Vadász Elemér: **Szabó József**. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 151 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Szőkefalvi-Nagy Zoltán: Az első magyar kémiatörténész: **Szathmáry László**. Várpalota, 1980. Magyar Vegyészeti Múzeum. 27 p.

Móra László: **Szebellédy László**, a magyar analitika nagy művelője (1901-1944). Bp., 1981. Magyar Vegyészeti Múzeum. 184 p.

Szabadváry Ferenc: **Than Károly**. Bp., 1972. Akadémiai Kiadó. 182 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Beck Mihály: **Than Károly** élete és munkássága. Sajtó alá rend. és a bibliográfiai függ. szerk.: Gazda István. A bibl. összeáll. közrem.: Perjámosi Sándor. Piliscsaba, 2008. MATI. 206 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 69.)

Móra László: **Varga József** élete és munkássága (1891-1956). Bp., 1969. Tankönyvkiadó. 202 p., [14] t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 18.)

Móra László: **Varga József**. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó. 164 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Ilosvay Lajos: **Wartha Vince** r. tag emlékezete. Bp., 1930. Akadémia. 39 p., [1] t. (MTA emlékbeszédek)

Móra László: **Wartha Vince**, a hazai kémiai technológia megalapítója (1844-1914). Bp., 1967. Tankönyvkiadó. 159 p., 8 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 15.)

Korach Mór – Móra László: **Wartha Vince**. Bp., 1974. Akadémiai Kiadó. 227 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Winkler Lajos dr. emlékezetére. Bp., 1940. Kis Akadémia. 38 p., 1 t.

Winkler Lajos emlékkönyv. Szerk.: Bayer István. Bp., 1965. Akadémiai Kiadó. 101 p.

Winkler Lajos műveinek bibliográfiája: pp. 89-99.

Szabadváry Ferenc: **Winkler Lajos**. Bp., 1975. Akadémiai Kiadó. 178 p. [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Móra László: **Zemplén Géza**, a hazai tudományos szerves kémia megalapítója (1883-1956). Bp., 1971. Tankönyvkiadó. 222 p., [15] t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 21.)

Móra László: **Zemplén Géza**. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 133 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

2.5. A CSILLAGÁSZAT 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT
BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.5.1. *Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig*

- 1466: Valószínűleg már működik a váradi csillagda
- 1467: Négy éven át Regiomontanus Pozsonyban, Esztergomban és Budán tanít és csillagászati megfigyeléseket végez, írásait a korvinák megőrizték
- 1472: Marcin Bylica Budán csillagászati megfigyeléseket végez és műszereket tervez, 1493-ban hagyja el az országot (műszereit ma Krakkóban őrzik)
- 1489: A Szalkai kódex összefoglalja a kor csillagászati ismereteit is
- 1514: Elkészülnek Bécsben a váradi táblázatok
- 1530: Honterus kozmográfiájának első kiadása
- 1537: Székely István kalendárium
- 1563: Láczi Jakab csillagászati táblázata
- 1568: Az első, Magyarországon nyomtatott naptár
- 1577: Az első magyar könyv az üstökösökről
- 1588: Törvény a Gergely-naptár átvételére
- 1623: Megjelent Frölich Dávid első kalendárium
- 1653: Hübner Izrael első csillagászati munkája
- 1665: Komáromi Csipkés György az üstökösökről
- 1680: A csillagászati észlelések kezdete Nagyszombatban
- 1686: Marsigli deklináció-mérései
- 1735: Tükrös távcső Nagyszombatban

- 1740: Csillagvizsgáló Debrecenben, Maróthi György jóvoltából
- 1741: Lipsicz Mihály csillagászata
- 1759: Weiss Xavér Ferenc csillagászata
- 1769: Hell Miksa és Sajnovics János napparallaxis-mérése
- 1771: Csillagászati megfigyelések Kolozsvárott
- 1776: Csillagvizsgáló Egerben, tervezője Hell Miksa
- 1779: A csillagászati megfigyelések kezdete a budai csillagdában
- 1796: Csillagda Gyulafehérváron
- 1803: Pasquich János kutatásainak kezdete Budán
- 1809: Tittel Pál az egri csillagda vezetője
- 1815: Az új gellérthegyi csillagda, az Uraniae
- 1821: Ettől kezdve jelennek meg a gellérthegyi csillagda észlelései
- 1824: Tittel Pál a gellérthegyi csillagda vezetője
- 1845: Nagy Károly csillagdát épít Bicskén
- 1851: Albert Ferenc az egri csillagda vezetője
- 1870: Csillagászati tanszék a tudományegyetemen
- 1871: Konkoly-Thege Miklós csillagvizsgálója Ógyallán
- 1878: Haynald Lajos bíboros alapítványa a kalocsai csillagvizsgálóra, ennek az intézménynek lesz vezetője a napkutató Fényi Gyula
- 1881: A Gothard-féle csillagvizsgáló Herényben
- 1883: Kövesligethy Radó az ógyallai csillagda munkatársa lesz, 1897-ben a Tudományegyetem professzora
- 1889: Kövesligethy beszámol a kiskartali csillagvizsgáló működéséről

1928: Megépül Budán a Sváb-hegyi csillagvizsgáló, első vezetője: Tass Antal

1933: Detre László megkezdi kutatásait a változó csillagok témakörében

2.5.2. *A főbb csillagásztörténeti munkákról*

A két világháború közötti időszakban *Tass Antal*, *Kelényi B. Ottó* és *Dezső Lóránt* is megírta az asztronómia magyarországi történetét, s e művek iránt az érdeklődés azóta sem csökkent, hiszen az elmúlt években is számos érdekes csillagásztörténeti összefoglaló jelent meg. Ezek többsége az egyes csillagvizsgálók történetét tárja elénk, mások pedig egy-egy kiemelkedő tudós, például *Hell Miksa*, *Tittel Pál* és *Gothard Jenő* életútját dolgozzák fel, de jelent meg kötet *Fényi Gyuláról*, adtak közre érdekes leveleket *Konkoly Thege Miklóstól* és másoktól.

Társtudománynak tekinthető a meteorológia története, amelynek szorgos művelője volt *Réthly Antal*, aki a kezdetektől egészen 1800-ig fel tudta dolgozni a régi hazai időjárás eseményekre vonatkozó feljegyzéseket. Nem lehetett kis munka kideríteni, hogy milyen is volt az időjárás a középkor egyes éveinek egyes napjain az ország különböző tájain, de a tudós kutató vállalkozott e hatalmas feltáró munkára, s tervét siker koronázta. Műve e szakma példaképe.

2.5.3. *Összefoglaló történeti kézikönyvek*

Csillagászat

Tass Antal: *A magyar csillagászat története*. Bp., 1928. Stella Csillagászati Egyesület. 55 p.

Kelényi B. Ottó: *A magyar csillagászat története*. Bp., 1930. Stephaneum nyomda r. t. 106 p., 12 t. (A Konkoly-alapítványú Budapest-Svábhegyi m. kir. Asztrofizikai Observatórium csillagászati értekezései. 1. köt. 2. füz.)

Jelitai József: *Levéltári adatok a csillagászat hazai történetéhez*. Bp., 1939. Szerző. 32 p.

Dezső Loránt: A magyar csillagászat története. Histoire de l'Astronomie en Hongrie. Kolozsvár, 1944. Minerva Rt. 43 p.

Űrhajózási lexikon. Főszerk.: Almár Iván. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó – Zrínyi Kiadó. 999 p., 40 t.

A csillagászat magyarországi történetéből. A klasszikus századok asztro-nómusai. Összeáll.: Gazda István. Piliscsaba, 2002. MATI. 287 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára. 12.)

*„A magyar csillagászat klasszikusai” az interneten olvasható:
<http://mek.oszk.hu>*

Az egyes csillagvizsgálókról lásd kötetünkben a kutatóintézetekről szóló fejezetben!

Meteorológia

Réthy Antal: Időjárás események és elemi csapások Magyarországon 1700-ig. Bp., 1962. Akadémiai Kiadó. 450 p., 4 t.

Fejezetek a magyar meteorológia történetéből. 1870-1970. Szerk.: Szepesiné Lőrincz Anna. Bp., 1970. Országos Meteorológiai Szolgálat. 520 p.

Réthy Antal: Időjárás események és elemi csapások Magyarországon 1701-1800-ig. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 622, 2 p.

Czelnai Rudolf: Országos Meteorológiai Szolgálat 125 éve. 1870-1995. Bp., 1995. Országos Meteorológiai Szolgálat. 142 p.

Réthy Antal: Időjárás események és elemi csapások Magyarországon 1801-1900-ig. 1-2. köt. Bp., 1998. Országos Meteorológiai Szolgálat. 616 p.; [10], 627-1369. p.

Mészáros Ernő: A levegő megismerésének története. Bp., 2008. MTA Történettud. Int. 195 p.

Az Országos Meteorológiai és Földmágnességi Intézet történetéről szóló munkákat kötetünkben a kutatóintézeteknél soroljuk fel.

2.5.4. *Bibliográfiai munkák*

Csillagászat

Bevezető a csillagászat magyar nyelvű irodalmába, 1945-1979. Összeáll.: Kiss Imre. Debrecen, 1981. Hajdú-Bihar megyei Könyvtár. 485 p.

A bibliográfia néhány tétele pontosítást igényel!

A legrészletesebb, folyamatosan bővülő csillagászat-történeti bibliográfia (szerkeszti: Sragner Márta és Keszthelyi Sándor):

<http://csimabi.csillagaszat.hu/cs-onlin.htm>

Meteorológia

Bevezető a meteorológia magyar nyelvű irodalmába, 1945-1985. Összeáll.: Kiss Imre. Debrecen, 1989. Hajdú-Bihar m. Kvt. 574 p.

2.5.5. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Magyarországi csillagászok életrajzi lexikonja. Összeáll.: Bartha Lajos, Könyvű József, Pischne Könyvű Edina. Bp., 2000. Magyar Csillagászati Egyesület. 103 p.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Detre Centennial Conference. Proceedings. Ed. by L. G. Balázs, L. Szabados, A. Holl. Bp., 2006. Konkoly Observatory of the HAS. 169 p.

Székely László: A Nap magyar kutatója. **Fényi Gyula** és a jezsuita természettudomány. Bp., 1999. MTA Filozófiai Intézete. 58 p., [2] t.

Sragner Márta: **Gothard Jenő**. 3. jav. bőv. kiad. Szombathely, 1994. Gothard Amatőr-csillagászati Egyesület. 95 p.

Gothard Jenő műveinek és szakcikkeinek bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta. Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Pinzger Ferenc: **Hell Miksa** emlékezete. Születésének kétszázadik évfordulójára, különös tekintettel vardói útjára. 1-2. köt. Bp., 1920-1927. Akadémia. 145 p.; IV, 235, 22 p., 1 t.

A csillagász **Hell Miksa** írásaiból. A latin eredetiből ford., szerk., vál. és jegyz. ell.: Csaba György Gábor. Bp., 1997. Magyar Csillagászati Egyesület. 62 p.

Hadobás Sándor: **Hell Miksa** és **Sajnovics János** bibliográfiája. Bev.: Bartha Lajos. Rudabánya, 1996. [ny. n.]. 70 p., [9] t.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

A Hold túlsó oldalán. Dokumentumok és emlékezések **Izsák Imréről**. Bp., 2004. Kairosz. 251 p.

Konkoly Thege Miklós emlékezete. Bp., 1942. M. Kir. Orsz. Meteorológiai és Földmágnassági Intézet. 26 p.

Steiner Lajos: **Konkoly Thege Miklós** t. tag emlékezete. Bp., 1943. Akadémia. 52 p. (MTA emlékbeszédek)

Gothard Jenő levelei **Konkoly Thege Miklós**hoz, (1880-1883). Szerk.: Horváth József. Szombathely, 1998. ELTE Gothard Asztrofizikai Obszervatórium. 112 p.

A **Konkoly**-obszervatórium krónikája. Emlékek az elmúlt száz esztendőből. Összeáll.: Vargha Domokosné, Csaba József, Vida Róbert. Bp., 2001. MTA Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézete. 159 p. (Konkoly Observatory Monographs No. 3/A.)

Kulin György munkássága és a magyarországi amatőrcsillagász mozgalom. Összeáll.: Bartha Lajos. Közrem.: Ponori Thewrewk Aurél, Sragner Márta. Bp., 1996. MCSE. 92 p.

Kulin György: Fénycsóva lobbant. Válogatott írások. Szerk.: Kulin Eszter, Bartha Lajos. Bp., 2001. N. J. Pro Homine. 234, [13] p.

Az égbolt mindenkié. Emlékkötet **Kulin György** születésének 100. évfordulójára. Szerk.: Sragner Márta. Bp., 2005. MCSE. 184 p.

Kulin György műveinek bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Keszthelyi Sándor – Sragner Márta: Napfogyatkozás és honfoglalás. (**Lakits Ferenc** (1859-1919) élete és művei.) Bp., 2000. MCSE. 76 p. (Magyar csillagásztörténet)

Lakits Ferenc műveinek és szakcikkeinek bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta. Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Jelitai József: **Nagy Károly** (1797-1868) és bicskei csillagvizsgálója. Bp., 1941. Stephaneum Ny. 28 p.

Szentiványi Márton csillagászati nézetei a „Miscellanea”-ban. Ford., szerk., vál. és jegyz.: Csaba György Gábor. Bp., 1998. MCSE. 76 p.

Vargha Domokosné – Kanyó Sándor: ... csillagkoronának éjféli barátja. **Tittel Pál** élete és működése. Bp., 1988. Akadémiai Kiadó. 213 p., [48] t.

Demény-Dittel Lajos: Magyarok a göttingeni Georg August Tudományegyetemen. **Tittel Pál** csillagász emlékére. Hatvan, 2001. Magánkiad. 19, [12] fol.

Vargha Domokosné: **Zách János Ferenc** (1754-1832) csillagász. Szerk.: Varga Katalin. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2003. MATI. 288 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 42.) (A Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézet kiadványai 7.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Meteorológia

Simon Antal: Magyarországi meteorológusok életrajzi lexikona. Bp., 2004. OMSZ. 135 p.

Dr. **Róna Zsigmond**. – Dr. S. Róna. (1860-1941). Bp., 1943. Sárkány Ny. 20 p., 1 t.

Réthy Antal emlékkönyv. Szerk.: Felméry László, Zách Alfréd. Bp., 1975. Magyar Meteorológiai Társaság. 256 p. 38 t.
Réthy Antal életmű-bibliográfiájával.

2.6. A FÖLDTUDOMÁNYOK 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL
KÉSZÜLT
BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.6.1. *Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig*

- 1528: Kinyomtatják Lázár deák Magyarország-térképét
- 1767: Fridvalszky János Erdély ásványairól (latin nyelven)
- 1775: Scopoli prágai ásványtana
- 1780: Fichtel műve Erdély földtanáról
- 1782: Az első ásványtan magyar nyelven (Benkő Ferenc)
- 1786: Born Ignác, a földtudományok nemzetközi hírű művelője, a világ első nemzetközi műszaki-tudományos konferenciáját hívja össze a Selmechánya közelében lévő Szklenóra
- 1791: Zay Sámuel ásványtana
- 1814: Kitaibel Pál és Tomcsányi Ádám műve a móri földrengésről
- 1840: Az első magyar feliratú ég- és földgömb
- 1848: A Magyarhoni Földtani Társulat alapítása
- 1866: A jeles mecénás, Semsey Andor munkája a pesti meteorit-gyűjteményről
- 1871: Zsigmondy Vilmos könyve az artézi kutak fúrásáról
- 1883: A földtudomány neves művelője, Szabó József veszi át a Földtani Társulat vezetését

- 1890: Böckh János vezetésével indulnak a hazai kőolajkutatások
- 1903: A Földtani Intézet vezetője a nemzetközi hírű Lóczy Lajos lett
- 1909: A kissármási földgáz-lelőhely megtalálása
- 1910: Böckh Hugó földtani kutatásainak kezdete
- 1915: Papp Károly a Tudományegyetem Földtani Tanszékének vezetője
- 1937: Papp Simon vezetésével feltárják az első hazai kőolaj-földgáz előfordulást, s ezzel Magyarország a kőolajtermelő országok sorába lép

2.6.2. A főbb földtudomány-történeti munkákról

Egy meglehetősen szerteágazó szakma a földtudomány-történészé, de *Bendefy László* az elmúlt évtizedekben mégis e nagy szakma jónéhány részletének történeti forrásait fel tudta tární és közzé tudta tenni. Ezen túlmenően *Réthly Antal*, *Faller Jenő*, *Koch Sándor*, *Kecskeméti Tibor*, *Csiky Gábor* és *Hála József* jóvoltából számos fontos földtudomány-történeti munka jelent meg a magyar szakkönyvek sorában.

A világ egyik leghíresebb, földrengésekkel foglalkozó klasszikus műve magyar szerzők tollából jelent meg 1814-ben, így e szakma történészeinek valóban számos olyan régi adat áll rendelkezésre, amelynek segítségével az ásványtan, a kőzettan, a geodézia és a geofizika, a barlangászat és más határtudományok történetének feltárására vállalkozhatnak, nem is beszélve a szénbányászat és a kőolajkutatás magyarországi történetének érdekes lapjairól.

Az ásványtan történetéből számos értékes kutatást tett közzé *Koch Sándor*, *Juhász Árpád*, *Papp Gábor* és *Weiszburg Tamás*. Az őslénytan történeti vonatkozásairól jól ismertek *Tasnádi Kubacska András*, *Bartucz Lajos* és *Géczy Barnabás* publikációi. Ehhez kapcsolódnak az orvostörténész *Józsa László* kötetei is.

Ami a térképészet történetéhez kapcsolódó műveket illet, több kiadásban is megjelent a *Magyarország régi térképeken* című munka, amely valóban korrekttül el is igazítja az érdeklődőket e szép szakma múltjában. Hasonlóan értékesek *Fodor Ferenc* térképészettörténeti, s az ehhez kapcsolódó vízszabályozás-történeti munkái (ezeket a műszaki tudományok történetét összegző fejezetben soroljuk fel).

Nemrégiben rendezték sajtó alá *Fodor Ferenc* földrajztudomány-történetét, amely e szakma alapműve, s könyvészeti szempontból is értékes alkotás. Sokan szívesen veszik kézbe *Csendes László*, *Stegena Lajos*, *Papp-Váry Árpád*, *Hrenkó Pál*, *Szántai Lajos*, *Klinghammer Isván* és a Nemzeti Könyvtár Térképtára kiváló kutatóinak (közte *Plihál Katalin*) köteteit is.

2.6.3. Történeti munkák

A bányászattal és vaskohászattal foglalkozó történeti munkákat a műszaki tudományok történetét bemutató fejezetben belül soroljuk fel. Több, e témakörhöz tartozó kötet teljes szövege megtalálható a Miskolci Egyetem selmeci műemlékkönyvtárához tartozó honlapon. Magáról a selmeci bányászati akadémiáról kötetünkben a felsőoktatás-történeti műveknél szólnunk.

A *Magyar Állami Földtani Intézet*ről szóló történeti munkákat kötetünkben a tudományos intézeteket bemutató fejezetben soroljuk fel.

Geológia

Ballenegger Róbert – Finály István: A magyar talajtani kutatások története 1944-ig. Bp., 1963. Akadémiai Kiadó. 318 p.

Kordos László – Jakucs László – Gádoros Miklós – Tardy János: Magyarország barlangjai. Bp., 1984. Gondolat. 326 p., 32 t.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Hála, József: Rocks, fossils and history. Bp., 1987 [1989]. Hungarian Geological Society. 333 p.

Horst von Bandat, a Hungarian geologist in Western New Guinea. Ed. by József Hála and Gábor Vargyas. Bp., 1992. Ethnographical Inst. of the Hung. Acad. of Sciences. VII, 101 p.

Balogh, Kálmán: Brief history of Hungarian geology. Bp., 1993. MTESZ. 95 p.

Földünk hazai kincsházai. Tanulmányok a magyarországi földtudományi gyűjtemények történetéről. Szerk.: Kecskeméti Tibor, Papp Gábor. Bp., 1994. Magyar Természettudományi Múzeum. 432 p.

Tóth-Makk, Ágnes: 125 years Hungarian Geological Survey. Bp., 1994. Hung. Geological Survey. 188 p.

Csíky Gábor: A földtudományok honi történetéből, különös tekintettel az erdélyi tudományosságra. Bp., 1997. MATI. 113 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 5.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Őslénytan

Tasnádi Kubacska András: Az őszállatok pathológiája. Bp., 1960. Medicina – Országos Orvostörténeti Könyvtár. 227 p. (Paleopathologia 1.)

Regöly-Mérei Gyula: Az ősemberi és későbbi emberi maradványok rendszeres kórbonctana. A függelékét írta.: Csáki László. Bp., 1962. 226 p. Medicina – Országos Orvostörténeti Könyvtár. (Paleopathologia 2.)

Bartucz Lajos: A praehistoricus trepanáció és orvostörténeti vonatkozású sírleletek. Bp., 1966. 608 p. Medicina – Országos Orvostörténeti Könyvtár. (Paleopathologia 3.)

Museums and collections in the history of mineralogy, geology and paleontology in Hungary. Ed. by Gy. Vitális and T. Kecskeméti. Bp., 1991. Hung. Geological Soc. 440 p.

Hála, József: Franz Baron von Nopcsa: Anmerkungen zu seiner Familie und seine Beziehungen zu Albanien. Eine Bibliographie. Wien–Bp., 1993. Geologische Bundesanst. – Ung. Geologische Landesanst. XII, 79 p.

Géczy, Barnabás: Brief history of the Hungarian palaeontology. Bp., 1994. Hung. Geological Soc. 68 p.

Józsa László: Paleopathologia. Elődeink betegségei. Bp., 2006. Semmelweis. 180 p.

Őslénytani kirándulások Magyarországon és Erdélyben. Szerk.: Pálfy József, Pazonyi Piroska. Bp., 2007. Hantken. 260 p.

Géczy Barnabás: A magyarországi őslénytani története. Bp., 2008. Hantken. 118 p.

125th anniversary of the Department of Palaeontology, Budapest University. A jubilee volume. Ed. by András Galáczy. Bp., 2008. Hantken. 244 p.

Ásványtan - közzettan

Born, Ignaz: Travels through the Bannat of Temeswar, Transylvania, and Hungary in the year 1770. Described in a series of letters to prof. Ferber. To which is added John James Ferbers mineralogical history of Bohemia, translated from the german by R. E. Raspe. With plans. London, 1777. 320 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Born, Ignaz: Voyage minéralogique fait en Hongrie et en Transilvanie. Traduit de l'allemand avec quelques notes [par Moncet]. Paris, 1780. Rue et hôtel serpente. XVI l., 2 lev., 405 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Beudant, François Sulpice: Travels in Hungary, in 1818. London, 1823. R. Phillips.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Benedek Klára: A jénai Ásványtani Társaság magyar tagjai. Levelek a magyar felújulás szellemi életének történetéhez. Bp., 1942. Danubia Könyvkiadó. 60 p.

Koch Sándor: A magyar ásványtan története. Bp., 1952. Akadémiai Kiadó. 118 p.

Fülöp József: Az ásványi nyersanyagok története Magyarországon. Bp., 1984. Műszaki Könyvkiadó. 179 p., X, [2] t.

Juhász Árpád: Évmilliók emlékei. Magyarország földtörténete és ásványi kincsei. 2. átd. kiad. Bp., 1987. Gondolat. 561 p., [52] t.

Scopoli, Giovanni Antonio: Crystallographia Hungarica. – Magyar kristálytan. Ford.: Tóth Péter. Szerk., bibl. jegyz., utószó: Zsámboki László. Miskolc – Rudabánya, 1988. Nehézipari Műszaki Egyetem Könyvtára és Levéltára – Érc- és Ásványbányászati Múzeum. 192 p. (A bányászat, kohászat és földtan klasszikusai 3.)

Az 1776-ban Prágában megjelent munka reprint kiadása.

History of mineral exploration in Hungary until 1945. On the occasion of the 28th International Geological Congress, ... Washington, DC, USA 1989. Ed. by G. Csiky, Gy. Vitális. Bp., 1989. Hungarian Geological Society. 109 p.

Museums and collections in the history of mineralogy, geology and paleontology in Hungary. Ed. by Gy. Vitális and T. Kecskeméti. Bp., 1991. Hung. Geological Soc. 440 p.

Papp Gábor: A Kárpát-övezetben felfedezett ásványok, kőzetek és fosszilis gyanták története. Bp., 2002. Magyar Természettudományi Múzeum. 204 p.

Papp Gábor: A magyar topografikus és leíró ásványtan története. Az ásványtan egyéb területei, valamint az oktatási, kutatási és gyűjteményi háttér áttekintésével. Miskolc, 2002. HOM. 444 p.

Az interneten is olvasható: www.mineral.hermuz.hu/thm_7.htm

Papp, Gábor: History of minerals, rocks and fossil resins discovered in the Carpathian region. Bp., 2004. Hung. Natural History Museum. IX, 215 p.

Hála József: Ásványok, kőzetek, emberek. Történeti és néprajzi dolgozatok. Bp., 2006. MTA Néprajzi Kutatóintézet. 262 p.

A Miskolci Egyetem Könyvtárának Selmeci Műemlékkönyvtárában őrzött történeti értékű ásványtani munkákból többet digitalizáltak is, amely az alábbi honlapon érhető el: <http://marki.lib.uni-miskolc.hu/selmeci/>. A művek közül felhívjuk a figyelmet a *Werner, Scopoli, Fichtel, Haiiy és Küster* által írt és digitális formában olvasható kötetekre. Néhány kötet a <http://mek.oszk.hu> segítségével is elérhető, ezekre a fentiekben utaltunk.

Geodézia - hidrológia

Réthy Antal: A Kárpátmedencék földrengései, 455-1918. Bp., 1952. Akadémiai Kiadó. 510 p., 14 t., 1 térk.

Bendefy László: Szintezési munkálatok Magyarországon 1820-1920. Bp., 1958. Akadémiai Kiadó. 736 p., 1 t., 13 térk.

Rédey István: A geodézia története. Bp., 1966. Tankönyvkiadó. 230 p.

Bendefy László: A magyar geodézia reformkora 1890-1920. 1. köt. A magyar földmérés 1890-1920. Bp., 1970. 188 p., 10 t.

Raum Frigyes: A földmérés története. Székesfehérvár, 1995. Erdészeti és Faipari Egyetem. 189 p.

„A Balaton és vízrendszere – a Balaton-kutatás története” és „A Duna-kutatás története”. Szerk.: Bíró Péter. Bp., 2008. Magyar Hidrológiai Társaság. 244 p. (II. Hidrobiológus Napok)

A vízszabályozásról szóló munkákat a műszaki tudományok történetét bemutató fejezetben soroljuk fel!

Geofizika - kőolajkutatás

Szurovy Géza: Kincs a homok alatt. Bp., 1978. Gondolat. 396 p.

A Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézetéről szóló munkákat kötetünkben a tudományos intézetek fejezetben ismertetjük. Magáról Eötvösről a fizikusok között szólunk.

Térképészet

Fodor Ferenc: A magyar térképírás. 1-3. köt. Bp., 1952-1954. Honvéd Térképészeti Intézet. 176, VII p., [7] t.; 178-309, IX p.; 314-441, III p.

Klinghammer István: Földünk tükre a térkép. Bp., 1983. Gondolat. 384 p.

Papp-Váry Árpád – Hrenkó Pál: Magyarország régi térképeken. 2. jav. Kiad. Bp., 1990. Gondolat–Officina Nova. 254 p.

Klinghammer István: A kartográfia kialakulása napjainkig. Tudománytörténeti áttekintés a kezdetektől a digitális tematikus térképek szerkesztéséig. Bp., 1991. ELTE. 99, 41 p., [1] t.

Klinghammer István – Pápay Gyula – Török Zsolt: Kartográfia-történet. Bp., 1993. Eötvös Kiadó. 189 p.

Szántai Lajos: Atlas Hungaricus. Magyarország nyomtatott térképei 1528-1850. 1-2. köt. Bp., 1996. Akadémiai Kiadó. 775 p.

Klinghammer István: A föld- és éggömbök története. Bp., 1998. 104 p.

Stegena Lajos: Tudományos térképezés a Kárpát-medencében 1918 előtt. Bp., 1998. Akadémiai Kiadó. 69 p., 46 t.

Plihál Katalin: Térképkülönlegességek. Térképetűdök. Bp., 2002. Cartofil. 112 p., 2 t.

Európa térképei, 1520-2001. Szerk.: Plihál Katalin. Bp., 2003. Helikon – OSZK. 230 p.

Landerer, Ferdinand: Alapos útmutatás topográfiai térképek rajzolásához a cs. k. Mérnök-Akadémián való használatra és mindazoknak, akik térképezési tevékenységnek szentelik magukat. Hasonm. kiad. Szerk. és a jegyz.: Plihál Katalin, Szoleczky Emese. Ford.: Friedrich Eszter. Bp., 2003. Cartographia. 204 p.

Plihál Katalin: Kartográfia, história. Első magyar nyelvű iskolai atlaszok Debrecenből, 1800 és 1801. Bp., 2005. Képzőműv. K. 63 p.

Jankó Annamária: Magyarország katonai felmérései, 1763-1950. Bp., 2007. 196 p. + CD-ROM

Plihál Katalin: A térképnymtatás művészete a kezdetektől a 19. század végéig. Bp., 2008. Hatágú Síp Alapítvány. CD-ROM.

Raum Frigyes: Lázár deák térképétől a digitális térképig:

www.scitech.mtesz.hu/08raum/001.htm

Lásd még: <http://lazarus.elte.hu/hun/tanszjgp/nagyjaink/n.htm> valamit a *Térképtudományi tanulmányok = Studia Cartologica* c. ELTE kiadvány-sorozatát!

Földrajztudomány

Magyar turista lexikon. Szerk.: Polgárdy Géza. Bp., 1941. Eggenberger. 232 p., 25 t., 1 térk.

Incze Andor: A magyar természeti földrajz fejlődéstörténeti vázlat. Kolozsvár, 1942. Minerva. 64 p.

Teleki Pál: A földrajzi gondolat története. Bp., 1917. Szerző kiad. 193 p. (Új kiadása: Teleki Pál: A földrajzi gondolat története. Jegyz.: Both Mária, Csorba F. László. Bp., 1996. Kossuth. 193 p.)

Fodor Ferenc: A magyar földrajztudomány története. Sajtó alá rend.: Dövényi Zoltán. Bp., 2006. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. 820 p.

Lásd még Havasné Bede Piroska és Balázs Dénes kötetét a biográfiáknál!

Az egyes földrajzi utazókról kötetünk kapcsolattörténeti fejezetében szólunk.

2.6.4. Bibliográfiai munkák

Payer Hugó: Bibliotheca Carpathica. Igló, 1880. Magyarországi Kárpát Egyesület. 378 p.

Havass Rezső: Magyar földrajzi könyvtár. Bp., 1893. Franke. XXVII, [1], 532 p.

Horusitzky Henrik, Siegmeth Károly: A magyarországi barlangok s az ezekre vonatkozó adatok irodalmi jegyzéke. 1549-1913. Bp., 1914. Magy. Kir. Földtani Intézet. 77, [3] p.

Polgárdy Géza: Magyar turista irodalom. Bp., 1942. MTSZ. 34 p.

A magyarországi kéziratok vízrajzi térképek katalógusa 1867-ig. Összeáll.: Fodor Ferenc. 1-3. köt. Bp., 1954-1956. BME Központi Könyvtára. 61, 3 p., 1 t.; 156 p., 4 t.; 219 p.

Magyar geodéziai irodalom 1498-1960. Szerk.: Bendefy László. Bp., 1964. Műszaki Könyvkiadó. 396 p.

Magyar geodéziai irodalom 1961-1970. Szerk.: Bendefy László. Bp., 1974. Műszaki Könyvkiadó. 426 p.

A 3. köt. is megjelent, de jóval kevésbé használható, mint az első kettő.

A Magyar Állami Földtani Intézet kiadványainak bibliográfiája 1869-1969. Bibliography of the publications of the Hungarian Geological Institute 1869-1969. Összeáll.: Kaplayné Schey Ilona, Török Sára stb. Bp., 1969. 46 p.

Bayerné Károlyi Gabriella – Kaplayné Schey Ilona: A Bakony földtani-öslénytani bibliográfiája. Zirc–Keszthely, 1976. Bakonyi Természettudományi Múzeum – Veszprém megyei Múzeumok Igazgatósága. 135 p.

Hazai utazások. Magyarországi útikönyvek válogatott bibliográfiája. Összeáll.: Kreitler Imréné. Tatabánya, 1976. Komárom megyei Idegenforgalmi Hivatal. 44 p.

Magyar geodéziai és kartográfiai irodalom. Geodéziai bibliográfia 1971-1975. Kartográfiai bibliográfia 1498-1975. Szerk.: Karsay Ferenc. Bp., 1983. Műszaki Kvk. 462 p.

Folytatása is megjelent.

Neidenbach Ákos: A Kárpátmedence magyar vonatkozású hegymászó és turista irodalma. Bp., 1994. Szerző. 208 p., XLV t.

Interneten is olvasható: www.fsz.bme.hu/mtsz/mhk/tortenet/khticim.htm

Kiss Attila – Marsai József – Szilassi Péter: Kárpátok bibliográfia. A magyar nyelvű földrajzi irodalom válogatott jegyzéke. Bp., 2006. Hantken. 71 p. + CD mell.

A magyar kvarterkutatás bibliográfiája, 1708-2004. Összeáll.: Jámbor Áron. Bp., 2006. MÁFI. 400 p.

Bihar megyei kéziratos térképek, 1754-1888. Összeáll.: Emödi András. Nagyvárad, 2007. Partium. LXXXII, 243 p., 32 t. + CD mell.

Válogatott bibliográfia Köztes-Európa etnikai földrajzához és etnikai térképezéséhez, 1691-2006. Összeáll.: Tátrai Patrik. Bp., 2007. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. 61 p.

A Jászság könyvészete. Szerk.: Gulyás Erzsébet. 2. bőv., átd. kiad. Jászberény, 2008. Jászok Egyesülete. 630 p.

2.6.5. *Néhány biográfiai kötet a földtudományok neves képviselőiről, személyi bibliográfiákkal együtt (geológusok, geofizikusok, térképészek, földrajztudósok stb.)*

Több tudósról szóló összeállítások

Magyar utazók, földrajzi felfedezők. Szerk.: Havasné Bede Piroska, Somogyi Sándor. Bp., 1973. Tankönyvkiadó. 379 p.

Magyar földmérők arcképcsarnoka. Szerk.: Raum Frigyes. 1-3. köt. Bp., 1976-2001. Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat. 84 p.; 104, [6] p.; 140 p.

A magyarországi földmérők és térképészek fontosabb életrajzi adatai. Összeáll.: Raum Frigyes. Bp., 1987. GKE. 351 p.

Magyar utazók lexikona. Szerk.: Balázs Dénes. Bp., 1993. Medicina. 464 p.

A magyar térképészet nagyjai. Lipszky János (1766-1826), Mikoviny Sámuel (1700-1750). Tudományos emlékülések előadásai és kiállítási katalógus. Szerk.: Plihál Katalin, Reisz T. Csaba, Török Enikő. Bp., 2001. Osiris – OSZK. 305 p.

Reisz T. Csaba: Magyarország általános térképének elkészítése a 19. század első évtizedében. Lipszky János és segítői térképészeti vállalkozásának ismertetése. Bp., 2002. Cartofil. 512 p., [32] t.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Dr. h. c. Dr. **Alliquander Ödön** (1914-1990) emlékére. Összeáll.: Szepesi József, szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1991. ME. 64 p., [12] t.

Balázs Dénes: Életem – utazásaim. Emlékiratok a földrajzi ismeretterjesztés szolgálatában. Érd, 1995. Szerző. 504 p.

Hubbes Éva: **Benkő Ferenc** egyetemjárása. Tanulmány és Benkő Ferenc peregrinációs albuma. Rudabánya, 2004. Érc- és Ásványbányászati Múzeum. 141 p.

Bendefy László történész és természettudós. [Bibliográfia]. Összeáll.: Vértesi Péterné. Szombathely, 1983. Savaria Múzeum – Berzsenyi D. Megyei Könyvtár. 133 p.

A 100 éve született **Bendefy László** élete és művei. Szerk.: Sragner Márta. Marosvásárhely, 2004. Mentor. 117 p.

Bendefy László önálló műveinek és szakcikkeinek bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta. *Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>*

Vitális György: **Böckh János** és **Böckh Hugó** szerepe a magyar geológiában. Bp., 1991. Magyar Állami Földtani Intézet. 70, [2] p.

Hat évtized a magyar földtan szolgálatában. A nyolcvanéves dr. **Csíky Gábor** köszöntése és irodalmi munkássága. Szerk.: Hála József, Horváth Csaba. Bp., 1995. MFT. 60 p.

Farkasfalvi Imre: **Hanusz István** emlékezete. Bp., 1910. Magyar Földrajzi Társ. 8 p.

Honerus-emlékkönyv. Szerk.: W. Salgó Ágnes, Stemler Ágnes. Bp., 2001. OSZK – Osiris. 241, [2] p.

Ecsedi István: **Karacs Ferenc** térképmetsző élete és művei. 1770-1838. Debrecen, 1912. Sz. Kir. Város Ny. 127 p.

Karacs Ferenc 1770-1838. Annotált személyi bibliográfia. Összeáll.: László Géza. Bp., 1979. ELTE. 119, [9] p.

Lambrecht Kálmán paleontológusra vonatkozó irodalmat lásd a zoológusok között!

Tasnádi Kubacska András: **Lóczy Lajos**. Bp., 1974. Akadémiai Kiadó. 149 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Id. **Lóczy Lajos** emlékezete. Összeáll., bev.: Nemerkenyi Antal. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba – Bp., 2000. MATI – MFT – MTA. 163 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 20.)

Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

A Balatonról. **Lóczy Lajos** emlékére. Szerk.: Antal Géza, Tóth József, Wilhelm Zoltán. Pécs, 2008. PTE TTK Földtud. Doktori Isk. 282 p.

Lossai Péter: A hozzáférhető és a hozzá nem férhető tárgyak. Kódex. Szerk.: Poronyi Zoltán, Fleck Alajos. Pécs, 1970. Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat. 119 p.

Facsimile közléssel.

Bendefy László: **Mikoviny Sámuel** megyei térképei különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 1-2. köt. Bp., 1976. MTA Kvt. 306 p.; 307-321 p.

A „Hungaria Nova” megrajzolója **Mikoviny Sámuel**, 1700-1750. Ford. és a kísérő tanulmányokat írta: Deák Antal András. Bp., 1987. VIZDOK. 159 p., [1] t.

Török Zsolt: Bél Mátyás, **Mikoviny Sámuel** és a honismereti iskola. Bp., 2003. OPKM. 180 p. (Mesterek és tanítványok)

Tápióáságtól Tápióóságig. Tisztelgés **Papp Károly** geológus emléke előtt. Szerk.: Hála József. Tápióság, 1996. Tápióság Barátainak Köre. 66 p.

Papp Simon: Életem. Sajtó alá rend.: Srágli Lajos, Tóth János. 2. bőv. kiad. Zalaegerszeg, 2000. Magyar Olajipari Múzeum. 401 p., [24] t.

Pécsi Márton munkássága. Szerk.: Kókai Sándor. Nyíregyháza, 2003. Nyíregyházi Főisk. Földrajz Tansz. 160 p., [16] t.

Prinz Gyula bibliográfia. Szerk.: Sragner Márta. Pécs, 1998. Janus Pannonius Tudományegyetem Földrajzi Intézet. 147 p.

Prinz Gyula műveinek és szövegkicikkeit bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta. *Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>*

Prinz Gyula a tudós és az ember. Konferenciakötet. Szerk.: Tésits Róbert, Tóth József. Pécs, 2000. Egyetemi Kiadó. 120 p.

Pühler [Kristóf] geometria practica 1563-ból. Rövid egyben alapos bevezető a geometria helyes megértéséhez. Ford.: Petrovich Ede, sajtó alá rend., bev., életrajz: Poronyi Zoltán, Fleck Alajos. Pécs, 1974. Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat. 271 p., 26 t.

Stegena Lajos: **Reguly Antal** Észak-Ural térképe, 1846 Bp., 1983. ELTE. 22 p.

Vendl Aladár: **Schafarzik Ferenc**, a hazai műszaki földtan megalapítója (1854-1927). Bp., 1954. Tankönyvkiadó. 51 p., 2 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 4.)

Dr. **Semsey Andor** munkásságának bibliográfiája. Bev., gyűjt. és összeáll.: Lenkey István. Hajdúhadház, 1986. Földi János Nagyközségi Könyvtár. 36 p.

Semsey Andor emlékkötet. Szerk.: Hála József, Papp Gábor, Pozsonyi József. Debrecen, 2008. Tiszántúli Történész Társaság. 215 p.

„A legnagyobb magyar geológus”. **Szabó József** emlékkönyv. Tanulmányok. Szerk.: Hála József, Romsics Imre. Kalocsa, 2003. Kalocsai Múzeumbarátok Köre. 160 p.

Nagy Béla: **Szádeczky-Kardoss Elemér**. Bp., 2006. Akadémiai Kiadó. 179 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Bendefy László: **Szombathelyi Benedek** rudasmester. Adatok a középkori magyar földmérés történetéhez. Bp., 1959. Tankönyvkiadó. 71 p., 7 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 11.)

Somogyi József: **Tárczy-Hornoch Antal**, 1900-1986. Bp., 2001. Akadémia. 8 p. (MTA emlékbeszédek)

Teleki Pál. A kísérő tanulmányt írta, a szövegeket vál.: Török Zsolt. Bp., 2001. OPKM. 113 p.

Tóth Ágoston emlékezete. Bp., 1890. Akadémia. 24 p. (MTA emlékbeszédek)

Imrédi-Molnár László: Felsőszopori **Tóth Ágoston** honvédezredes, a XIX. századbeli magyar térképezés úttörőjének élete és működése. Bp., 1938. M. Kir. Honvéd Térképészeti Int. 235 p., 13 t.

Tóth Ágoston honvéd ezredes, a katona és térképész (1812-1889). Szerk.: Bak Antal. Bp., 1987. MN Térképész Szolgálatfőnökség – Zrinyi Katonai K. 207, [9] p., 1 t.

Hasonmásokkal Tóth Ágoston műveiből.

Tiszteletkötet nemzedékek mentorának, a jeles természettudós, **Tulogdy János** emlékezetére. Szerk.: Nagy Arisztid, Bulbuk Jenő. Kolozsvár – Bp., 2008. M. Földrajzi Társ. 118 p.

Udvarhelyi Kendoff Károly életműve. Szerk.: Frisnyák Sándor. Nyíregyháza, 2003. Nyíregyházi Főiskola. 80 p.

Dr. **Vitális István** (1871-1947) geológus, egyetemi tanár, akadémikus, a hazai ásványkincsek kiváló kutatója, a nagygyeházi szénmedence felfedezője születésének 110. évfordulója tiszteletére. Szerk.: Gerber Pál, Jáki Rezső, Sóki Imre. Bp., 1981. Magyar Állami Földtani Intézet. 42 p.

Böckh János: **Zsigmondy Vilmos**. Bp., 1890. Franklin-Társulat. [2], 124 p., [1] t.

Csath Béla: **Zsigmond Vilmos**. Előszó. 3. kiad. Bp., 1988. Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület. 118 p.

Az egyes földrajzi utazókról, útleírókról, földrajzi felfedezőkről lásd a kapcsolattörténeti fejezetben!

2.7. A BOTANIKA 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.7.1. Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig

- 1578: Megjelenik Méliusz Juhász Péter magyar nyelven közreadott herbáriuma.
- 1584: Megjelenik Carolus Clusius hazánkra nézve alapvető botanikai munkája, amely 500-nál több ritka magyarországi növényt ismertet.
- 1584: Clusius munkájához kötve megjelenik Beythe István *Stirpium Nomenclator Pannonicus*a, az első magyar flóraleírás.
- 1591: Pécsi Lukács kötete (*Az keresztény szűzeknek tisztességes koszorúja*), az első, fametszetekkel díszített magyar botanikai munka.
- 1601: Megjelenik Clusius összegző műve, amely a Clusius és Beythe művek bővített tartalmát foglalja magában és megemlékezik a hazánkban és Ausztriában talált ehető és mérges gombákról.
- 1664-1667: Megjelenik az első magyar nyelvű kertészeti munka három kötetben, szerzője Lippay János, címe: „*Posoni kert*”.
- 1690: Pápai Páriz Ferenc „*Pax Corporis*” című 14 kiadásban megjelent munkája az első jelentős magyar orvosbotanikai kötet.
- 1740-1760: Deccard János Kristóf flórakutatásában 1100 növényfajig jutott (felhasználván tudós elődei és kortársai, köztük Gensel János Ádám,

Loew Károly és mások, köztük a Bél Mátyás tudósköréhez tartozó szakemberek kutatásait. Deccard munkája nem jelent meg nyomtatásban.

- 1770: A botanika és kémia első hazai egyetemi tanszékének vezetője Winterl József Jakab lett.
- 1775: Megjelenik Debrecenben Csapó József orvos népszerűsítő jellegű botanikája, 417 gyógynövény leírásával.
- 1781: Benkő József a magyar alaktani terminológia megteremtője, amely Linné rendszerére épül.
- 1793-1797: Megjelenik Grossinger János ötkötetes, latin nyelvű, Magyarországról szóló természetrajza. A mű 6-9. kötete kéziratban maradt.
- 1798-1800: Földi János összeállít egy 215 latin és magyar növénynevből álló jegyzéket, amely a debreceni Fűvészkönyv (1807) alapjául szolgált.
- 1795: A Helytartótanács arra kéri a megyei főorvosokat, hogy segítsék elkészíteni a megyékben található ritkább természeti növények katalógusát, s azok leírásait a pesti Tudományegyetemnek évente két alkalommal – tavasszal és ősszel – katalogizálva küldjék meg.
- 1799-1812: Megjelenik Kitaibel Pál – Waldstein Ferenc Ádám gróf közreműködésével kiadott – háromkötetes munkája, amely Magyarország ritkább növényeit mutatja be. Az általuk felfedezett, addig le nem írt növényfajok száma eléri a kétszázat, s ezek jó része a kettejük által összeállított hatalmas bécsi albumban jelent meg nyomtatásban. A három műben összesen 280, kézzel festett nagy rézmetszetet és több kisebb részletrajtot, valamint 350 szövegoldalnyi magyarázatot találunk. (A háromkötetes mű nemrégiben reprint kiadásban ismét megjelent.) Maga Kitaibel korának – nemzetközi mércével mérve is – legjelentősebb botanikusa volt.

- 1807: Megjelenik az első magyar nyelvű növényhatározó, az ún. debreceni Fűvészkönyv, Fazekas Mihály, Diószegi Sámuel és kortársaik jóvoltából. A mű nagy értéke az új terminológia, a nyelvi gazdagság, az általuk megalkotott mintegy félezer magyar szakkifejezés.
- 1813: Megjelenik Diószegi Sámuel önállóan írt orvosi fűvészkönyve.
- 1825-1826: Sadler József kétkötetes munkát ad közre Pest megye flórájáról (*Flora comitatus Pestiensis*), amely 1840-ben ismét megjelenik, továbbá nyolc részes művet ír a magyar növények szárított gyűjteményéhez kapcsolódóan (Magyarázat a magyar plánták szárított gyűjteményéhe, 1824-30).
- 1877: Megindul a *Magyar Növénytani Lapok*
- 1884: Hazslinszky Frigyes megírta az ország zuzmó- és mohafldrájáról szóló első összefoglalót (1884-85), s jeleskedett a gombaflóra kutatásában is (1890-95).
- 1886: Simonkai Lajos elkészítette Erdély flórájának modern feldolgozását, amely „*Erdély edényes flórájának helyesbített foglalata*” címmel jelent meg, továbbá monográfiákban dolgozta fel Magyarország tölgyeit, hársfáit, szilfáit, juharfáit és ribizkéit.
- 1900: Borbás Vince 35 évnyi tudományos munkássága során 874 közleménye jelent meg, s nagyszámú vaskos könyvet tett közzé, köztük említjük az 1900-ban megjelent munkáját „*A Balaton tavának és partmellékének növényfldrajza és edényes növényzete*”.
- 1901: Megindul a *Botanikai Közlemények*
- 1932: Megjelenik Rapaics Raymund „*A magyarság virágai*” című munkája.
- 1934: Ettől az évtől kezdve Jávorka Sándor és Csapody Vera a magyar flórát már kitűnő rajzokkal díszített flóraművek segítségével tudta bemutatni, s kettejük munkája több, bővített kiadásban is megjelent. Csapody Vera illusztrációi nemzetközi mércével mérve is jelentősek.

Jávorka Sándor kutatásait számos más mű is őrzi, köztük a Soó Rezső vel együtt 1951-ben közreadott „A magyar növényvilág kézikönyve”.

2.7.2. A főbb botanikatörténeti munkákról

A magyarországi botanika történetét *Gombocz Endre* dolgozta fel, s arról 1936-ban tett közzé monográfiát (a kötet nemrégiben reprint kiadásban újra megjelent). Ugyancsak neki köszönhetjük, hogy megírta és 1914-ben közreadta az egyetemi botanikus kert történetét, továbbá hogy a kezdetektől 1925-ig összegezte e szakma teljes irodalmát. Bibliográfiájának folytatása később a *Botanikai Közleményekben* jelent meg, majd a gyűjtőmunkát *Priszter Szaniszló* folytatta.

A gombászat történetében kiemelkedő hely illeti meg *Clusiust*, akinek híres kódexét több magyar monográfia is bemutatta. A honi növényismeret történetében rendkívül fontosak a herbáriumok, s ezek között is *Melius Péter* 1478-ban közreadott munkája, amelyből modern kiadás is készült 2002-ben *Szabó T. E. Attila* professzor kísérőtanulmányával.

A botanika történetében ugyancsak kiemelkedő hely illeti meg *Kitaibel Pált*, akiről – sok más mellett – *Jávorka Sándor* adott közre egy értékes tudománytörténeti monográfiát, útinaplóját pedig három kötetben adta közre a Magyar Természettudományi Múzeum.

A magyarság virágairól *Rapaics Raymund* készített szakkönyvet 1932-ben, 1940-ben pedig a magyar kertekről írt összefoglaló munkát, de erről a témakörrel később is jelentek meg értékes összefoglalók.

Az 1940-es években kezdte megírni *Soó Rezső* „A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyvé”-t, amely több előzmény (A Nyírség vegetációja, A Tiszántúl flórája, A Székelyföld flórájának előmunkálatai, A magyar növényvilág kézikönyve) után – *Priszter Szaniszló* közreműködésével – hét kötetben 1964-1985 között jelent meg.

A hazai botanika történetének fontos részét alkotják a botanikus kertek is, s ebből a témakörből is bemutatunk néhány fontos munkát az alábbiakban.

2.7.3. *Összefoglaló történeti kézikönyvek*

Kanitz, August: Geschichte der Botanik in Ungarn (Skizzen). Hannover - Pesth, 1863. Wilh. Riemschneider – Rath Mor. III, 199 p.

Kanitz, August: Versuch einer Geschichte der ungarischen Botanik. Beigedrukt sind einige, theils wenig gekannte, Theils ungedruckte botanische Aufsätze ungarischer Botaniker. Aus dem XXXIII. Bd. der Linnaea besonders abgedruckt. Halle, 1865. Gebauer Schwetschké'sche Buchdr. IV, 264 p.

Geszti Lajos et al.: A biológia magyar úttörői. Bp., 1925. Athenaeum. 236 p. (Természethistória 1.)

Gombocz Endre: A magyar botanika története. A magyar flóra kutatói. Kiad. a Magyar Tudományos Akadémia. Bp., 1936. Attila ny. 636 p. (Új kiadása: Sopron, 2007)

Jellinek János: A magyar természetjárás története. Bp., 1939. Budapesti Túrista Egyesület. 117, 3 p.

Faller János: Növényeink a népies gyógyászatban, kuruzslásban és babonában. Bölcsészdoktori értekezés. Debrecen, 1943. Debreceni Egyetemi Növénytan Intézet. Nagy ny. 64 p.

Rapaics Raymund: A magyar biológia története. Bp., 1953. Akadémiai Kiadó. 304 p.

Soó Rezső: A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve. Magyarország növényföldrajza és magasabb szervezettségű növényeinek rendszertani feldolgozása, ökológiai-növényföldrajzi jellemzése. Közrem.: Priszter Szaniszló. 1-7. köt. Bp., 1964-1985. Akadémiai Kiadó.

Melius Péter: Herbárium. Az fáknak, füveknek nevekről, természetekről és hasznairól. Bev., jegyz. és sajtó alá rend.: Szabó Attila. Bukarest, 1979. Kriterion. 517 p., 6 t.

2002-ben új feldolgozásban jelent meg az MTA Irodalomtudományi Intézet és az OSZK közös gondozásában.

Zay Anna: Herbárium, 1718. Bev.: Fazekas Árpád. Szerk.: Heckenast Gusztáv, Molnár Mátyás. Nyíregyháza, 1979. Szabolcs-Szatmár Megyei Múzeumok Igazgatósága. 151 p.

A szenvedelmes kertész rácsudálkozásai. Szerk.: Surányi Dezső. Bp., 1982. Magvető. 554 p.

Mollay Erzsébet: Növénynevek Melius Herbáriumában. Bp., 1984. ELTE. 147 p.

Oroszi Sándor: A magyar természetvédelem kezdetei. Bp., 1986. Országos Erdészeti Egyesület. 219 p., 15 t.

Diószegi Sámuel – Fazekas Mihály: Magyar fűvész könyv mely a' két magyar hazábann találtatható növényeknek megismerésére vezet, a' Linné alkotmánya szerént. Bp., 1988. Múzsák Közművelődési Kiadó. XVI, 608 p.

Az 1807-ben Debrecenben megjelent munka reprintje. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Jávorka Sándor – Csapody Vera: Közép-Európa délkeleti részének flórája képekben. Iconographia florae partis austro-orientalis Europae centralis. Szerk.: Priszter Szaniszló. Bp., 1991. Akadémiai Kiadó. 576 p., 40 t.

Szidnainé Csete Ágnes: A 125 éves budapesti Állat- és Növénykert története, 1866-1991. Bp., 1991. Budapest Főváros Állat- és Növénykertje. 179 p.

Kádár Zoltán – Priszter Szaniszló: Az élővilág megismerésének kezdetei hazánkban. A magyar biológia rövid kultúrtörténete a kezdetektől a reformkorig. Bp., 1992. Akadémiai Kiadó. 136 p.

Oroszi Sándor: A természetvédelem története Magyarországon 1945-ig. Bp., 1992. Országos Erdészeti Egyesület. 212 p.

Pannon etnobotanika kezdetei: Stirpium nomenclator pannonicus S(tephanus) B(eythe) (1583), Carolus Clusius (1584) és Czvittinger Dávid (1711) kiadásában. Szerk.: Szabó T. Attila. Szombathely – Graz, 1992. Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola – NYME Regionális Szövetség. 174 p.

125 éves a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára. Szerk.: Rajczy Miklós. Összeáll.: Buczkó Krisztina. Bp., 1995. Magyar Természettudományi Múzeum. 64 p.

Benedek István: A tudás útja. 5. bőv. kiad. Bp., 2001. Magyar Könyvklub. 352 p.

Ubrizsy Savoia Andrea: Olasz-magyar botanikai kapcsolatok a nagyszombati egyetem megalapításáig, 1635. Pécs, 2002. PTE Növénytani Tansz. 333, [56] p.

Pannon enciklopédia. Magyarország növényvilága. Főszerk.: Járainé Komlódi Magda. 2. kiad. Bp.–Debrecen, 2003. Urbis–Kinizsi. 430 p.

Másfél évszázad növényföldrajzi gondolataiból. Szerk.: Bartha Dénes és Oroszi Sándor. Sopron, 2004. NYME Erdőmérnöki Kar Növénytani Tansz. 300 p.

Herbáriumok. Kiállítás az ELTE Egyetemi Könyvtár botanikai kézírataiból és nyomtatványaiból. Bp., 2009. Egy. Kvt. 31 p., 16 t.

Molnár V. Attila: Növények és emberek. Egy szeretetre méltó tudomány története. Biatorbágy, 2009. Kitaibel. 199 p.

Botanikus Kertek, Arborétumok

Richter Aladár: A kolozsvári Magyar Királyi „Ferencz József” Tudomány-Egyetem Növénytani Intézete és Botanikus Kertje. (1872-1904). Kolozsvár, 1905. Ajtai K. Albert Könyvsajtója. XIX, 331 p., 30 t., 6 térc.

Gombocz Endre: A budapesti egyetemi botanikus kert és tanszék története, 1770-1866. Bp., 1914. K. M. Tud. Egyetem. 200 p., 1 t.

Benkovits Károly: A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Botanikus Kertje. Sopron, 1929. Röttig-Romwalter Nyomda. 15 p., 3 t.

Tamássy Géza: A debreceni régi botanikus kert alapításának története újabb levéltári adatok alapján. Debrecen, 1930. 12 p. (Klny. a Debreceni Szemléből)

Soó Rezső : A Kolozsvári Egyetemi Botanikus Kert és Múzeum. Kolozsvár, 1942. Nagy K. Grafikai Műint. 10 p., 4 t., 1 térk.

Priszter Szaniszló: A Budapesti Egyetemi Botanikus Kert. 1771-1971. Bp., 1971. Józsefvárosi Művelődési Klub. 102 p., 7 t.

Terpó András: A magyarországi botanikus kertek jegyzéke és bibliográfiája. Bp., 1978. Kertészeti Egyetem. 17 p.

Galántai Miklós et al.: Botanikus kert. Vácrátót, 1984. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete. 49 p., [32] t.

Saághy István és a Kámoni Arborétum. Összeáll., és bev.: Vértesi Péterné. A Kámoni Arborétum történetét írta: Mátyás Csaba. Szombathely, 1985 [1986]. BDMK. 96 p.

Magyar biokertek a XVII. században. Vál., szerk., bev.: Surányi Dezső. Bp., 1987. Natura. 196 p.

Index seminum, 1988. Budakalász, 1988. Gyógynövénykutató Intézet. 50 p.

Kormos László – Matkó László: Tanulmányok és forrásközlések a kollégiumi fűvészkert és faiskola történetéhez. A botanikus kert és a faiskola a múlt században. Debrecen, 1992. Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár. 82 p.

Index seminum anno 1995 collectorum quae Hortus Botanicus Universitatis Scientiarum Agrariarum, Gödöllő, Hungaria pro mutua commutatione offert. Gödöllő, 1995. GATE. 28 p.

Magyarország legfontosabb növénygyűjteményei. Arborétumok és botanikus kertek. Szerk.: Tóth Imre. Bp., 1999. Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége. 55 p.

Szarvasi arborétum. Szerk.: Szijártó Péter. Szarvas, 2003. Szarvasi Arborétum. 40 p.

Tihanyi György: Diószegi Sámuel Iskolai Botanikus Kert. Debrecen, 2003. Diószegi Sámuel Iskolai Botanikus Kert. 44 p.

Fráter Erzsébet – Kósa Géza: Szép magyar kertek. Botanikus kertek, arborétumok, kastélyok. Bp., 2005. Kossuth. 150 p.

Zöld sziget. 55 éves a Pécsi Tudományegyetem Botanikus Kertje, 1952-2007. Szerk.: Salamonné Albert Éva, Pál Róbert. Pécs, 2007. PTE TTK Biológiai Intézet. 87 p.

Molitorisz Pál: Történelmi séta a szarvasi kertekben. Szarvas, 2009. SZIE Víz- és Környezetgazdálkodási Kar. 89 p., IV t.

Díszkertek

Rapaics Raymund: A magyarság virágai. Bp., 1932. KMTT. 423 p., 18 t. (Reprint: Bp., 1986 [1987]. Állami Könyvterjesztő Vállalat)

Rapaics Raymund: Magyar kertek. A kertművészet Magyarországon. Bp., 1940. Egy. ny. 303 p., [9] t. (Reprint: Bp., 1993. Unio Civilis)

Gombos Zoltán: Régi kertek Pesten és Budán. Bp., 1974. Natura. 270 p.

A szenvedelmes kertész rácsudálkozásai. Összeáll., utószó és jegyz.: Surányi Dezső. Bp., 1982. Magvető. 533 p.

Örsi Károly: A magyar történeti kertek jegyzéke. Bp., 1990. Országos Műemléki Felügyelőség. 26 p.

Európa híres kertje. Történeti ökológia tanulmányok Magyarországról. Szerk.: R. Várkonyi Ágnes, Kósa László. Bp., 1993. Orpheusz. 282 p.

Jeszenszky Árpád: A magyar kertészet története, ahogyan megéltem. Bp., 1995. Magánkiad. 297 p.

A magyarországi települések védett természeti értékei. Szerk.: Tardy János. Bp., 1996. Mezőgazda Kiadó. 663 p.

Alföldy Gábor – Zolnai Dóra: Kertművészet a régi magyar kertészeti folyóiratokban. 1857-1944. Szerk.: Galavics Géza. Bp., 1997. MTA Művészet-történeti Kutató Intézet. 109 p.

Géczi János – Stirling János: Régi magyar kertek. Veszprém, 1999. Művészetek Háza. 402 p. (Vár ucca tizenhét. 1999. 3. szám)

Adrian von Buttlar – Galavics Géza: Az angolkert. A klasszicizmus és a romantika kertművészete. + Magyarországi angolkertek. Bp., 1999. Balassi. 302, 148 p., [32] t.

Történeti kertek. Kertművészet és műemlékvédelem. Szerk.: Galavics Géza. Bp., 2000. MTA Művészettörténeti Kutatóintézete – Mágus. 276 p., [16] t. (Források és tanulmányok a magyarországi kertművészet történetéhez 2.)

Stirling János: Magyar reneszánsz kertek a XVI–XVII. században. 2. kiad. Bp., 2008. Szent István Társulat. 283, [1] p.

2.7.4. Bibliográfiai munkák

Vezeték a Természetrajzi Füzetek első tíz évi folyamának foglalatjához. 1877-1886. Összeáll.: Schmidt Sándor. Bp., 1887. Kilián Frigyes biz. 419 p.

Gombocz Endre: A magyar növénytani irodalom bibliográfiája 1578-1900-ig. Bp., 1939. Országos Természettudományi Múzeum Növénytára 360 p.

Gombocz Endre: A magyar növénytani irodalom bibliográfiája 1901-1925. Bp., 1936. Egyet. ny. XIII, 440 p.

Folytatása 1933-ig: Botanikai Közlemények 30 (1933) [1934]. No. 6. pp. 247-306., majd a Botanikai Közleményekben évente.

A magyarországi botanikus kertek jegyzéke és bibliográfiája. Összeáll.: Terpó András. Bp., 1978. Kertészeti Egyetem. 17 p. – 2. bőv. kiad. Bp., 1989. KÉE. 18 p.

2.7.5. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Mestereink. Ilyennek láttuk őket. Emlékmorzsák a közelmúlt jeles botanikusairól. Szerk.: Bartha Dénes, Csapody István, Szodfridt István. Sopron, 2000. NYME Erdőmérnöki Kar. 127 p.

Andreánszky Gábor, Boros Ádám, Csapody Vera, Fehér Dániel, Hortobágyi Tibor, Jávorka Sándor, Juhász-Nagy Pál, Kárpáti Zoltán, Kol Erzsébet, Magyar Pál, Majer Antal, Mátyás Vilmos, Papp József, Rásky Klára, Soó Rezső, Sztala Ödön, Tallós Pál, Tímár Lajos, Újhelyi József, Vajda László, Visnya Aladár, Zólyomi Bálint, Zsák Zoltán.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Boros Ádám emlékszám. Debrecen, 2000. Kosbor Természetvédelmi Egyesület. 388 p.

Boros Ádám breviárium. Emlékkönyv dr. Boros Ádám tiszteletére. Szerk.: Szabó István L. , Szabó László Gy. Keszthely, 2008. Pannon Egyetem Georagikon Kar. 265 p.

Csűrös Ferenc: A debreceni Fűvészkönyv és írói. Bp., 1907. Csokonai Kör. 43 p.

Diószegi Sámuelről és Fazekas Mihályról.

Váczy Kálmán – Bartha Sándor: Nyárády **Erazmus Gyula** a természetűdős. Bukarest, 1988. Kriterion. 157 p., [4] t.

Szemelvények **Loew Frigyes Károly** és **Deccard János Kristóf** Soproni flórájából. Vál., jegyz., utószó: Csapody István. Sopron, 1992. Berzsényi Evangélikus Gimnázium. 49 p., [1] t.

A Kárpátok büvöletében élt. **Fodor István** botanikus centenáriumi emlékkönyve. Összeáll.: ifj. Fodor István]. Ungvár–Bp., 2007. Intermix. 196 p.

Bálint Zsolt – id. Frivaldszky János: A magyar Parnasszuson. **Frivaldszky Imre** (1799-1870) a természet kutatója. Bp., 2009. Magyar Természettudományi Múzeum. 243 p.

Gáyer Gyula. Összeáll., bev.: Vértesi Péterné. Szombathely, 1983. Savaria Múzeum – Berzsenyi M. Kvt. 81 p.

Id. Szakály Ferenc: **Hollós László** élete és munkássága. Szekszárd, 1989. Béri Balogh Múzeum. 101 p.

Mágócsy-Dietz Sándor: **Istvánffi Gyula** r. tag emlékezete. Bp., 1932. Akadémia. 19 p. (MTA emlékbeszédek)

In memoriam **Pál Juhász-Nagy** (1935-1993). Ed. by J. Podani, T. Czárán. Bp., 1993. ELTE. 302 p.

Diaria itinerum Pauli Kitaibelii. 1-3. köt. Bp., 1945-2001. Verlag des Ungarischen Naturwissenschaftlichen Museums. – **Kitaibel** naplójának 1-2. kötetét közread: Gombocz Endre, a 3. köt. ford.: Radics Ferenc, Soós István, Lőkös László.

Jávorka Sándor: **Kitaibel Pál**. Bp., 1957. Akadémiai Kiadó. 213 p.

Schuster, Ioannes: Vita Pauli **Kitaibel**. Pestini, 1829. Ford.: Magyar László András. Jegyz., és irodalomjegyz. összeáll.: Bunke Zsuzsanna, Priszter Szaniszló. Pécs, 2000. JPTE TTK. 85 p., [1] t.

Kitaibel Pál életéről készült 1829-es megemlékezés magyar fordítása.

Molnár V. Attila: **Kitaibel Pál** élete és öröksége. Biatorbágy, 2007. Kitaibel K. 215 p.

Mágócsy-Dietz Sándor: **Klein Gyula** r. tag emlékezete. Bp., 1936. Akadémia. 19 p. (MTA emlékbeszédek)

„**Lippay János**” Tudományos Ülésszak előadásainak és posztereinek összefoglalói. Szerk.: Geday Gusztáv. Bp., 1988. Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem. 459 p.

Magyar Gyula emlékülés. Szerk.: Geday Gusztáv. Bp., 1986 [1987]. Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem. 166 p.

A második helvét hitvallás Magyarországon és **Méliusz** életműve. Szerk.: Bucsay Mihály: Bp., 1967. Református Egyház Zsinati Irodája. 534 p.

Polgár Sándor: Megemlékezés gróf **Ambrózy-Migazzi István**ról. Szombathely, 1935. 27 p. (Klny. a Vasi Szemléből)

Rusvay Tibor: **Migazzi**. Bécs és Vác között. Vác, 2000. Szerző. 176 p.

Ambrózy-Migazzi István. Összeáll., bev.: Vértesi Péterné. Szombathely, 1984. Berzsényi M. Kvt. 137 p.

Kert a parlagon. **Mohácsy Mátyás** életútja a kertgazdaság szolgálatában. Mohácsy Mátyás kéziratai, jegyzetei és elbeszélései alapján írta Dobray Endre. Bp. – Szombathely, 1970. Natura – Vas Megyei Ny. 375 p., 22 t.

Priszter Szaniszló 85 éves. Köszöntések és tanulmányok. Szerk.: Szabó István, Czoma Lászlóné. Keszthely, 2004. Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kara. 103 p.

Rudinai Molnár István emlékülés. Szerk.: Geday Gusztáv. Bp., Kertészeti Egyetem. 215 p.

Saághy István és a Kámoni Arborétum. Összeáll., és bev.: Vértesi Péterné. A Kámoni Arborétum történetét írta: Mátyás Csaba. Szombathely, 1985 [1986]. BDMK. 96 p.

Rátótiné Görög Ágnes: **Staub Móricz**. Bp., 2008. OPKM–OFI. 90 p.

Szenczy Imre emlékezete. [Szenczy Imre emlékülés és kiállítás születésének 200. évfordulója alkalmából]. Szerk. és jegyz.: Balogh Lajos, Kőbölkúti Katalin.]. Szombathely, 1999. Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár – Savaria Múzeum. 107 p., [15] t.

Visnya Aladár természettudós. Gyűjt és a bibl. összeáll.: Jeanplong József, Vértesi Péterné. Szombathely, 1986. BDMK. 89 p.

2.8. A ZOOLOGIA 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT
BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

2.8.1. *Tudománytörténeti-kronológiai bevezetés 1945-ig*

- 1645: Az első magyar méhészkönyv, szerzője Horhi Miklós.
- 1702: Az első magyar nyelvű állattan, szerzője Miskolczi Csujak Gáspár, címe „*Egy jeles Vad-kert*”, maga a mű Franze állattana alapján íródott.
- 1757-1758: Megjelenik Reviczky Antal nagyszombati tanár természetrajzi munkája, az állattan részletes elemzésével (*Elementa philosophiae naturalis*).
- 1775: Megjelenik Piller Mátyás a nagyszombati egyetem állat-, növény- és ásványtan tanszéke vezetőjének természetrajzi munkája (*Elementa historiae naturalis*) három kötetben.
- 1777-1778: Benkő József a „*Transsilvania*” című munkájában Erdély állatvilágát is bemutatja.
- 1795: Megjelenik Gáti István műve, „*A természet históriája, melyben az ásványoknak, plántáknak és állatoknak három világát ... magyar nyelven legelőször bocsátja ki*”.
- 1795: Schönbauer József madártani munkája jelenik meg Budán (*Conspec-tus ornithologiae Hungariae sive enumeratio avium*)
- 1801: Földi János nevéhez fűződik az első magyar nyelvű állattan megírása (*Az állatok országa*), amely már Linné rendszertana alapján készült. Földi nyelvújító is volt, az emlősök rendszerét pl. így osztja fel: kétkezüek, négykezüek, lassúlábúak, fedeles bőrűek, egérneműek, vér-szopó vadállatok, merőkörműek, hasadt körműek, izmoslábúak, tenyérlábúak, halszárnyúak, szárnyas elsőlábúak. A madarak rendjének nevei között negyven olyan szerepel, amelyet ma is használunk.

- 1802: Megalapítják a Magyar Nemzeti Múzeumot és azon belül az Állattárat.
- 1804: Tolnay Sándornak, az állatorvosi tanszék vezetőjének munkája „A lovak külső szép vagy rút termetek, s hibái megismeréséről és azoknak belső s külső betegségeik orvoslásáról” címmel.
- 1822: Frivaldszky Imre lesz a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárának vezetője (1851-ig igazgatja).
- 1841: Kiemelkedő jelentőségű Vajda Péter Cuvier-fordítása, a fordítás második kötete kéziratban maradt.
- 1843: Besztercebányán a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók harmadik vándorgyűlésén Petényi János Salamon előadást tart „*Értekezés a madártan születése, serdülése és növekedése felől Magyarországon*” címmel. Petényi volt a reformkor legkiválóbb magyar zoológusa, madártani kutatásai nemzetközi jelentőségűek, Herman Ottó tanítómesterének tartotta őt, s 1891-ben írt is róla „*Petényi J. S. a magyar tudományos madártan megalapítója*” címmel. (Életművét 2000-ben összegezték kötetben.)
- 1849: Megjelenik Hanák János posztumusz munkája „*Az állattan története és irodalma Magyarországon*” címmel.
- 1852: Önállósul a Magyar Nemzeti Múzeum Állattára, első igazgatója Frivaldszky János volt (1895-ig).
- 1863: Jánosi Ferenc cikket ír Charles Darwin tanairól „*Új természetrajzi elmélet*” címmel (mint ismeretes Darwin első híres műve, „*A fajok eredete*” 1859-ben jelent meg).
- 1864: Rónay Jácint „*Fajkeletkezés*” címmel megjelent műve komoly hatást gyakorolt a zoológiai gondolkodásra. (Jelentős publikációja volt még az 1868-ban megjelent „*Az ősemberek haladása*” című írása, hiszen ebben az időszakban kezdtek komolyabban foglalkozni ősemberkutatással.)

- 1865: Megjelenik Frivaldszky Imre „*Jellemző adatok Magyarország faunájához*” c. műve.
- 1866: Létrejön a budapesti Állat- és Növénykert, első igazgatója Xantus János lett.
- 1868: Megjelenik Margó Tivadar „*A tudományos állattan kézikönyve*” című kötete.
- 1873-1874: Megjelenik Dapsy László fordításában „*A fajok eredete*”, a fordítás előszavát Margó Tivadar írta, a művet a K. M. Természettudományi Társulat adta közre.
- 1876-1879: Megjelenik Herman Ottó híres munkája a „*Magyarország pókfaunája*”.
- 1877: Megindul Herman Ottó szerkesztésében a „*Természetrajzi Füzetek*” című folyóirat.
- 1883: Megjelenik Margó Tivadar „*Az állattország rendszeres osztályozása*” című összefoglaló kézikönyve.
- 1883: Megjelenik Herman Ottó „*Az állatok védelme*” című munkája, felhívása.
- 1884: Horváth Géza megindítja a *Rovartani Lapokat*
- 1884: Id. Entz Géza és Török József közös fordításában megjelenik Darwin „*Az ember származása és az ivari kiválás*” című munkája, a mű előszavát Margó Tivadar írta.
- 1887: Megjelenik Herman Ottó „*A magyar halászat könyve*” című kétkötetes munkája.
- 1890: Ettől az évtől volt Kolozsvárott az egyetem állattan professzora Apáthy István, nemzetközi hírű szakember
- 1890: Horváth Géza megszervezte a Rovartani Állomást (1896-tól ő vezette a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárát)

- 1893: Herman Ottó kezdeményezésére létrejön a Magyar Ornitológiai Központ.
- 1895: Megjelenik Herman Ottó „*A madárvonulás elemei Magyarországon*” című munkája.
- 1896: Horváth Géza vezeti a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárát (1923-ig).
- 1898: Abafi-Aigner Lajos kevésbé ismert műve a lepkészet honi történetéről
- 1898: Az 1896-os millenáris kiállítás Herman Ottó által rendezett természetrajzi kiállítási része alapján ő maga írja meg „*A ősfoglalkozások: Halászat és pásztorélet*” c. munkáját, amely lényegében a magyarországi néprajzi kutatások egyik ágának kezdetét is jelenti.
- 1899: Chernel István megkezdi „*Magyarország madarai, különös tekintettel gazdasági jelentőségükre*” című könyvsorozatának közreadását, amelyet azután kiegészít az ország madarainak névjegyzékével (1918). Chernel 1916-tól volt a Magyar Ornitológiai Központ igazgatója.
- 1899-1903: Megjelenik Madarász Gyula „*Magyarország madarait*” című munkája, saját illusztrációival.
- 1900: Ettől az évtől kezdődően jelennek meg „*A magyar birodalom állatvilága*” sorozat kötetei.
- 1901: Megjelenik Herman Ottó „*A madarak hasznáról és káráról*” c. munkájának első kiadása.
- 1902: Megindul az „*Állattani Közlemények*”.
- 1902: A Műegyetem Állattani tanszékét Daday Jenő vezeti ettől az évtől kezdődően.
- 1907: Abafi-Aigner Lajos feldolgozása „*Magyarország lepkéi, tekintettel Európa többi országának lepkefaunájára*”.
- 1924: Csiki Ernő vezeti a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárát (1933-ig).

1927: Megjelenik Szilády Zoltán zoológiatörténete „Die Geschichte der Zoologie in Ungarn” címmel.

1927: Létrejön Tihanyban a Magyar Biológiai Kutatóintézet.

1929: Ifj. Entz Géza lesz a tihanyi Biológiai Kutatóintézet igazgatója, 1932-től ő vezeti a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárát.

2.8.2. *A főbb zoológiatörténeti munkákról*

Ami az állattan honi történetét illeti, *Allodiatoris Irma* jóvoltából elkészült az 1900 és 1925 közötti állattani bibliográfia. Az állattan magyarországi történetét *Hanák János* írta meg 1849-ben.

Abafi-Aigner Lajos 1898-ban adta közre a lepkészet honi történetéről szóló kötetét. A századforduló legnevesebb magyar zoológusa *Herman Ottó* volt, akinek a műveit a K. M. Természettudományi Társulat jelentette meg, róla az első nagy történeti visszaemlékezést *Lambrecht Kálmán* írta. *Herman Ottó* tanárának tekintette *Petényi Salamon Jánost*, akitől életében aránylag kevés publikáció jelent meg, hatalmas tudományos hagyatéka szétszóródott, szerencsére azonban sok részlete előkerült, amelyet halála után közre is adtak. Évfordulóján, 2000-ben a Magyar Természettudományi Múzeum és a Magyar Tudománytörténeti Intézet közös gondozásában jelent meg róla kötet.

A XX. század utolsó évtizedeiben *Kádár Zoltán* jóvoltából jelent meg jó néhány tudománytörténeti publikáció, s mellette számos zoológiatörténeti írást adtak közre az *Állattani Közleményekben*, amelyek egyrészt intézménytörténetek, másrészt pedig a kiemelkedő tudósok évfordulóihoz kapcsolódó írások.

2.8.3. *Összefoglaló történeti kézikönyvek*

Az állattan története és irodalma Magyarországon. Irta Hanák János. Kiadta Pólya József. (A szerző arcképével.) Pesten 1849. Ny. Lukács és Tsa. XVII, 215, [1] p.

Könyvészeti és tudománytörténeti feldolgozás.

Petényi S. János hátrahagyott munkái. Kiadta a Magyar Tudományos Akadémia. a Math. s Természettudományi Állandó Bizottság vezetése mellett szerkeszté Kubinyi Ferencz. I. füzet. Pest, 1864. Eggenberger. 130 p.

Benne: Kubinyi Ferenc: Petényi Salamon János életrajza. + A beremendi mészkőbánya természetrajz- és őslénytanilag Petényi Salamon által leírva. + A magyarországi ásatag állatok maradványainak jegyzéke, Petényi Salamon J. által összeírva. + Bírálatok.

Az állatország rendszeres osztályozása a főbb csoportok rövid jellegzésével az összehasonlító boncztan és fejlődéstan alapján. Egyetemi hallgatók számára írta dr. Margó Tivadar. Bp., 1883. Athenaeum könyvny. XXVIII, 180 p.

Történeti értékű kézikönyv.

Abafi Aigner Lajos: A lepkészet története Magyarországon. Bp., 1898. KMTT. VI, 202 p.

Krenedits Ferenc: Állatok nyelvvilága. Madarak, házi állatok, rémek és csodák felől szájról-szájra szálló mondák, hitregék, mesék, bohókás történetek, hiedelmek, babonák, példabeszédek és népdalok nyomán összeállított állat-történelem. Bp., 1900. Wesselényi Géza. 320, 2 p.

A magyar birodalom állatvilága. A magyar birodalomból eddig ismert állatok rendszeres lajstroma. Magyarország ezeréves fennállásának emlékére kiadta a Kir. Magy. Természettudományi Társulat. (Fauna Regni Hungariae. Animalium Hungaricae hucusque cognitorum enumeratio systematica. In memoriam Regni Hungariae milla abhinc annis constituti edidit Regia Societas Scientiarum Naturalium Hungarica.) 1-6 rész 3 kötetben. Bp., 1900-1920. Franklin ny. 1. köt.: Bp., 1900. 472 p.; 2. köt.: Bp., 1918. XII, 245 p.; 3. köt.: Bp., 1920. IV. 84 p.

Történeti értékű áttekintés.

Kukuljevič József: Magyarország madárvédelmének története, fejlődése és jelenlegi állapota. Függelékül: Utmutatás a gyakorlati madárvédelemre. Előszóval ellátta Herman Ottó. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Bp., 1906. Grimm. XII, 113 p.

Magyarország lepkéi, tekintettel Európa többi országának lepkefaunájára. A Berge-féle lepkékönyv képeivel. A Berger-féle lepkékönyv 8. kiadása alapján írta Abafi Aigner Lajos. A szöveget átnézte dr. Horváth Géza. 51 táblán 935 színes és 14 szövegekőzti képpel. Bp., 1907. Athenaeum r.-t. XXXII, 137 p., 51 t.

Reprint kiadása: Bp., 2000. Műszaki Könyvkiadó. [216] p., 51 t.

Gesztı Lajos et al.: A biológia magyar úttörői. Bp., 1925. Athenaeum. 236 p.

Szilády Z[oltán] : Die Geschichte der Zoologie in Ungarn. Hrsg. v. der Stephan Tisza Wissenschaftlichen Gesellschaft. Debrecen, 1927. Kertész ny. 115 p.

Jellinek János: A magyar természetjárás története. Bp., 1939. Budapesti Túrısta Egyesület. 117, 3 p.

Tasnádi-Kubacska András: A mondák állatvilága. Bp., 1939. Magyar Természettudományi Társulat. VIII, 372 p., 29 t.

Hankó Béla: Ősi magyar háziállataink. Debrecen, 1940. Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara. 160 p.

Francé, Raoul H. : Az állat a történelemben. Bp., 1943. Dante. 360 p., 16 t.

Rapaics Raymund: A magyar biológia története. Bp., 1953. Akadémiai Kiadó. 304 p.

Oroszi Sándor: A magyar természetvédelem kezdetei. Bp., 1986. Országos Erdészeti Egyesület. 219 p., 15 t.

Physiologus. A Zsámboki-kódex állatábrázolásaival. Ford.: Mohay András. Utószó és magy.: Kádár Zoltán. Bp., 1986. Helikon–Kossuth. 115 p.

Szidnainé Csete Ágnes: A 125 éves budapesti Állat- és Növénykert története, 1866-1991. Bp., 1991. Budapest Főváros Állat- és Növénykertje. 179 p.

Kádár Zoltán – Priszter Szaniszló: Az élővilág megismerésének kezdetei hazánkban. A magyar biológia rövid kultúrtörténete a kezdetektől a reformkorig. Bp., 1992. Akadémiai Kiadó. 136 p.

Oroszi Sándor: A természetvédelem története Magyarországon 1945-ig. Bp., 1992. Országos Erdészeti Egyesület. 212 p.

Fügedi Márta: Állatábrázolások a magyar népművészetben. Miskolc, 1993. HOM. 228, [2] p.

Benedek István: A tudás útja. 5. bőv. kiad. Bp., 2001. Magyar Könyvklub. 352 p.

Isten állatkertje. Válogatás a középkor és a reneszánsz állatleírásaiból. Szerk.: Kádár Zoltán, Ladányi-Turóczy Csilla. Bp., 2001. Palimpszeszt Kulturális Alapítvány. 228 p.

Szabóky Csaba: A lepkészet története Magyarországon. Bp., 2007. Magánkiadó. 415 p.

2.8.4. Bibliográfiai munkák

Az állattan története és irodalma Magyarországon. Irta Hanák János. Kiadta Pólya József. (A szerző arcképével.) Pesten 1849. Ny. Lukács és Tsa. XVII, 215, [1] p.

Daday Jenő: A magyar állattani irodalom ismertetése 1870-től 1880-ig bezárólag. Eredeti források alapján. Bp., 1882. Kir. M. Természettudományi Társulat. VII, 185 p.

Vezeték a Természettudományi Füzetek első tíz évi folyamának foglalatjához. 1877-1886. Összeáll.: Schmidt Sándor. Bp., 1887. Kilián Frigyes biz. 419 p.

Chernel István: Bibliographia ornithologica hungarica. Bp., 1889. Hornyánszky. 46 p.

Daday Jenő: A magyar állattani irodalom ismertetése 1881-től 1890-ig bezárólag, tekintettel a külföldi állattani irodalom magyar vonatkozású termékeire is. Bp., 1891. Kir. M. Természettudományi Társulat. VII, 308 p.

Szilády Zoltán: A magyar állattani irodalom ismertetése 1891-1900 végéig. Bp., 1903. Kir. M. Természettudományi Társulat. VIII, 506 p.

Folytatása évente az Állattani Közleményekben, egyebek között Krepuska Gyula összeállításában.

Szilády Zoltán: A magyar állattani irodalom repertoriuma. I. A legrégebbi időktől 1870-ig. Bp., 1922. K. M. Természettudományi Társulat. 23 p. (Az Állattani Közlemények 21. kötetének melléklete.)

Bibliographie der Zoologie im Karpatenbecken 1900-1925. Összeáll.: Allodiatoris Irma. Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 574 p.

Husztly Sándor: A magyar rovtani szaksajtó története és bibliográfiája. 1. 1883-1926. Bp., 1967. Magyar Rovtani Társaság. pp. 333-452. (Klny. a Rovtani Közleményekből)

Papp József: A Bakony állattani bibliográfiája. Veszprém, 1971. Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. 233 p.

Husztly Sándor: A magyar rovtani szaksajtó története és bibliográfiája II. 1923-1973. = Frivaldszky. Tudomány- és könyvtörténeti folyóirat 1 (1974) No. 1-2. pp. 15-108., 1 t.

Magyar madártani bibliográfia. Összeáll.: Papp József. Szerk.: Réthy Zsigmond. Békéscsaba, 1980. Békés megyei Tanács V. B. Környezet- és Természetvédelmi Bizottsága. 657 p.

Bibliográfiai szempontból nem hibátlan összeállítás.

Herman Ottó, „az utolsó magyar polihisztor”. Bibliográfia. Összeáll.: Bokrosné Stramszky Piroska, Szabóné Lenkefi Ildikó. Miskolc, 2003. II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár. 232 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Nemszeretem ragadozó emlőseink. Hazánk menyétféléi. Szakirodalmi tallózás. Összeáll.: Gera Pál. Bp., 2006. Alapítvány a Vidrákért. 71 p.

2.8.5. *Néhány biográfiai kötet*

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Chernel István természettudós. Összeáll.: Vértesi Péterné. Szombathely, 1981. Berzsényi M. Kvt. 111 p.

Chernel István műveinek és szakcikkeinek bibliográfiája. Összeáll.: Sragner Márta. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Gergely József: „Hallod a pallidát?” **Csornai Richárd** gyógyszerész, ornitológus élete és munkássága. Zenta, 2002. Dudás Gyula Múzeum- és Levéltárbarátok Köre. 188 p.

Entz Géza: **Daday Jenő** r. tag emlékezete. Bp., 1925. Akadémia. 31 p. (MTA emlékbeszédek)

Horváth Géza: **Id. Entz Géza** ig. és r. tag emlékezete. Bp., 1930. Akadémia. 35 p., 1 t. (MTA emlékbeszédek)

Lukács Dezső: **Ifj. Entz Géza**. Bp., 1984. Akadémiai Kiadó. 183 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Lambrecht Kálmán: **Herman Ottó**. Az utolsó magyar polihisztor élete és kora. 36 képpel. Bp., 1920. Bíró M. VIII, 257 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Kósa László – Keve András – Farkas Gyula: **Herman Ottó**. Bp., 1971. Akadémiai Kiadó. 179 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Varga Domokos: **Herman Ottó**. A kalandos és küzdelmes sorsú nagy magyar tudós élete. 2. átdolg. kiad. Bratislava – Bp., 1976. Madách Kiadó – Móra Kiadó. 268 p., 16 t.

Herman Ottó: Az átalakulások világáról. Válogatás Herman Ottó természettudományos, nyelvészeti és archeológiai írásából. Vál.: Erdődy Gábor. Bp., 1980. Magvető. 433 p. (Magyar hírmondó)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szabadfalvi József: **Herman Ottó** a parlamenti képviselő, 1879-1897. Miskolc, 1996. HOM. 437 p.

Herman Ottó öröksége. A Miskolcon 2005. november 8-9-én megrendezett konferencia anyaga. Szerk.: Hevesi Attila, Víga Gyula. Miskolc, 2003. HOM. 151 p.

Csiki Ernő: **Horváth Géza** t. tag emlékezete. Bp., 1944. Akadémia. 48 p. (MTA emlékbeszédek)

Sragner Márta: Emlékezés egy pécsi természettudósra, **Lambrecht Kálmánra**. Bibliográfia. Pécs, 2001. PTE TTK Földrajzi Intézet. 236 p.

Lambrecht Kálmán önálló műveinek és szakkikkeinek bibliográfiája.

Összeáll.: Sragner Márta. Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Entz Géza: Emlékbeszéd **Margó Tivadar** t. tagról. Bp., 1898. Akadémia. 30 p. (MTA emlékbeszédek)

Herman Ottó: **Petényi J. S.** a magyar tudományos madártan megalapítója. 1799-1855. Életkép. Bp., 1891. K. M. Természettudományi Társulat. 128 p.

Részlete az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Petényi Salamon János (1799-1855) emlékezete. Összeáll. és bev.: Mészáros Ferenc. Bp. – Piliscsaba, 2000. MATI. 179 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 22.)

Petényi János Salamon könyveinek és cikkeinek bibliográfiája. Összeáll.: Gazda István. + Válogatás Petényi tanulmányaiból. Az interneten olvasható: <http://mek.oszk.hu>

K. Tóbiás Mária: **Radetzky Jenő**, 1909-1991. Emlékkönyv az ornitológus és pedagógus tiszteletére. Székesfehérvár, 2002. Árgus – Vörösmarty Társaság. 216 p.

Xántus János Emlékezés a tudós születésének 175. évfordulóján. Szerk.: Kubassek János. Bp., 2001. Xántus János Idegenforgalmi Gyakorló Középiskola. 288 p.

3. KITEKINTÉS. AZ ÚN. ALKALMAZHOTT TUDOMÁNYOK TÖRTÉNETÉHEZ KAPCSOLÓDÓ BIBLIOGRÁFIÁK ÉS SZAKMUNKÁK

3.1. AZ ORVOSTUDOMÁNY ÉS GYÓGYSZERÉSZET 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZE- FOGLALÓK

3.1.1. *Az orvostörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről*

A magyarországi orvostörténet-írás a XVIII. század utolsó harmadában vette kezdetét, a Hajdúság főorvosa, *Weszprémi István* ekkor adta közre négykötetes munkáját, amely Magyarország és Erdély minden jelentősebb orvostudósának életrajzát és szakirodalmi munkásságát bemutatta. Ez kiemelkedő tudományos eredménynek mondható, ha figyelembe vesszük, hogy a kommunikációs lehetőségek akkoriban jóval szerényebbek voltak, mint mondjuk két évszázaddal később. *Weszprémi* adatait *Szinnyei* is átvette, és ki is egészítette azokat. *Gyóry Tibor* a XIX. század végén arra vállalkozott, hogy az addig magyar szerzők tollából megjelent orvosi munkákat bibliográfiába foglalja, kötete el is készült, amely komoly segítséget nyújtott az orvostörténeti monográfiák elkészítéséhez.

Utóbbiak közül az első *Magyary-Kossa Gyula* nevéhez fűződik, aki évtizedeken át gyűjtötte az orvosi múltunkra vonatkozó adatokat, elemezvén *Linzbauer Xavér Ferenc* sok kötetes dokumentumgyűjteményét, *Weszprémi* adatait, és az általa feltárt levéltári és könyvészeti anyagokat. *Magyary-Kossa* 1929 és 1940 között jelentette meg négykötetes munkáját, amelynek első két kötete orvostörténeti tanulmányainak gyűjteménye, a harmadik és negyedik kötet a hazai orvostörténelem kronológiája, amelyet később a hagyatékában maradt ötödik kötetrel is sikerült kiegészíteni.

Győry Tibor és tudós kollégái a Tudományegyetem alapítása 300. évfordulója tiszteletére magának az Orvosi Karnak a történetét készítették el 1935-ben, amely jó néhány vonatkozásban a Millennium tiszteletére 1896-ban közreadott *Hőgyes Endre*-féle kartörténeti monográfiára hivatkozik, számos ponton addig ismeretlen levéltári anyagokat ad közre, s nemrégiben *Schultheisz Emil* és *Magyar László András* e két monográfiát újabb fejezetekkel tudta gazdagítani, részletezve az Orvosi Kar nagyszombati korszakát.

Herczeg Árpádnak köszönhető *Szumowski* lengyel nyelvű orvostörténete magyar fordítása, amelynek a *Herczeg* által írt lábjegyzetei a magyar orvostörténelem alapos vázlatát adják, ez önmagában is felér egy önálló kötettel.

Ami az orvostörténeti bibliográfiákat illeti, ezen a téren igazán újat *Dörnyei Sándor* kötetei jelentettek, aki egyrészt vállalkozott a magyar orvostörténeti irodalom bibliográfiai összegzésére, másrészt az egykori egyetemi orvosdoktori disszertációk összegyűjtésére, s még jó néhány alapvető bibliográfia elkészítése fűződik a nevéhez.

Az orvostörténet azért is különleges szakma, mert Magyarországon önálló múzeuma van, s nem kis részben egykori vezetőjének, *Antall Józsefnek* köszönhetően az évtizedek során külföldön is ismertté vált a legjelentősebb orvosok, köztük *Semmelweis* munkássága. Két orvosi Nobel-díjasunk: *Szent-Györgyi Albert* és *Békésy György* külön-külön is fontos szerepet töltenek be e szakma történetében.

Az utóbbi évtizedekben számos új orvostörténeti monográfia készült, a már említett szerzőkön túlmenően, *Birtalan Győző*, *Szállási Árpád*, *Tardy Lajos*, *Kiss László*, *Takáts László*, *Kapronczay Károly*, *Kapronczay Katalin* és mások jóvoltából, s a művek segítségével még alaposabban megismerhetővé vált a magyar orvostudomány szakirodalma, s a néha több kiadásban is megjelent jelentős orvosi szakmunkák, amelyek egy részét németül vagy latinul írták magyar orvosok, egy részük külföldön, másrésztük pedig Magyarországon jelent meg.

Ugyanez mondható a gyógyszerészettörténetről is, amelynek szakirodalma szintén jó néhány alapművel gazdagodott az elmúlt évtizedekben *Péter H. Mária*, *Grabarits István* és mások kutatómunkájának eredményeként.

3.1.2. Történeti monográfiák

Összefoglaló orvostörténeti kézikönyvek

[Linzbauer Xavér Ferenc]: A magyar korona országainak nemzetközi egészségügye. Az egyes igazgatási tárgyak fejlődésének történetével – hivatalos adatok alapján. – Das internationale Sanitätswesen der ungarischen Kronländer. Mit der Entwicklungs-Geschichte der einzelnen Verwaltungs-Gegenstände – auf Grund ämtlicher Daten. Pesten, 1868. Kugler. 1-125 p. [magyar szöveg], 126-147 p. [német szöveg].

Fekete Lajos: A magyarországi ragályos és járványos kórok rövid történelme. Debrecen, 1874. Városi ny. 103 p.

Demkó Kálmán: A magyar orvosi rend története, tekintettel a gyógyászati intézmények fejlődésére Magyarországon a XVIII. század végéig. A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének állandó központi választmánya által a Poór Imre-féle 100 arannyal jutalmazott pályamű. Lőcse, 1894. Dobrowsky és Franke. VIII, 555 p.

Győry Tibor: Morbus Hungaricus. Orvostörténelmi tanulmány. Bp., 1900. Lloyd. 196 p.

Arányi Erzsébet: Fertőző betegségek Magyarországon. 1600-1650. Bp., 1911. Stephaneum. VIII, 42 p. (Művelődéstörténeti értekezések 58.)

Magyary-Kossa Gyula: Magyar orvosi emlékek. 1-4. köt. Bp., 1929-1940. 368, 337, 522, 254 p. (Új kiadása: Bp., 1995); a kéziratban maradt 5. köt. postumus kiadványként jelent meg: Magyar orvosi emlékek. 5. köt. Sajtó alá rend.: Karasszon Dénes, a függ. összeáll.: Pákozdy Katalin és Molnár László, a szerző életrajzát írta: ifj. Magyary-Kossa Gyula. Bp., 1995. HOGYF. 340 p.

Engländerné Brüll Klára: Orvosok és kórházak Pest-Budán. Bp., 1929. Novák. 135 p.

Johan Béla: Gyógyul a magyar falu. Bp., 1939. M. Kir. Országos Közegészségügyi Intézet. 296 p. (A M. Kir. Országos Közegészségügyi Intézet közleményei 7.)

Szumowski Ulászló: Az orvostudomány története bölcsészeti szempontból nézve. Ford.: Herczeg Árpád. Bp., 1939. MOKT. XI, 649 p. (A Magyar Orvosi Könyvtár Társulat könyvtára 167.)

Berde Károly: A magyar nép dermatológiája. A bőr és betegségei népünk nyelvében, hiedelmeiben és szokásaiban. Bp., 1940. Magyar Orvosi Könyvtár Társulat. XI, 303, [1] p.

Salamon Henrik: A magyar stomatologia története. A legrégebb időktől napjainkig. Bp., 1942. Magyar Fogorvosok Országos Egyesülete. 752 p.

XVI. századi orvosi könyv. Bevezetéssel közzéteszi Varjas Béla. Kolozsvár, 1943. Erdélyi Tudományos Intézet. XXVI, 656 p. (Monumenta Transilvanica)

Gortvay György: Az újabbkori magyar orvosi művelődés és egészségügy története. 1. köt. Bp., 1953. Akadémiai Kiadó. XI, 322 p. (*Unicus*)

Bartók Imre: A magyar szemészet története. Bp., 1954. Akadémiai Kiadó. 212 p.

Huszár György: A magyar fogászat története. Szerk.: Palla Ákos. Bp., 1965. Medicina – OOK. 266 p. (Orvostörténeti Könyvek)

Spielmann József: A közjó szolgálatában. Tudomány és művelődéstörténeti tanulmányok. Bukarest, 1977. Kriterion. 349 p.

Spielmann József: Az orvostudomány története. Marosvásárhely, 1979. Orvostud. és Gyógyszerészeti Intézet. III, 223 p.

Népi gyógyítás Magyarországon. [Tanulmánygyűjtemény]. Összeáll.: Grynaeus Tamás, Sergő Erzsébet. Bp., 1979 [1981]. Medicina. 327 p. (Orvostörténeti Közlemények Suppl. 11-12.)

Antall József: Az európai orvostudomány és gyógyszerészet emlékei. Bp., 1981. Medicina–SOMKL. 19 p., 58 t.

Hantos János: A Magyar Vöröskereszt 100 éve. Emberiesség háborúban és békében. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó. 267 p.

Historia Medica Hungarica. Tanulmányok és arcképek a magyar medicina múltjából. Szerk.: Antall József, Birtalan Győző, Schultheisz Emil. Bp., 1988. Medicina–SOMKL. 148 p.

Birtalan Győző: Európai orvoslás az újkorban. 1640-1920. Előszó: Schultheisz Emil. Bp., 1988 [1990]. SOMKL. 146 p. (Orvostörténeti Közlemények Suppl. 15-16.)

Mayer Ferenc Kolos: Az orvostudomány története. Orvosok és a kultúrtörténelem művelői részére. Előszó: Magyary-Kossa Gyula. Szerk., utószó: Antall József. Bőv. kiad. Bp., 1988. MOT – Téka. XII, 382 p.

Sinkovics Mátyás – Sandner Zoltán: A magyar kórházak évszázadai, 1727-1987. Bp., 1989. Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetsége. 118 p.

Az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet 125 éves. Szerk.: Kárpáti Miklós, Kuncz Elemér, Kundra Olga. Bp., 1993. Animula. 205 p., [26] t.

Zajác Magdolna: Történelem szemorvosoknak. Bp., 1993. Országos Szemészeti Intézet. 157 p.

Képek a gyógyítás múltjából. 3. jav. kiad. Bp., 1994. Semmelweis Orvostörténeti Múzeum. 73 p.

A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvosi és gyógyszerészképzés 50 éve. Adatok, emlékezések. Szerk.: Barabás Béla, Péter Mihály, Péter H. Mária. Bp., 1995. Teleki László Alapítvány. 472 p.

Grynaeus Tamás: Isa por. A honfoglalás és Árpád-kori magyarság betegségei és gyógyításuk. Bp., 1996. Fekete Sas. 213 p.

Fornet Béla – Varga Gyula – Vadon Gábor: A magyar radiológia 100 éves története. Bp., 1996. Medicina. 462 p.

Hivatás és hitvallás. Magyar mérnökök, orvosok, természettudósok írásai. Szerk.: ifj. Fasang Árpád, Fodor András. 1-2. köt. Bp., 1998. Mundus, 1998. 1021 p.

Szállási Árpád: Magyar írók orvosi és a magyar orvosírók. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 1998. MATI. 248 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 11.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szállási Árpád: Orvostörténeti mozaikok. Esztergom, 1998. Pulmo-dent. 209 p.

Az 1848/49-es szabadságharc egészségügye és honvédorvosai. Összeáll.: Ács Tibor, Kapronczay Károly. Sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 2000. MATI. 523 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 14.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Varga A. József: Haditechnika-történeti és katonaoorvoslás-történeti konferencia. Bp., 2000. Haditechnika-történeti Társaság – MTESZ – SOMKL. 194 p.

Birtalan Győző: A tudományos belgyógyászat Magyarországon a hazai szaklapok adatainak tükrében 1831 és 1910 között. Bp., 2001. SOMKL. 124 p. (Libri Historiæ Medicæ)

Birtalan Győző: Klasszikusok az orvoslásról. Piliscsaba, 2002. Magyar Tudománytörténeti Intézet. 139 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 34.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Daday András: Kuriózumok az orvostudomány magyarországi történetéből. Szerk.: Gazda István. Bp., 2002. Akadémiai Kiadó – MATI. 596 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 32.)

Schultheisz Emil: Az európai orvosi oktatás történetéből. Stúdiumok a középkorban és koraujkorban. Piliscsaba – Bp., 2003. MATI – SOMKL. 204 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 40.)

Takáts László: A Rákóczi-szabadságharc egészségügye. Bev.: R. Várkonyi Ágnes. Az eredeti munka kiegészítve: Takáts Endre tanulmányával. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba–Bp., 2003. MATI – SOMKL. 163 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 44.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Birtalan Győző: Irányzatok az újkori orvostudományban. Bp., 2004. OPKM. 131 p.

Kapronczay Katalin: A magyar orvosi szaksajtó és könyvkiadás a reformkorban és a neoabszolutizmus korában (1831-1861). Bp., 2004. OPKM. 141 p.

Pataki Jenő: Az erdélyi orvoslás kultúrtörténetéből. Bev.: Izsák Sámuel. Összeáll. és sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2004. MATI. 411 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 37.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

A Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Tudományok Osztályának története. Az Európai Tudós Társaságok alapításától 2005-ig. Szerk.: Karasszon Dénes, Kónya Sándor. Bp., 2005. Scientia. 440 p.

A magyar patológia története. Szerk.: Bodó Miklós. Bp., 2005. Medicina. 283 p.

Daday András: Újabb kuriózumok az orvostudomány magyarországi történetéből. Gyógyvizekről, patikákról, járványokról, orvosdoktorokról, kirurgusokról, bábákról az 1740 és 1790 közötti feljegyzésekben. Összeáll.: Gazda István. Bp. – Piliscsaba, 2005. Akadémiai Kiadó – MATI. 546 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 53.)

Forrai Judit: Fejezetek a fogorvoslás és eszközeinek történetéből. A fogászat rövid kultúrtörténete. Bp., 2005. Dental Press Hungary. 294 p.

Katona Ferenc: Az agy kutatás története. Az idegtudományok kialakulása. Kr. e. 1500-tól Kr. u. 2000-ig. Bp., 2005. Medicina. 649 p.

Schultheisz Emil – Magyar László András: Orvosképzés a nagyszombati egyetemen 1769-1777. Az ajánlást írta: Vizi E. Szilveszter. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2005. MATI. 403 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 55.)

Józsa László: Paleopathologia. Elődeink betegségei. Bp., 2006. Semmelweis. 180 p.

Kiss László: Orvostörténeti helynevek a Felvidéken. Dunaszerdahely, 2006. Lilium Aurum. 213 p.

Lozsádi Károly: Etymologia medica. Orvosi szótörténeti tár. Bp., 2006. Medicina. XII, 346 p.

Péter Mihály: Az erdélyi fogorvoslás történetéből. Marosvásárhely, 2006. Mentor. 359 p.

Schultheisz Emil: Fejezetek az orvosi művelődés történetéből. Előszó: Sótónyi Péter. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2006. MATI. 416 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 62.)

Balázs Péter: Mária Terézia 1770-es egészségügyi alaprendelete. Előszó: Kapronczay Károly. Sajtó alá rend.: Gazda István. A Balázs Péter fordítást a latin eredetivel egybevetette: Magyar László András. Zárófejezet: Kapronczay Katalin. 1-2. köt. Piliscsaba–Bp., 2007. MATI–SOMKL. 435 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 57.)

Benedeczy István: A magyar elméleti idegtudományok története, 1850-2000. Debrecen, 2007. MITT. 168, [3] p.

Emlékkönyv az Orvosi Hetilap alapításának 150. évfordulójára. Főszerk.: Fehér János. Szerk.: Gazda István, Szállási Árpád. Bp., 2007. Markusovszky Lajos Alapítvány–MATI–Akadémiai Kiadó. 160 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 66.)

Kapronczay Katalin: Orvosi művelődés és egészségügyi kultúra a XVIII. századi Magyarországon. Bp., 2007. Semmelweis Kiadó. 236 p. (A Semmelweis Egyetem Levéltárának kiadványai 4.)

A gyógyítás múltjából. Emlékkönyv Spielmann József orvostörténész születésének 90-ik évfordulójára. Szerk.: Spielmann Mihály. Marosvásárhely, 2008. Mentor. 300 p.

A magyar diabetológia története. Szerk.: Winkler Gábor, Jermendy György. Bp., 2008. Tudomány Kiadó. 260 p.

A magyar ortopédia története, 1836-2008. Szerk.: Bogdán Tibor. Bp., 2008. Magyar Ortopéd Társaság. 293, [2] p.

Bogár Lajos: Az önálló magyar aneszteziológia és intenzív terápia első 50 éve. Bp., 2008. Semmelweis Kiadó. 388 p.

Nemes Csaba: Orvostörténelem. Az egyetemes és a magyarországi medicina kultúrtörténeti vonatkozásaival. Felsőoktatási segédkönyv. Sajtó alá rend.: Schultheisz Emil, Szállási Árpád, Gazda István. Debrecen, 2008. Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum. 344 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 54.)

A magyar törvényszéki-igazságügyi orvostan története. Szerk.: Sótonyi Péter. Bp., 2009. Medicina. 160 p.

Összefoglaló gyógyszerészet-történeti kézikönyvek

Schеды Sándor: A magyarországi gyógyszerészet rövid története. Bp., 1897. Szent László ny. 48 p.

Ernyey József: A Magyar Szent Korona Országainak területén érvényben volt gyógyszerkönyvek hivatalos gyógyszerjeinek jegyzéke. 1774-1904. Bp., 1905. Magyarországi Gyógyszerészegylet. 170 p.

Orient Gyula: Az erdélyi és bánáti gyógyszerészet története. Cluj-Kolozsvár, 1926. Minerva ny. 263 p.

Baradlai János – Bársony Elemér: A magyarországi gyógyszerészet története az ősidőktől a mai napig. I–II. köt. Bp., 1930. Magyarországi Gyógyszerész-Egyesület. 494 p.

Reprint kiadása: Bp., 2000.

Kempler Kurt: A gyógyszerek története. 2. kiad. Bp., 1984. Gondolat. 444 p.

Lengyel Júlia: Pest megye polgári gyógyszerészetének története a XVIII–XIX. században. Bp., 1993. Magyar Gyógyszerészeti Társaság – Parma Patika Gyógyszerellátó Vállalat. 175 p.

Péter H. Mária: Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai. Kolozsvár, 2002. Erdélyi Múzeum-Egyesület. 548 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Mohr Tamás: Építőkövek a magyar gyógyszerészet 1940 utáni történetéhez. Bp. – Kalocsa, 2003. Dictum–Kaloprint. V, 172 p.

Zalai Károly: Gyógyszerészeti életképek. Írások és naplórészletek. Bp., 2004. Dictum. 205 p.

Szalkai Zsuzsanna: A Kalmopyrintől a Cavintonig – a gyógyszeripar nagy korszakai Magyarországon:

*www.scitech.mtesz.hu/25gyogyszeripar/index.html *kötetben**

Numizmatikai vonatkozások

Huszár Lajos – Varannai Gyula: Medicina in nummis. Hungarian coins and medals related to medicine. Bev.: Antall József. Bp., 1977. Medicina – SOMKL. 216 p., CIV t. (Orvostörténeti Könyvek)

Bóna Endre: *Medicina in nummis Szegediensis*. Szeged, 1986. Somogyi-Könyvtár. 114 p.

Süle Tamás: *Százötven év pécsi orvosi érmei, 1845-1995*. Pécs, 1996. Baranya megyei Levéltár. 64 p., 24 t.

Jakó János: *Medicina in nummis Szabolcs-Szatmár-Beregiensis*. Nyíregyháza, 1999. Jósa András Kórház. 153 p.

Medicina in nummis 1974-1994. Hungarian coins and medals related to medicine 1974-1994. Magyar orvosi érmek katalógusa. Szerk.: Csoma Mária. Bp., 2000. SOMKL. 248 p., 143 t.

Lampé László – Szállási Árpád: *Medicina in nummis Debreceniensis*. 2. kiad. Debrecen, 2005. Debreceni Egyetem. 558 p.

3.1.3. Bibliográfiai munkák

A m. k. Tudomány-Egyetem orvostanárkari könyvtár jegyzéke. [Összeáll.: Semmelweis Ignác]. 1-2. köt. Pest, 1864. Emich. 156, 176 p.

Maizner János: *A magyar orvosi irodalom. 16. század közepétől 1770-ig*. Kolozsvár, 1885. Magyar Polgár ny. 32 p.

A budapesti kir. Orvosegyesület könyvtárának betűrendes katalógusa. Összeállították Török Lajos és Temesváry Rezső. Bp., 1896. Lloyd. 270 p.

A budapesti kir. Orvosegyesület könyvtárának szakkatalogusa. Összeállították Török Lajos és Temesváry Rezső. Bp., 1898. Lloyd. XXI, 302 p.

Győry Tibor: *Magyarország orvosi bibliographiája 1472-1899. A Magyarországon és hazánkra vonatkozólag a külföldön megjelent orvosi könyveknek kimutatása. A Magyar Tudományos Akadémia hozzájárulásával kiadta tagjai számára a Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat*. Bp., 1900. Athenaeum. IX p., 1 lev., 253 p.

Magyar orr- és gégegyógyászati bibliografia és repertorium 1903-ig. Összeáll.: Donogány Zakariás, Lipscher Sándor. Bp., 1906. Lloyd-Társ. 59, IV p.

Könyv- és irodalmi gyűjtemény magyarországi gyógyszerészeti munkákról. 1578-1909. Összegyűjt.: Matolcsay Miklós. Bp., 1910. Stephaneum Ny. 246 p.

Magyar fül-orr-gégészeti bibliográfia. 1801-1924. Összeáll.: Kelemen György. Pécs, 1926. Dunántúl Könyvk. X, 232 p.

A magyar sebészirodalom bibliográfiája. A sebészt érdeklő folyóiratközlemények 1908-1938. Orvosi könyvek és orvosi monográfiák 1900-1938. Összeáll.: Novák Ernő. Bp., 1939. Magyar Sebésztársaság. 500 p.

A Kárpát-medence antropológiai bibliográfiája. Összeáll.: Allodiatoris Irma. Bp., 1958. Akadémiai Kiadó. 183 p.

Dörnyei Sándor: Magyar orvostörténeti bibliográfia. 1945-1960. Bp., 1961. OOKDK. VI, 275 p.

Az 1945 és 1960 közötti időszak minden orvosi szakágának a bibliográfiai összefoglalója elkészült az OOKDK gondozásában.

Magyar szülészeti nőgyógyászati bibliográfia, 1926-1944. Összeáll.: Bókay János. Bp., [1961]. OOKDK. X, 504 p., 1 t.

Magyar ideg- és elmeorvosi bibliographia 1831-1935 években. Összeáll.: Zsakó István, Jó János. Bp., 1993. OPNI Orvosi Könyvtár – Animula Egyesület. [4], IV, 383 p.

Orvostörténeti közlemények. – Communicationes de historia artis medicinae. Mutató, 1955-1995. (1-148. szám). Főszerk.: Vida Mária. Bp., 1996. SOMKL – MOT. 302 p. (Orvostörténeti közlemények Suppl. 20.)

Semmelweis a magyar irodalomban Bibliográfia. Összeáll., szerk.: Zallár Andor. Bp. – Szeged, 1996. Magyar Nőorvos Társaság. 106 p. [1] t.

Dörnyei Sándor: Régi magyar orvosdoktori értekezések. Nagyszombat, Buda, Pest, 1772-1849. 1-2. köt. Bp., 1998-2001. Borda Antikvárium. 308, 312 p.

Gazda István: Orvostörténeti és gyógyszerésztörténeti irodalmunk két évtizede, 1981-2000. A magyarországi orvos- és gyógyszerésztörténeti irodalom, valamint magyar szerzők e témakörben külföldön kiadott művei. In: A múlt magyar orvostörténései. Vál.: Szállási Árpád. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba, 2002. MATI – SOMKL. pp. 213-266. (Magyar Tudománytörténeti Szemle könyvtára 19.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Dörnyei Sándor: A magyar orvostörténeti irodalom 1715-1944. Előszó: Vizi E. Szilveszter. Bp. – Piliscsaba, 2002. MOT–MATI. 455 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 29.)

Dörnyei Sándor: A magyar gyógyszerésztörténeti irodalom 1944-ig. Bp. – Piliscsaba, 2005. MGyT – MATI – SOMKL Ernyey József Könyvtára. 316 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 35.)

Németh János: Magyar szemészeti bibliográfia. Bp., 2006. Nyctalus 601 p.
A XVIII. század elejétől 2003-ig gyűjti össze, és közli a több mint 14 ezer magyar szerzőtől származó szemészeti tárgyú szakirodalmi közlés adatait.

A magyar ortopédia, traumatológia és határterületei bibliográfiája a kezdetektől napjainkig. Főszerk.: Vízkelety Tibor. Összeáll.: Balázsné Balogh Anikó. Szerk.: Szódy Róbert, Zahár Ákos. Bp., 2007. Magyar Traumatológus Társaság. 412 p.

3.1.4. Néhány biográfiai kötet

Több tudósról szóló összeállítások

Weszprémi István: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. Első száz. [Succincta medicorum Hungariae et transilvaniae biographia. Centuria prima.] Ford.: Kővári Aladár. [1. köt.] Bp., 1960. Medicina. LVIII, [22], 479 p.

Az 1774-es mű bilingvis kiadása.

Weszprémi István: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. Második száz. 1. rész. – *Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia. Centuria altera. Pars I.* Ford.: Kövári Aladár. [2. köt.] Bp., 1962. *Medicina.* 475 p.

Az 1778-as mű bilingvis kiadása.

Weszprémi István: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. Második száz. 2. rész. – *Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia. Centuria altera. Pars II.* Ford.: Kövári Aladár. [3. köt.] Bp., 1968. *Medicina.* 1017 p., 1 t.

Az 1781-es mű bilingvis kiadása.

Weszprémi István: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. Harmadik száz. I. és II. tized. – *Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia. Centuria tertia. Decas I. et II.* Ford.: Vida Tivadar. [4. köt.] Bp., 1970. *Medicina.* 1111 p., 1 t.

Az 1787-es mű bilingvis kiadása.

Az orvosi tudomány magyar mesterei. Balassa János, Markusovszky Lajos, Semmelweis Ignác, Korányi Frigyes, Bókai János, Fodor József. Bp., 1924. Markusovszky Társaság. 196 p.

Studény János – Vondra Antal: Hírneves gyógyszerek. Előszó: Winkler Lajos. Bp., 1929. Szerző. 320 p., 82 t.

Adatok a magyar bacillusvadászokról. In: Paul de Kruif: *Bacillusvadászok.* Ford.: Detre László. Bev.: Entz Béla. Magyar vonatk. kieg.: Györy Tibor, Bálint Nagy István. Bp., 1930. Gutenberg Könyvkiadó. pp. 315-344.

Benne: Paterson Hain János, Semmelweis Ignác Fülöp, Hőgyes Endre, Lőte József, Fodor József, id. Jancsó Miklós.

Gyógyító tudósok. Szerk.: Kövesné Terstyánszky Edit. Bp., 1982. Minerva. 245 p.

Petri Gábor: Gyászbeszédek és megemlékezések a Szegedi Orvostudományi Egyetemen. [1959-1981]. Szeged, 1984. SZOTE. 82 p.

Karasszon Dénes – Csaba Béla: Hungarian masters of Immunology. Az immunológia magyar mesterei. Bp., 1992. NOVORG International Kft. 197 p.

Híres magyar orvosok. Szerk.: Kapronczay Károly – Vizi E. Szilveszter. 1-4. köt. Bp., 2000-2003. Galenos–MTA–SOMKL. 169, 170, 132, 131 p.

Dézi Csaba András: 100 év orvosi-életteni Nobel-díjasai. Bp., 2001. Medicina. 230 p.

Zalai Károly: A magyar gyógyszerészet nagyjai, 1612-1945. Bp., 2001. Galenus. 193, [5] p.

A múlt magyar orvostörténetei. Vál.: Szállási Árpád. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba – Bp., 2002. MATI – SOMKL. 387 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 19.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

A XX. században és az ezredfordulón működött magyarországi szemorvosok életrajzi adattára. Összeáll.: Györffy István, Salacz György. 2. bőv. kiad. Bp., 2004. Magyar Szemorvostársaság. 269 p.

Mémnök, természettudós és orvos dinasztíák, melyek befolyásolták Magyarország szellemi életét. Szerk.: Vámos Éva, Vámosné Vigyázó Lilly. Bp., 2005. Országos Műszaki Múzeum – Áron Kiadó. 293 p., [1] t.

A magyar neurobiológusok almanachja, 1850-2000. Szerk.: Benedeczky István, Elekes Károly. Debrecen, 2007. MITT. 135 p. (Idegtudományi füzetek)

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Benedeczky István: **Apáthy István** a tudós és a hazafi. Bp. – Göd, 1995. Szenci Molnár Társ. – Gödi Print. 138 p., [5] t.

Emlékbeszéd **Balassa János** felett, melyet a Buda-Pesti Kir. Orvosegylet ... rendkívüli ülésében tartott Lumniczer Sándor. Pest, 1872. Khór, és Wein. 21 p.

Kővári Károly: Szentéletű orvosok. Boldog **Moscatti József** ... Isten szolgája **Batthyány-Strattmann László** stb. Hamilton, Ont., 1982. Vallás és Élet. 68 p.

Békésy György orvosi Nobel-díjas fizikusról lásd a fizikusok között!

Bókay Árpád: Ez a **Bókay**, úgy látszik, intelligens ember! Egy jeles orvos a régi Pestről. Bp., 2003. Száz Magyar Falu Könyvesháza. 237 p.

Visszatekintés. Jubileumi kiadvány **Dobozy Attila** akadémikus tiszteletére. Szerk.: Kemény Lajos, Husz Sándor. Szeged, 2009. SZTE ÁOK Bőrgyógyászati és Allergológiai Klinika. 125 p., [66] t.

Dollinger Gyula: 80 esztendő életéből. Bp., 1929. 91 p., 1 t. (Az Orvosképzés melléklete)

Berde Botond: **Donhoffer Szilárd**, 1902-1999. Bp., 2006. Akadémia. 41 p. (MTA emlékbeszédek)

V. Molnár László: **Ernyey József** életműve. Gyógyszerésztörténet – művelődéstörténet. Ford.: Magyar László András. Sajtó alá rend.: Gazda István. Piliscsaba – Bp., 2008. MATI – Ernyey József Gyógyszerésztörténeti Könyvtár – Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság. 367 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 24.)

Feichtinger Sándor doktor önéletírása. Jegyz. ell.: Szállási Árpád. Piliscsaba, 2005. MATI. 177 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 47.)

Hahn Géza – Melly József: **Fodor József** élete és munkássága. Bp., 1965. Akadémiai Kiadó. 195 p.

Nagy Sándor: **Földi János**, a grammatikus és a nyelvújító. Hajdúhadház, 1929. Törekvés Ny. 42 p., 1 t.

Földi János-emlékkönyv. Szerk.: Nagy Sándor. Debrecen, 1978. Hajdú-Bihar megyei Könyvtár. 124 p.

Buday Kálmán: **Genersich Antal** r. tag emlékezete. Bp., 1925. Akadémia. 34 p. (MTA emlékbeszédek)

Grósz Emil: Ötven év munkában. Bp., 1939. Egy. ny. 210 p., 3 t.

Bögi Júlia: **Grósz Emil**, a Magyar Szemorvostársaság első elnöke. Bp., 2005. Magyar Szemorvostársaság. 96 p.

Emlékezés Dr. **Hetényi Géza** professzorra. Szerk.: Varró Vince, Zallár Andor. Szeged, 1994. SZOTE. [4], 75 p., [4] t.

Tangl Ferenc: Emlékbeszéd **Hőgyes Endre** r. tag felett. Bp., 1909. Akadémia. 22 p., 1 t. (MTA emlékbeszédek)

Aujeszky Aladár: **Hőgyes Endre** emlékezete. Bp., 1932. Egyet. Ny. 24 p.

Alföldy Zoltán – Sós József: **Hőgyes Endre** élete és munkássága. Bp., 1962. Akadémiai Kiadó. 197 p.

Emlékezés dr. **Jáki Gyula** professzorra halálának huszonötödik évfordulója alkalmából. Szerk.: Zallár Andor. Szeged, 1983. SZOTE. 42 p.

Id. Issekutz Béla: **Id. Jancsó Miklós** és **ifj. Jancsó Miklós**, a két orvos-tudós. Bp., 1968. Akadémiai Kiadó. 161 p.

Ruttkay László: **Jeszenszky (Jessenius) János** és kora. 1566-1621. Szerk. és sajtó alá rend.: Antall József, Birtalan Győző, Buzinkay Géza. Bp., 1971. Medicina – SOMKL. 296 p.

Juhász-Nagy Sándor nyugalmazott egyetemi tanár, professor emeritus. Bp., 2006. Semmelweis. 104 p. (Apáink jönnek velünk szembe)

Halmi János: Dr. **Kátai Gábor** emlékezete. Pápa, 1942. Főiskolai Ny. 30 p.

Knoll József akadémikus, professor emeritus. Bp., 2006. Semmelweis. 91 p. (Apáink jönnek velünk szembe)

Jendrassik Ernő: Báró **Korányi Frigyes** lev. tag emlékezete. Bp., 1914. Akadémia. 17 p., 1 t. (MTA emlékbeszédek)

Korányi Frigyes, 1827-1913. Bibliográfia. Összeáll.: Somogyi Jolán. Nagykálló, 1967. Nagykállói Járási Tanács. 37 p.

Korányi Sándor emlékére. Bp., 1967. Akadémiai Kiadó. 134 p., 1 t.

Magyar Imre: **Korányi Sándor**. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 239 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

Lenhossék Mihály. 1863-1937. Bp., 1937. Franklin. 23 p., 1 t. (Klny. az Orvostudományokból)

Markusovszky Lajos. Összeáll.: Fülöp Katalin. Szombathely, 1985 [1986]. Berzsenyi M. Kvt. 91 p.

Spielmann József: Másoknak világítva. **Mátyus István** életregénye. Bukarest, 1969. Ifjúsági Kiadó. 226 p., 8 t.

A jó egészség megtartásának módjáról. Szemelvények **Mátyus István** Diaetetica valamint Ó és Új Diaetetica című műveiből. Vál.: Szlatky Mária. Bp., 1989. Magvető. 518 p. (Magyar hírmondó)

A gyógyítás szolgálatában. Dr. **Mészáros István** élete és munkássága. Sümeg, 2008. Sümegi Fórum Alapítvány. 176 p.

Pápai Páriz Ferenc: Békeséget magamnak, másoknak. Szerk.: Nagy Géza. Bukarest, 1977. Kriterion. 819 p.

Szabó Tibor – Zallár Andor: Dr. **Purjesz Béla**, 1884-1959. Szeged, 1993. SZOTE. 65 p.

Majerszky Klára: A **Sántha**-ügy. Bp., 2000. Akadémiai Kiadó. 207 p., [16] t.

Bodosi Mihály et al.: **Sántha Kálmán**, 1903-1956. Bp., 2006. Akadémia. 94 p. (MTA emlékbeszédek)

Schultheisz Emil professor emeritus. Bp., 2006. Semmelweis. 120 p. (Apáink jönnek velünk szembe)

Selye János: Álomtól a felfedezésig. Egy tudós vallomása. Ford. Józsa Péter. Bev.: Lissák Kálmán. Bp., 1967. Akadémiai Kiadó. 523 p.

Gortvay György – Zoltán Imre: **Semmelweis** élete és munkássága. Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 291 p.

Benedek István: **Semmelweis** és kora. (Monográfia). 1. kiad. Bp., 1967. Gondolat. 474 p. + 48 p. mell. (2. bőv. kiad. Bp., 1973. Magvető – Gondolat. 591 p., 28 t.)

Benedek István: **Semmelweis**. Bp., 1980. Gondolat. 269 p.

Benedek, István: **Semmelweis** Krankheit. Bp., 1983. Akadémiai Kiadó. 110 p., 8 t.

Benedek, István: Ignaz Philipp **Semmelweis**. 1818-1865. Wien, 1983. H. Böhlau. 398 p., [16] t.

Semmelweis Ignác: A gyermekágyi lázról. Bev. és a bibl. függ. Összeáll.: Benedek István. Sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 1987. Könyvért. 75 p. (Tudománytár füzetek)

Semmelweis Ignác emlékezete. I–II. köt. Piliscsaba – Bp., 2001. MATI-SOMKL. 556, 11 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 28.)

Semmelweis publikációinak bibliográfiája, valamint Semmelweis munkásságáról az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Kapronczay Károly: A **Semmelweis** család története. Bp., 2008. Semmelweis Kiadó. 79 p., [1] t.

Flerkó Béla: **Szentágothai János**. Bp., 1998. Akadémiai Kiadó. 131 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Szent-Györgyi Albert: Válogatott tanulmányok. Vál., szerk. és bev.: Elődi Pál. 2. kiad. Bp., 1988. Gondolat. 357 p., [1] t.

1. kiad.: Bp., 1983.

Szent-Györgyi Albert emlékezete éremképekben. Centenáriumi kiadás. 1893-1993. Szeged, 1993. SZOTE. [4], 88 p.

Szabó Tibor – Zallár Andor: **Szent-Györgyi Albert** Szegeden és a Szent-Györgyi Gyűjtemény. Szeged, 1989. Csongrád Megyei Levéltár. 369 p.

Ralph W. Moss: **Szent-Györgyi Albert**. Bp., 2003. Typotex. 341 p., 16 t.

Szondi Lipót: Káin, a törvényszegő. Mózes, a törvényalkotó. Bp., 1987. Gondolat. 421 p.

Szondi Lipót. Vál., sajtó alá rend., bev. és jegyz.: Gyöngyösiné Kiss Enikő. Bp., 1999. Új Mandátum. 186 p.

Fekete Sándor: **Tauffer Vilmos**. Bp., 1971. SOMKL. 162 p.

Zs.-Nagy Imre: Dr. **Verzár Frigyes**. 1886. szeptember 18. – 1979. március 12. Debrecen, 1995. DOTE. 63 p., [7] t.

Zallár Andor: Emlékezés Dr. **Vidakovits Kamilló** professzorra. Szeged, 1997. SZOTE. 52 p.

Zalányi Sámuel: Emlékezés Dr. **Vilmon Gyula** professzorra. Szeged, 1997. SZOTE. 103, [31] p.

Weszprémi István (1723-1799) emlékezete. Összeáll.: Szállási Árpád. Sajtó alá rend.: Gazda István. Bp. – Piliscsaba–Debrecen, 2000. MATI – Debreceni Egyetem. 293 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 18.)

Weszprémi István könyveinek és cikkeinek bibliográfiája, valamint munkásságáról az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

3.2. AZ ÁLLATORVOS-TUDOMÁNY ÉS GYÓGYSZERÉSZET 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

3.2.1. Az állatorvostörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről

Az állatorvos-tudomány hazai történetének első jelentős kutatója *Kóssa Gyula* volt, aki feldolgozta az Állatorvosi Főiskola (később egyetem) könyvtárának teljes

történeti anyagát, s ezzel komoly alapot adott a szakma kutatóinak. Ő maga részben már *Magyary-Kossa* néven számos tanulmányt tett közzé az Állatorvosi Lapokban, akárcsak tudósa kollégája, a humánorvoslás történetével és az állatorvoslás történetével egyaránt foglalkozó *Daday András* (*Daday*nak a humánorvoslás történetéről írt tanulmányaiból, ill. levéltári kutatásaiból az elmúlt években két kötetnyi is napvilágot látott).

Önálló történeti monográfiával jelentkezett *Kotlán Sándor*, s ezt követően többen is kutatták az állatorvos-tudományt Magyarországon felsőfokú szintre emelő *Tolnay Sándor* és tudós követőinek munkásságát. *Zlamál Vilmosról*, *Hutýra Ferencről*, *Marek Józsefről* és másokról jó néhány orvostörténeti írás látott napvilágot, részben a szakma központi folyóiratában, részben az Orvosi Hetilapban.

1945 után tovább folytatódtek a történeti feltárások, a Mezőgazdasági Múzeum nyolckötetes gazdaságtörténeti bibliográfiájában az állatorvoslás is helyet kapott. Több monográfiát is szenteltek az egykori kiemelkedő oktatók munkássága bemutatására, *Karasszon Dénes* pedig mintegy újraírta a hazai állatorvos-tudomány történetét, elhelyezvén a kiemelkedő kutatási eredményeket a szakma egyetemes történetében. Az általa néhány évvel ezelőtt közreadott kétkötetes történeti monográfia a szakma alapműve, amely részben az állatorvoslás kultúrtörténetét tekinti át, részben pedig a szakma valamennyi alapművének könyvészeti adatsorait adja közre a legkorábbi művektől kezdve 1944-ig. *Karasszon* közli a *Magyary-Kossa* és *Daday*-publikációk teljes bibliográfiáját is, így ezeken elindulva valóban alapot ad a témakör teljes könyvészeti megismeréséhez, illetve az újabb kutatások elindításához.

3.2.2. *Összefoglaló történeti kézikönyvek*

Kotlán Sándor: A magyar állatorvosképzés története 1787-1937. Bp., 1941. Pátria. 210 p.

Szenti Tibor – Bicsérdy Gyula – Facsar Imre: Marhavész a XIX. század első felében. Hódmezővásárhely, 1986. Állatorvostudományi Egyetem Állategészségügyi Főiskolai Kar. 71 p.

Karasszon, Dénes: A Concise History of Veterinary Medicine. Bp., 1988. Akadémiai Kiadó. 458 p.

Serényi Antal: A magyar állatorvoslás, állatorvosképzés, állategészségügy kialakulása és fejlődéstörténete a kezdetektől 1956-ig. Székesfehérvár, 2000. Alpha-Vet Állatgyógyászati Kft. 325 p.

Karasszon Dénes: A magyar állatorvoslás kultúrtörténete. 1-2. köt. Piliscsaba, 2005. MATI. 453 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 39/1-2.)

Az 1. kötet történeti összefoglaló.

Kováts Jenő: Az állat és orvosa a hadseregben. Fejezetek a katonai állatorvoslás történelméből. Székesfehérvár, 2006. Alpha-Vet Állatgyógyászati Kft. 339, [2] p.

3.2.3. *Bibliográfiai munkák*

[Magyary-]Kóssa Gyula: A m. kir. Állatorvosi Főiskola Könyvtárának katalógusa. Bp., 1902. Franklin. IV, 171 p. (M. kir. Állatorvosi Főiskola kiadványai 6.)

A kötetkatalógus 3586 cím (6352 kötet) adatait közli. Pótlásai az Állatorvosi Főiskola Évkönyveiben. Az Állatorvostudományi Könyvtár 1984-ben hozta létre szakmatörténeti különgyűjteményét, mely Magyary-Kóssa Gyula nevét vette fel.

[Magyary-]Kóssa Gyula: Magyar állatorvosi könyvészet 1472-1904. Bp., 1904. Kilián. XII, 346 p. (Állatorvosi kézikönyvtár 8.)

Bakonyi Ferencné – Gábor Iván: Az Állatorvostörténeti Könyvgyűjtemény régi magyar és magyar vonatkozású könyvei 1574-1850. Bp., 1987. Állatorvostudományi Egyetem. 124 p. (Az Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtárának kiadványai 2.)

Karasszon Dénes: A magyar állatorvoslás kultúrtörténete. 1-2. köt. Piliscsaba, 2005. MATI. 453 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 39/1-2.)

A 2. köt. az állatorvostörténet-írás szakirodalmát foglalja össze 1944-ig.

3.2.4. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Kovács Gyula – Fehér György: Biographia. Ehunyt tanáraink és előadóink életrajza. 2. bőv. kiad. Bp., 1986. Állatorvostudományi Egyetem – Mezőgazdasági Könyvkiadó. 227 p.

Néhány neves tudósról (a személyek betűrendjében)

Dr. **Hutýra Ferenc** negyven éves tanári jubileuma. 1929. évi január hó 23-án. Bp., 1929. Pátria. 30 p.

Manninger Rezső: **Hutýra Ferenc** t. tag emlékezete. Bp., 1944. 24 p. (MTA Emlékbeszédék XXIV. köt. 6. sz.)

Karasszon Dénes: **Hutýra Ferenc**. Bp., 1975. Akadémiai Kiadó. 160 p. (A múlt magyar tudósai) – CD-ROM formájában: Bp., 2002. Arcanum – Akadémiai Kiadó.

Karasszon Dénes: **Marek József**. Bp., 2003. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum. 65, XL p. (Tudós tanárok – tanár tudósok)

Kováts Jenő: **Zimmermann Ágoston**, 1875-1963. Bp., 2001. Akadémia. 8 p. (MTA emlékbészédék)

3.3. AZ AGRÁRTUDOMÁNYOK 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

3.3.1. *Az agrártörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről*

Az agrártörténet nagy kutatási témái a növénytermesztéshez, az állattenyésztéshez, a trágyázáshoz, talajjavításhoz, illetve az egyes oktatási intézmények történetéhez kapcsolódó munkák. A növénytermesztésen belül külön kutatják a gabonafélék, a haszonnövények, illetve a gyümölcsstermesztés különböző korszakait, illetve a kiváló szőlőnemesítőket, borászokat. Természetesen a patinás gazdaságok, uradalomak történetének bemutatása is ehhez a szakmához kapcsolódik. Magának az élelmiszereknek a tartósítása, illetve a termények szállításához, kereskedelméhez kapcsolódó adatsorok is a kutatás tárgyát képezik.

A szakma legjelentősebb periodikája az *Agrártörténeti Szemle*, amelybe valamennyi fő kutatási irányhoz kapcsolódnak szacikkek, feldolgozások. A periodika több írása is utal a néprajzi vonatkozásokra, amelyeket részleteiben azonban az *Ethnographia* c. periodikában megjelent publikációk tárgyalnak.

Néhány neves agrártörténész: *Hankó Béla, Wellmann Imre, ifj. Bartha János, Szabó István, Gunst Péter, Süle Sándor, Fehér György, Estók János, Egved Ákos, Imreh István, Geday Gusztáv*. Néhány olyan agrártörténeti kutató, aki e tudomány néprajzi vonatkozásait is igyekezett feltárni: *Balassa Iván, Hoffmann Tamás, Paládi-Kovács Attila, Kósa László*.

3.3.2. *Összefoglaló történeti kézikönyvek*

Az agrártudományhoz kapcsolódó felsőoktatási intézményekkel kötetünkben az oktatástörténeti fejezetben foglalkozunk.

Agrártörténet (több korszakot átfogó történeti munkák)

Rapaics Raymund: *A kenyér és táplálékot szolgáltató növényeink története*. Bp., 1934. Magyar Természettudományi Társulat. 193 p.

Agrártörténeti tanulmányok. Szerk.: Szabó István. Bp., 1960. Tankönyvkiadó. 546 p.

Káposztás István: Dokumentumok a magyar mezőgazdaság történetéből. Bp., 1977. Kossuth. XXVII, 914 p.

Mezőgazdaság – agrártudomány – agrártörténet. Szerk.: Gunst Péter. Bp., 1979. Akadémiai Kiadó. 367 p.

A mezőgazdaság története. Szerk.: Gunst Péter, Lőkös László. Bp., 1982. Mezőgazdasági Kvk. 269 p.

A magyar élelmiszeripar története. Szerk.: Kirsch János, Szabó Lóránd, Tóth-Zsiga István. Bp., 1986. Mezőgazdasági Kiadó. 629 p.

Szabó István: A magyarság életrajza. Bp., 1941. Magyar Történelmi Társulat. 276 p.

Reprint kiadása: Bp., 1990. Akadémiai Kiadó.

Heckenast József: A mezőgazdasági szakoktatástörténet alapjai az 1850-es és 1910-es évek között. Gödöllő, 1992. GATE. 103 p.

Orosz István – Für Lajos – Romány Pál: Magyarország agrártörténete. Bp., 1996. Mezőgazda Kiadó. 806 p.

A magyar mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti és vadászati szaknyelv kialakulása. Szerk.: W. Nagy Ágota. Bp., 2003. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. 144 p.

Magyar gazdaságtörténeti szöveggyűjtemény. XVIII–XX. század. Szerk.: Czoch Gábor. Bp. 2003. Aula Kiadó. 651 p.

Komáromi Sándor – Pálfi György: A magyar mezőgazdasági ismeretterjesztés 1100 éve. Kétegyháza, 2004. Dürer Ny. 186 p., XXXII t.

Kovács János: Egyetemes és magyar agrárfejlődés. Debrecen, 2004. Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum. 424 p.

Agrártörténet (a falurendszer, tanyarendszer tárgyaló történeti munkák)

Eperjessy Kálmán: A magyar falu története. Bp., 1966. Gondolat. 303 p.

- Szabó István: A falurendszer kialakulása Magyarországon. X–XV. század. Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 215 p.
- Szabó István: A középkori magyar falu. Bp., 1969. Akadémiai Kiadó. 251 p.
- A magyar tanyarendszer múltja. Szerk.: Pölöskei Ferenc, Szabad György. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 449 p.
- Szabadfalvy József: Tanulmányok a magyar pásztorkodás köréből. Debrecen, 1984. Kossuth Lajos Tudományegyetem. 323 p.
- Faragó Tamás: Paraszti háztartás- és munkaszervezet-típusok Magyarországon a 18. század közepén. Bp., 1985. KSH. 187 p.
- Surányi Béla: A Kárpát-medence népi földművelő gazdálkodás (XVIII. sz. - 1950). Ökológiai feltételek és történelmi hagyományok. Debrecen, 2005. Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék. 200 p.
- Takács József: A magyar parasztság sorsfordulói 1514-2003 között. Bp., 2005. Agroinform. 178 p.
- Surányi Béla: A magyar paraszti gazdálkodás biológiai öröksége a Kárpát-medencében, 1700-1950. Ökológiai feltételek és történelmi hagyományok. Debrecen, 2008. Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma. 291 p.
- Agrártörténet (az 1848 előtti időszakot átfogóan tárgyaló történelmi munkák)***
- Wenzel Gusztáv: Magyarország mezőgazdaságának története. Bp., 1887. Akadémia. V, 422 p.
- Magyarország közigazgatási és közművelődési állapota ezredéves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Szerk.: Matlekovits Sándor. 1-9. köt. Bp., 1897-1898.
- Mezőgazdasági lexikon. 1-2. köt. Szerk.: Bezerédj Adorján, Szilassy Zoltán. Bp., 1905-1906. Légrády Testvérek kvny. V, 506 p.; pp. 507-1172.

Lederer Emma: A feudalizmus kialakulása Magyarországon. Bp., 1959. Akadémiai Kiadó. 208 p.

Urbáriumok. XVI–XVII. század. Szerk.: Maksay Ferenc. Bp., 1959. Akadémiai Kiadó. 895 p.

Ifj. Bartha János: Mezőgazdasági irodalmunk a XVIII. században. Bp., 1973. Akadémiai Kiadó. 131 p.

Szabó István: A magyar mezőgazdaság története a XIV. századtól az 1530-as évekig. Bp., 1975. Akadémiai Kiadó. 99, [1] p.

Wellmann Imre: A magyar mezőgazdaság a XVIII. században. Bp., 1979. Akadémiai Kiadó. 194 p.

Kállay István: A magyarországi nagybirtok kormányzata 1711-1848. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 337 p.

Bél Mátyás: Magyarország népének élete 1730 táján. Bp., 1984. Gondolat. 520 p.

Csetri Elek: Az erdélyi magyar gazdasági gondolkodás 1800-ig. Kolozsvár, 1999. Erdélyi Gazda. 143 p.

18. századi agrártörténelem. Válogatás Wellmann Imre agrár- és társadalomtörténeti tanulmányaiból. Szerk.: Csíki Tamás, Rémiás Tibor. Miskolc, 1999. HOM. 523 p.

Agrártörténet (az 1848 utáni időszakot tárgyaló történeti munkák)

Gunst Péter: A mezőgazdasági termelés története Magyarországon. 1920-1938. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 449 p.

Berend T. Iván – Ránki György: A magyar gazdaság száz éve. Bp., 1972. Közgazd. és Jogi Kvk. 329 p.

Berend T. Iván – Szuhay Miklós: A tőkés gazdaság története Magyarországon, 1848-1944. Bp., 1973. Kossuth Kiadó – Közgazd. és Jogi Kiadó. 381 p.

Gunst Péter – Hoffmann Tamás: A magyar mezőgazdaság a XIX–XX. században. 1849-1949. Bp., 1976. Akadémiai Kiadó. 471 p.

Fehér György: A mezőgazdasági kísérletügy kialakulása Magyarországon. 1869-1914. Bp., 1982. Akadémiai Kiadó. 145 p.

Kövér György: Iparosodás agrárországban. Magyarország gazdaságtörténete 1848-1914. Bp., 1982. Gondolat. 264 p.

Palov József: Az öntözések múltja a Dél-Tiszántúlon. Békéscsaba, 1985. Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága. 118 p.

Fehér György: A mezőgazdasági kísérletügyi állomások szerepe a dualizmus kori agrárfejlődésben. Bp., 1994. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. III, 196 p.

Az országos mezőgazdasági kiállítások és vásárok története 1881-1990. Tanulmánygyűjtemény. Bp., 1996. Magyar Mezőgazdasági Múzeum – Agroinform. 291 p.

Estók János: A mezőgazdasági gépgyártás története Magyarországon a kezdetektől 1944-ig. Bp., 1996. Szerző kiad. 290 p.

Az erdélyi magyar gazdasági gondolkodás múltjából. XIX–XX. század. Szerk.: Somai József, Csetri Elek, Egyed Ákos. Kolozsvár, 2001. Romániai Magyar Közgazdász Társaság. 311 p.

Fehér György – Istvánfi Gyula – Oroszi Sándor: A 100 éves Mezőgazdasági Múzeum. Bp., 1996 [2002]. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. 104 p.

Király István: A Dél-Dunántúl mezőgazdasága és állattenyésztése, 1848-1944. Kaposvár, 2004. Szerző. 433 p.

Magyarország mezőgazdasága országos kiállításokon. Szerk.: Estók János. Bp., 2005. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. 93, [2] p.

Agrárvilág Magyarországon. 1848-2004. Szerk.: Estók János. 2. jav. és bőv. kiad. Bp., 2008. Argumentum – Magyar Mezőgazdasági Múzeum. 395, [4] p.

Agrártörténet (néhány nagyobb birtokról szóló történeti feldolgozás)

Wellmann Imre: A gödöllői Grassalkovich-uradalom gazdálkodása. Különös tekintettel az 1770-1815. esztendőkre. Bp., 1933. Stephaneum Ny. 186 p., 1 t.

Szabad György: A tatai és gesztesi Eszterházy-uradalom áttérése a robotrendszerről a tőkés gazdálkodásra. Bp., 1957. Akadémiai Kiadó. 592 p., 5 t., 1 térk.

A Festeticsek balatonkeresztúri uradalmának kontraktusai, 1772-1793. Között. és bev.: Petánovics Katalin. Zalaegerszeg, 1981. Zala M. Lvt. 252 p.

L. Gál Éva: Az óbudai uradalom a Zichyek földesurasága alatt, 1659-1766. Bp., 1988. Akadémiai Kiadó. 248 p., [20] t.

Kettinger Gyula – Nagy Frigyes – Tímár Lajos: A magyaróvári nagybirtok története. Bp., 1991. Tartalom. 191, [3] p.

Az agrártudomány egyes fejezeteit tárgyaló történeti munkák

ÁLLATTENYÉSZTÉS

László Ferenc: A húshygiéne története Magyarországon a XIX. század közepeig. In: Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. XXIII. köt. Bp., 1930. No. 7-8. pp. 313-363. és klny.

Tálas István: A Kiskunság népi állattartása. Bp., 1936. Pázmány Péter Tud. Egy. 271 p.

Hankó Béla: Ősi magyar háziállataink. Debrecen, 1940. Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara. 160 p.

Szepes (Schütz) Béla: A magyarországi állatjárványok és az ellenük tett hatósági intézkedések vázlatos története. Bp., 1942. Magyar Országos Állatorvos-Egyesület. 72, 28 p.

Hankó Béla: A magyar háziállatok története ősidőktől máig. Bp., 1954. Művelt Nép. 130 p.

Gaál László: A magyar állattenyésztés múltja: Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 541 p., 1 t.

Gergely Imre: Mezőhegyes lótenyésztésének története 1785-től 1985-ig. Szerk.: Sz. Bozsik Nóra. 2. bőv. kiad. Mezőhegyes, 1985. Kossuth Ny. 83 p., 24 t.

Erdész Ádám: A mezőhegyesi ménésbirtok gazdálkodása a két világháború között. Békéscsaba, 1987. Békés M. Levéltár. 245 p., 4 t., 1 térk.

Kecskés Sándor: A magyarországi állattenyésztő szervezetek története, 1828-1948. Herceghalom, 1991. ÁTKI. 291 p., [78] t.

Szemelvények az állattenyésztés történetéből. Szerk.: Csató László. Kaposvár, 1992. PATE. 114 p., [11] t.

Éber Ernő: A magyar állattenyésztés fejlődése. Szerk.: Rác Jenő. Bp., 1996. Agroinform. 540 p.

Történelmi állatfajtáink enciklopédiája. Szerk.: Tözsér János, Bedő Sándor. Bp., 2003. Mezőgazda. 299 p., XVI t.

Veress László – Dunka Béla: Fejezetek a magyar állattenyésztés történetéből. Debrecen, 2003. Debreceni Egyetem. 133 p., IV t.

Halász Péter: A moldvai magyarok hagyományos állattartása. Bp., 2007. General Press. 501 p., [16] t.

MÉHÉSZET

Szabadfalvi József: A magyar méhészkedés múltja. Debrecen, 1992. Kossuth Lajos Tudományegyetem – Herman Ottó Múzeum. 233 p.

Szalay László – Ruff János: A méhészet története. Szerk.: Tóth Árpád, Szabó József. Gödöllő, 1998. GATE RTK. 31 p.

Erdélyi méheskert. Régi erdélyi méhészkönyvek. Bev. tanulmánnyal és magy. jegyz. közzét.: Csetri Elek. Székelyudvarhely, 2001. Erdélyi Gondolat. 422, XIII p.

HALÁSZAT-VADÁSZAT

Herman Ottó: A magyar halászat könyve. 1-2. köt. Bp., 1887. K. M. Természettudományi Társulat. XV, 552 p.; 553-860 p., 21 t.

Reprint kiadása: Nyíregyháza, 2008. Homonnai. Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Herman Ottó: Az ősfoglalkozások. Halászat és pásztorélet. Bp., 1898. Pesti Ny. 120 p. 8 t.

Jankó János: A magyar halászat eredete. Bp.–Leipzig, 1900. Hornyánszky – Hiersemann. [8], 634 p., 15 t.

Rodiczky (Sippi) Jenő: A hazai vadászat multjáról és jelenéből. Bp., 1902. Pallas ny. 60 p.

A magyar halászat összefoglaló ismertetése, szerepe és jövője a mezőgazdasági termelésben és a vízgazdálkodásban. Szerk.: Fischer Frigyes. Bp., 1931. Pátria. 224 p.

Ecsedi István: Népies halászat a Közép-Tiszán és a tiszántúli kisvizeken. Debrecen, 1934. Déri Múzeum. 186 p.

Dékán István: Kalandozás a vadászat történetében. Bp., 1972. Magvető. 294 p., 24 t.

Vadászati Világkiállítás. Budapest, 1971. [augusztus 27. – szeptember 30.]. Összefoglaló jelentés. Főszerk.: Földes László. Bp., 1972. Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium. 362 p.

Borsa Mihályné: Halastavak és a halászat története a Közép-Dunántúlon. Székesfehérvár, 1979. Középdunántúli Vízügyi Igazgatóság. 55 p.

Alapy Gyula: A csallóközi halászat története. Sajtó alá rend., szerk.: Koncsol László. Pozsony, 1994. Kalligram. 259 p.

Csőre Pál: A magyar vadászat története. Bp., 1994. Mezőgazda. 310 p.

Szilágyi Miklós: A tiszai halászat. Az eszközök és fogási módok történeti változásai. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 291 p., [20] t.

Csőre Pál: Vadaskertek a régi Magyarországon. Bp., 1997. Mezőgazda. 140 p.

A magyar vadászirodalom képeskönyve. Vadászat és horgászat az irodalomban és a képzőművészetben. Szerk.: Vuray György, Rácz Fodor Gábor, Szabó Zoltán. Bp., 2000. Mezőgazda. 365 p.

Millenniumi vadászati almanach. Magyarország, 2001. Szerk.: Fácányi Ödön. [Pusztazámor], 2001. DNM. 215 p.

Vadászati enciklopédia. Szerk.: Kóhalmy Tamás. 2. kiad. Bp., 2001. Mezőgazda. 628 p., [16] t.

Szilágyi Miklós: Halászó parasztok – halászati vállalkozók. Történeti források és elemzések. Bp., 2002. L'Harmattan–MTA Néprajzi Kutatóintézet. 230 p.

Tasnádi Róbert: A magyar haltenyésztés története. Bp., 2002. Agroinform. 179 p.

D. Varga László: A halászok világa. Hagyományos halászat az Ung, a Laborc és a Latorca folyón. Pozsony, 2004. Madách-Posonium. 148 p.

Kertész Róbert: A vadászati kultúra kezdetei. Szolnok, 2006. Versegly Ferenc Elektronikus Könyvtár.

Internet cím: <http://vfek.vfmk.hu/adat/00000028.html>

Szilágyi Miklós: A népies halászat, vadászat és gyűjtögetés lexikona. Debrecen, 2008. Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék. 230 p.

NÖVÉNYTERMESZTÉS

Belitzky János: A magyar gabonakivitel története 1860-ig. Bp., 1932. Szerző. 150 p.

Rapaics Raymund: A magyar gyümölcs. Bp., 1940. KMTT. 352 p.

Luby Margit, benedekfalvi: Fogyó legelőkön. Bp., [1943]. Athenaeum. 228 p.

Balassa Iván: A magyar kukorica. Néprajzi tanulmány. Bp., 1960. Akadémiai Kiadó. 525 p., 1 t.

Balassa Iván: Az eke és a szántás története Magyarországon. Bp., 1973. Akadémiai Kiadó. 630 p.

Gaál László: A magyar növénytermesztés múltja. Bp., 1978. Akadémiai Kiadó. 637 p.

Paládi-Kovács Attila: A magyar parasztság rétgazdálkodása. Bp., 1979. Akadémiai Kiadó. 541 p.

A cukorrépa-termesztés Magyarországon. 1808-1983. Szerk.: Szemző Béla. Bp., 1979. Akadémiai Kiadó. 286 p.

Bognár Sándor: A magyar növényvédelem története a legrégebbi időktől napjainkig, 1030-1980. Sajtó alá rend.: Reisinger Péter. Mosonmagyaróvár, 1994. Business Assistance Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány. 783 p.

Kósa László: A burgonya Magyarországon. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 253 p.

Takács Lajos: Irtásgazdálkodásunk emlékei. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 418 p.

Selmeczi Kovács Attila: A magyarországi olajnövény-kultúra. Történeti-néprajzi monográfia. Bp., 1993. Akadémiai Kiadó. 213 p.

ERDÉSZET

Lesenyi Ferenc: A magyar erdőgazdaság története és mai helyzete. Bp., 1936. Pátria Rt. 71 p.

Kolossváry Szabolcsné: Az erdőgazdálkodás története Magyarországon. Tanulmányok. Bp., 1975. Akadémiai Kiadó. 525, [1] p. 4 t.

Hegyí Imre: A népi erdőkiélés történeti formái. Bp., 1978. Akadémiai Kiadó. 318 p.

Csőre Pál: A magyar erdőgazdálkodás története. Középkor. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 310 p.

Magyar Eszter: A feudalizmus kori erdőgazdálkodás az alsó-magyarországi bányavárosokban. 1255-1747. Bp., 1983. Akadémiai Kiadó. 227 p.

Id. Hiller István: Erdészettörténet. Fejezetek a magyar erdőgazdálkodás és faipar történetéből. Sopron, 1987. Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára. 141 p.

Oroszi Sándor: Az alföldfásítás a két világháború között Magyarországon. Bp. – Szolnok, 1990. OEE – Nagykunsági Erdő- és Fafeld. Gazd. 150 p.

Oroszi Sándor: A természetvédelem története Magyarországon 1945-ig. Bp., 1992. OEE. 212 p.

Kádár Zsombor: Székelyföldi erdészet- és faipartörténeti jegyzetek. Bp., 1993. OEE. [2], 230 p.

Oroszi Sándor: Kincstári erdőgazdálkodás Erdélyben 1867-től 1918-ig. Bp., 1993. OEE. [2], 171 p.

Kádár Zsombor: A Székelyföld erdészettörténete. Rövid áttekintés az 1400-as évektől 1948-ig. Bp., 1994. OEE. 165 p.

Járasi Lőrinc: Erdőgazdálkodás Bánkúttól Nagy-Milicig. Miskolc, 1997. Északmagyarországi Erdőgazd. Rt. 373 p.

Kollwenz Ödön: Pécs szabad királyi város erdeinek és az ott folytatott erdőgazdálkodásnak a története. Bp., 1998. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 161, [38] p.

Kádár Zsombor: Székelyföldi erdészeti arcképcsarnok. Bp., 1999. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 292 p.

Márkus László – Király László: Erdőrendezés-történet. Bp., 1999. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 159 p.

Oroszi Sándor: Erdészet-, vadászat- és természetvédelem-történeti tanulmányok. Bp., 1999. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 115 p.

Fuchs Frigyes: Magyarország őserdei. Sopron, 2001. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 141 p., [1] t.

Kádár Zsombor – Pál-Antal Sándor: A székelyföldi erdészet és faipar. Történeti kronológia. Marosvásárhely, 2002. Mentor. 300 p.

Tóth Imre: A gemenci erdők története. Baja, 2002. Gemenci Erdő- és Vadgazdasági Rt. 174, [2] p.

A leghosszabb fél évszázad. Erdészetünk a kormányjelentések tükrében, 1899-1941. Szerk.: Kollega Tarsoly István. Bp., 2004. Tarsoly K. 527 p.

Oroszi Sándor: Az erdélyi közösségi erdők története. Bp., 2004. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 241 p., [7] t.

Oroszi Sándor: Egyházi és iskolai erdők Erdélyben. Bp., 2006. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 133 p. 4 t.

Az erdő és a fa régészete és néprajza. Kézművesipar-történeti megközelítésben. Szerk.: Gömöri János. Sopron, 2007. MTA Veab Soproni Tudós Társasága. 422, [2] p.

Oroszi Sándor: Emlékek az erdélyi magánerdőkről. Bp., 2007. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 241 p., [12] t.

Szántó Gábor: Somogyi erdő- és vadvilág, 997-2003. Kaposvár, 2007. Sefag Zrt. 328 p.

SZŐLÉSZET-BORÁSZAT

Feyér Piroska: Szőlő- és borgazdaságunk történetének alapjai. Bp., 1970. Akadémiai Kiadó. 407 p.

Feyér Piroska: A szőlő- és bortermeles Magyarországon 1848-ig. Bp., 1981. Akadémiai Kiadó. 386 p.

- Lichtneckert András: A balatonfüred-csopakai borvidék története. Veszprém, 1990. Veszprém M. Lvt. 583 p., [14] t., [2] t. + 1 térk.
- Égető Melinda: Az alföldi paraszti szőlőművelés és borkészítés története a középkortól a múlt század közepéig. Bp., 1993. Akadémiai Kiadó. 265 p.
- Kozma Pál: A szőlő- és borkultúra története Magyarországon. Bp., 1995. Magyar Bor Akadémia – Mezőgazda Kiadó. 62 p.
- Lajber Imre: A villányi borvidék kialakulásának története. Pécs, 2000. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar. 162 p.
- Bodnár László: Az egeri borvidék. Eger, 2001. Bodnár és Társa. 323 p.
- Bodnár László: A mátraaljai borvidék. Eger, 2001. Bodnár és Társa. 291 p.
- Mátraaljai Borvidék. „Ahol a Nap és a Hegy összeér”. Gyöngyös, 2002. Mátraaljai Hegyközségi Tanács. 17 p.
- Benyák Zoltán – Benyák Ferenc: Borok és korok. Bepillantás a bor kultúr-történetébe. 2. jav., bőv. kiad. Bp., 2002. Hermész Kör. 399 p., [12] t.
- Ambrus Lajos – Csoma Zsigmond: A magyar bor útja a kezdetektől nap-jainkig. Szombathely, 2003. B.K.L. 230 p.
- Égető Melinda: Vagyon szép szőlőhegyünk ... Történeti-néprajzi elemzések közép- és nyugat-dunántúli magyar nyelvű hegytörvények körében, 1629-1846. Bp., 2004. L'Harmattan–MTA Néprajzi Kutint. 139 p.
- Joó Ernő – Terts András: A budafoki pincék világa. A nagy múltú budafoki borgazdaság története. Bp., 2007. Budafoki Péter-Pál Utca és Környéke Baráti Kör. 127 p.
- Zala vármegye bortörténete. A zalai bortermelés múltja és jelene. Szerk.: Bence Lajos. Lenti, 2007. Önkormányzat. 252 p.
- Lichtneckert András: Az arácsi szőlőhegy és szőlőhegyi önkormányzat története. Balatonfüred, 2008. Szerző. 176 p.

3.3.3. *Bibliográfiai munkák*

Összefoglaló bibliográfiai kötetek

A magyar gazdasági irodalom első századainak könyvészete, 1505-1805. Összeáll.: Dóczy Jenő, Wellmann Imre, Bakács István. Bp., 1934. Egy. ny. 354 p., 6 t. (Magyar gazdasági könyvészet 1.)

A magyar gazdasági irodalom könyvészete, 1806-1830. Összeáll.: Dóczy Jenő, Bakács István, Gerendás Ernő. Bp., 1938. Egy. ny. 371 p. (Magyar gazdasági könyvészet 2.)

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete, 1831-1867. Szerk.: S. Szabó Ferenc. Bp., 1956. Mezőgazdasági Múzeum. 659 p. (Magyar gazdasági könyvészet 3.)

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete, 1868-1896. Összeáll.: Ihrig Károly, Éber Ernő, Takács Imre. Bp., 1959. Mezőgazdasági Múzeum. 379 p. (Magyar gazdasági könyvészet 4.)

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete, 1897-1919. Sajtó alá rend.: Takács Imre. Bp., 1961. Mezőgazdasági Múzeum. 595 p. (Magyar gazdasági könyvészet 5.)

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete, 1920-1935. Sajtó alá rend.: Takács Imre. Bp., 1963. Mezőgazdasági Múzeum. 611 p. (Magyar gazdasági könyvészet 6.)

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete, 1936-1940. Szerk.: Takács Imre. Bp., 1966. Mezőgazdasági Múzeum. 528 p. (Magyar gazdasági könyvészet 7.)

A magyar mezőgazdasági szakirodalom könyvészete, 1941-1944 és kiegészítés. Szerk.: Takács Imre. Bp., 1968. Mezőgazdasági Múzeum. 751 p. (Magyar gazdasági könyvészet 8.)

ERDÉSZET

Erdészeti bibliográfia. A magyar erdészeti irodalom könyvészete 1934-ig. Összeáll.: Gerlai Arnold Gusztáv. Sopron, 1936. M. Kir. Erdészeti Kutató Intézet. 616 p. + Csapody István – Balogh Ferencné: A magyar erdészeti irodalom bibliográfiája. Szerk.: Bartha Dénes, Oroszi Sándor. Bp., 1997. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 63 p.

(Kiegészítések az 1936-os bibliográfiához.)

A magyar erdészeti irodalom bibliográfiája, 1935-1944. Szerk.: Bartha Dénes, Oroszi Sándor, Frank Norbert. Bp. – Sopron, 1996. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 62 p.

Kolossváry Szabolcsné: A magyar erdészeti irodalom bibliográfiája, 1945-1964. Bp., 1966. Mezőgazdasági Kiadó. 159 p.

A magyar erdészeti irodalom bibliográfiája, 1965-1990. Szerk.: Bartha Dénes, Oroszi Sándor. Bp. – Sopron, 1995. OEE Erdészettörténeti Szakosztály. 440 p.

Csóka György – Hirka Anikó – Csiky Zsolt: Az erdővédelem magyarországi szakirodalma, 1792-2000. Mátrafüred–Eger, 2002. Erdészeti Tudományos Intézet. 1 CD-ROM + mell. (24 p.)

MÁS TÉMAKÖRÖK

Magyarországi selyemtenyésztési művek katalógusa 1752-1935. Bibliográfia. Bp., 1935. 48 p.

Geday Gusztáv: A boggyógyümölcsűek hazai irodalma. 1920-1966. Bp., 1968. Kertészeti Egyetem. IV, 78 p.

Ádámfi Tamás: Vadászbibliográfia. Bp., 1993. TerraPrint. 94 p.

Új kiadása: Vadászati bibliográfia Bp., 1999. Szerző. 88 p.

Tordai Gábor: Vadászati bibliográfia. Bp., 2003. Tordai Antikvárium. 216 p.

Perényi Sándor: Halászat és horgászat. Irodalmi bibliográfia. Bp., 2004. Szerző. 131 p.

PERIODIKÁK

Mezőgazdasági szakfolyóirataink bibliográfiája. 1-3. köt. Bp., 1958-1961. Mezőgazdasági Kiadó.

1. köt. 1796-1899. Összeáll.: Turányi Kornél. 1958. 115 p.

2. köt. 1900-1944. Összeáll.: Mados Lászlóné. 1961. 173 p. (Nem közöl repertóriumot)

3. köt. 1945-1962. Összeáll.: Mados Lászlóné. 1963. 76 p.

A Magyar Gazdaságtörténeti Szemle repertórium, 1894-1906. Összeáll.: Hernádi László Mihály. Bp., 1982. Statisztikai Kiadó Vállalat. 260 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Az Agrártörténeti Szemle repertórium, 1957-1982. Összeáll.: Hernádi László Mihály. Bp., 1983. 271 p.

A többi periodikáról lásd a www.omgk.hu honlapon.

3.3.4. *Néhány biográfiai kötet*

Több tudósról szóló összeállítások

Magyar agrártörténeti életrajzok. Szerk.: Für Lajos – Pintér János. 1-3. köt. Bp., 1987-1989. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. XXIV, 866 p.; 799 p.; 701 p.

A Mezőgazdasági Pantheon az interneten is olvasható:

<http://mek.oszk.hu>

A magyar állattenyésztés nagyjai, 1741-2003. Szerk.: Fehér Dezső, Jávorka Levente. Bp., 2004. Agroinform. 238 p.

Néhány neves tudósról, agrárszakemberről (a személyek betűrendjében)

Tilkovszky Lóránt: **Balásházy János**, a magyar agrárfejlődés úttörője 1797-1857. Bp., 1958. Mezőgazdasági Múzeum. 23 p.

Bereczki Máté halálának 100. évfordulója alkalmából a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban rendezett emlékülés. Budapest, 1995. december 7. Bp., 1997. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. 441 p., [4] t.

Somai József: Gazdaság és gazdaságtudományok **Brassai Sámuel** életművében. Kolozsvár, 2006. Romániai Magyar Közgazdász Társaság. 254, [2] p.

Gesztelyi Nagy László: **Csókás József** homoki gyümölcs- és szőlőtermesztő kisgazda élete és munkássága. Kecskemét, 1938. Első Kecskeméti Hírlapkiadó és Ny. 79. (A kecskeméti homok mívesei 1.)

Darányi Ignác-emlékkonferencia. A kötet Darányi Ignác születésének 150. évfordulóján, 1999. szeptember 20-án, Budapesten rendezett emlékkonferencián elhangzott előadások szövegét tartalmazza. Szerk.: Fehér György. Bp., 2000. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. 142 p.

Geday Gusztáv: **Entz Ferenc**. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 233 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Emlékkönyv. **Gunst Péter** 70. születésnapjára. Szerk.: ifj. Barta János, Pallai László. Bp – Debrecen, 2004. Multiplex Media – Debrecen University Press – Debreceni Egyetem Történelmi Intézet. 428 p.

Sztáray Zoltán: **Haraszthy Ágoston**. A kaliforniai szőlőkultúra atyja. New York, 1986. Püski. 173 p., [1] t.

Emlékkönyv **Imreh István** születésének nyolcvanadik évfordulójára. Szerk.: Kiss András, Kovács Kiss Gyöngy, Pozsony Ferenc. Kolozsvár, 1999. Erdélyi Múzeum-Egyesület. 680 p., [4] t., [2] t.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Manninger G. Adolf tudományos emlékülés kiadványa a tudós halálának 40. évfordulóján. Debrecen, 1994. szeptember 13. Szerk.: Ruzsányi László. Debrecen, 1994. DATE. 119, [2] p.

Váry István: **Mathiász János**. Kecskemét, 1941. Kecskeméti Hírlapkiadó-és Nyomda-Rt. 240 p., [7] t. (A kecskeméti homok mívesei 2.)

Nagyváthy Kálmán: **Nagyváthy János** élete. Pozsony, 1891. Stampfel. 62 p.

Süle Sándor: Kisszántói **Pethe Ferenc**. 1763-1832. Bp., 1964. Akadémiai Kiadó. 326 p.

Gaál László: **Rodiczky Jenő**. Bp., 1974. Akadémiai Kiadó. 189 p., 1 t. (A múlt magyar tudósai)

A harmadik út felé. **Szabó István** történész cikkekben és dokumentumokban. Vál., jegyz. ell. és szerk.: Erős Vilmos. Bp., 2006. Lucidus. 418 p.

W. Nagy Ágota: „... Az időt okosan használni ...”. **Szedes Fábrián**, 1784-1859. Bp., 2000. Magyar Mezőgazdasági Múzeum – Osiris. 128 p., [38] t.

Agrártörténet – agrárpolitika. Tanulmányok **Szuhay Miklós** emeritus professzor tiszteletére. Szerk.: Buza János. Bp. – Miskolc, 2006. Corvinus Egyetem – Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem – Miskolci Egyetem. 507 p.

Tóth Lajos: **Tessedik Sámuel**, 1742-1820. Békéscsaba – Szarvas, 1976. Békés Megyei Tanács – Szarvas Városi Tanács. 437 p.

Penyigey Dénes: **Tessedik Sámuel**. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 273 p.

A reformer Tessedik. **Tessedik Sámuel** összegyűjtött írásai. Vál., szerk. és jegyz. ell.: Bálint Péter. Szarvas, 2002. Tessedik Sámuel Főiskola. 427 p.

Tessedik Sámuel írásainak jegyzéke: pp. 381-406.

Az **Erdésznagyjaink arcképcsarnoka** című. sorozatban több kötet is megjelent az erdészet kiemelkedő személyiségeiről, köztük Kövessi Ferencről, Lámfalussy Sándorról, Győrfi Jánosról, Jankó Sándorról, Csapody Istvánról, Bencze Gergelyről, Fehér Dánielről, Babos Imréről, Bedő Albertről, Walek Károlyról, Fodor Lászlóról, Káldy Józsefről, Koltay Györgyről, Divald Adolfról, Török Béláról, Haracsi Lajosról, Moór Arthurról, Roth Gyuláról, Fekete Zoltánról, Fekete Lajosról.

3.4. A MŰSZAKI TUDOMÁNYOK 1945 ELŐTTI MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETÉRŐL KÉSZÜLT BIBLIOGRÁFIÁK ÉS TECHNIKATÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÓK

3.4.1. *A technikatörténet-írás kiemelkedő személyiségeiről*

Egy-egy ország technikatörténetének átfogó elemzésével kevés kutató foglalkozik, a szakemberek többsége egy-egy szakma vagy egy-egy korszak technikatörténetének ipartörténetének, illetve az egyes üzemek történetének összeállításával foglalkozott és foglalkozik.

Általános jellegű összefoglalónak tekinthetők *Gelléri Mór*nak a XIX. század végén és a XX. század elején megjelent technikatörténeti-ipartörténeti munkái, s nem kis részben neki köszönhető, hogy az 1896-os millenáris kiállítás kapcsán a kiállítás anyagát összefoglaló kilenckötetes mű számára szintén készültek technikatörténeti összefoglalók. Magának a kiállításnak a műszaki vonatkozásait legrészletesebben a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közönyének* az esemény tiszteletére megjelent tematikus száma mutatja be. Jól ismert *Frecskay János* szótára, amely nemrégiben reprint kiadásban is megjelent.

A neves technikatörténész, ipartörténész, gazdaságtörténész szakemberek közül néhányuk nevét hadd soroljuk fel: *Hajnal István, Takáts Sándor, Makkai László, Endrei Walter, Heckenast Gusztáv, Bogdán István, Károlyi Zsigmond, Éri István, Bencze Géza.*

Bendefy László számos levéltári kutatásával segítette technikai múltunk feltárását, a *Műszaki nagyjaink* könyvsorozat eddigi hat kötetének összeállítását *Szöke Bélának* és *Pénzes Istvánnak* köszönhetjük.

Vajda Pál évtizedeken át kutatta a Magyarországon és külföldön élt magyar feltalálók életművét, halála után felesége, *Csizmarik Irén* kutatásait számos értékes szócikkben rögzítette, amely a *Nagy Ferenc* főszerkesztésével készült *Magyar Tudó lexikon* hasábjain látott napvilágot, *Sipka László* pedig az 1983-ban elindított évfordulós könyvsorozattal tudott feltárni jó néhány eddig lappangó adatot. *Pap János* számos ismeretterjesztő írásával segítette a technikatörténet iránti érdeklődés fenntartását.

A *Pannon Enciklopédia* sorozatában jelent meg egy kötet, amely a nagyobb technikatörténeti kutatásokból válogat, hasonlóképpen az Akadémiai Kiadó „*A technika*

magyarországi történetéből” kötete. Az 1848 előtt külföldön bejelentett magyar szabadalmak összegzését adja *Bittó Béla* kutatásainak felhasználásával A. Szála Erzsébet technikatörténész.

Az alábbiakban a nagyszámú szakmatörténetből választottunk ki néhány fontos művet, az egyes gyárakról, üzemekről készült történeti munkákat viszont ehelyütt nem soroljuk fel, azok többsége a Magyar Történelmi Társulat Üzemtörténeti Szakosztálya gondozásában került napvilágra. Emellett fel kell hívnunk a figyelmet a Magyar Országos Levéltárban őrzött egykori gyári fondokra is, köztük a Ganz üzemeinek, a Tungsramnak és a gyógyszergyáraknak az anyagaira.

3.4.2. Összefoglaló történeti kézikönyvek

A selmeci bányászati akadémiáról, valamint a Műegyetemről készült történeti összefoglalókkal a felsőoktatási intézményeket áttekintő fejezetben foglalkozunk.

Technikatörténeti-iptartörténeti áttekintések

Wiener Moszkó: A magyar cukoripar fejlődése. 1-2. köt. Bp., 1902. Politzer. XIV, 1376 p.

Gelléri Mór: Ipartörténeti vázlatok. Bp., 1906. Singer és Wolfner. 767 p.

Frecskay János: Mesterségek szótára. 1. rész: Ötven iparág leírása. 2. rész: Ezen iparágak összesített magyar-német és német-magyar szótára. Bp., 1912. Hornyánszky. XVI, 751 p. – Reprint kiad.: Bp., 2001. Nap Kiadó. XVI, 751 p.

Történeti értékű munka.

Technikai fejlődésünk története 1867-1927. Szerk.: Guóthfálvay Dorner Zoltán. Bp., 1928. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. 999 p., 60 t.

Pettkó-Szandtner Tibor: A magyar kocsizás. Bp., 1931. Bíró Rt. 287 p., 22 t.

Tarján Ferenc: Feltalálók műhelyitkai. Bp., 1942. Béta. 344 p.

- Rézler Gyula: A magyar nagyipar fejlődése. Bp., 1942. Országos Szociálpolitikai Intézet. 36 p.
- Futó Mihály: A magyar gyáripar története. Bp., 1944. Magyar Gazdaságkutató Intézet. 468 p.
- Merei Gyula: Magyar iparfejlődés, 1790-1848. Bp., 1951. Magyar Történelmi Társulat. 428 p.
- Eperjessy Géza: Mezővárosi és falusi céhek az Alföldön és a Dunántúlon. 1686-1848. Bp., 1967. Akadémiai Kiadó. 278 p.
- Bodó László: A mezőgazdasági és ipari munkagépek fejlődésének főbb állomásai a XVIII–XX. században. Bp., 1971. Tankönyvkiadó. 87 p.
- Bogdán István: Régi magyar mesterségek. Bp., 1973. Magvető. 407 p.
- Terplán Zénó: Példák a hazai gépészeti emlékek gyűjtésének nehézségeire. Miskolc, 1973. Gépelemek Tanszék. 11 p.
- Terplán Zénó: A gépipar fejlődése. Bp., 1974. NME. 18 p.
- Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a XVI. század végéig. Bp., 1978. Akadémiai Kiadó. 388 p.
- Dóka Klára: A pest-budai céhes ipar válsága. 1840-1872. Bp., 1979. Akadémiai Kiadó. 237 p.
- Tolnai György: A manufaktúraipar pusztulása és a függő tőkés fejlődése kezdetei Magyarországon. 1850-1867. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 183 p.
- Kiss László – Kiszely Gyula: Magyarország műszaki múzeumai. Bp., 1982. Műszaki Kvk. 194 p.
- Kövér György: Iparosodás agrárországban. Magyarország gazdaságtörténete 1848-1914. Bp., 1982. Gondolat. 264 p.
- Müller Róbert: A mezőgazdasági vaseszközök fejlődése Magyarországon a késővaskortól a törökör végéig. Zalaegerszeg, 1982. Zala m. Lvt. 930 p.

Incze Miklós – Szili Ferenc – Andrásy Antal: Az üzemtörténetírás kérdései. Bp., 1983. Somogy m. Kvt. 15, 6, 5 p.

Bogdán István: Mestere volt egykor ... Bp., 1984. Magvető. 283 p.

Endrei Walter: Műszaki mendemondák. Bp., 1985. Műszaki Kvk. 140 p.

Endrei Walter – Makkai László – Nagy Dénes – Szűcs Ervin: Ember és technika. Technikatörténet. Bp., 1988. Tankönyvkiadó. 266 p.

Eperjessy Géza: A szabad királyi városok kézművesipara a reformkori Magyarországon. Bp., 1988. Akadémiai Kiadó. 427 p.

Bogdán István: Magyarország kézművesmesterei 1828-ban. XVI. századi török és magyar adójegyzékek összehasonlítása Esztergom és Komárom megyék adatai alapján. Bp., 1989. KSH. 171 p.

Manufaktúrák Magyarországon. Manufaktúratörténeti konferencia. Szerk.: Németh Györgyi, Veres László. 1-2. köt. Miskolc, 1989. HOM. 251, 179 p.

Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek, 1601-1874. Bp., 1990. Akadémiai Kiadó. 633 p., [8] t.

A Helytartótanácsi Levéltár műszaki tárgyú metszeteinek rézlemezei. Közli: Trostovszky Gabriella. Bp., 1992. MOL. 33 p.

Endrei Walter: A programozás eredete. Bp., 1992. Akadémiai Kiadó. 109 p.
A számítógépet megelőző korszak!

Endrei Walter – Jeszenszky Sándor: Technikatörténet 1760-1960. Az ipari forradalom határainkon túl és Magyarországon. Bp., 1993. ELTE. 309 p.

Hajnal István: Technika, művelődés. Tanulmányok. Bp., 1993. MTA Történettudományi Intézete. 472 p.

Műszaki innovációk sorsa Magyarországon. Malomipar, vaskohászat, textilipar. Szerk.: Endrei Walter. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 270 p.

Fejezetek a magyar művelődéstörténet forrásaiból. Vál.: Gazda István. Bp., 1996. Tárogató. 463 p.

Takáts Sándor értékes technikatörténeti kutatásai közlésével.

Felix R. Paturi: A technika krónikája: Ford.: Abonyi Ivánné et al. A magyar mérnökök életrajzaival kieg.: Sipka László. Bp., 1997. Magyar Könyvklub – Officina Nova. 680 p.

A technika magyarországi történetéből. Vál. és sajtó alá rend.: Gazda István. Bp., 1997. Akadémiai Kiadó. 198 p.

Lósy-Schmidt Ede és Bendefy László néhány értékes technikatörténeti kutatásával.

Makkai László: A technika századai. Válogatott tanulmányok. Bp., 1997. Akadémiai Kiadó. 203 p.

„Isten áldja a tisztos ipart”. Tanulmányok Domonkos Ottó tiszteletére. Szerk.: Szende Katalin, Hücsán József. Sopron, 1998. Soproni Múzeum Alapítvány. 440 p.

Rosta István: Magyarország technikatörténete. A honfoglalás korától a III. évezred kezdetéig. Bp., 1999. Nemzeti Tankönyvkiadó. 475 p.

Több kiadásban is megjelent.

Tóth Sándor László: A ffeldolgozás 1945 előtt. Fejezetek a fa-, bútóripar és az asztaloság történetéből Magyarországon a kezdetektől 1945-ig. Bp., 1999. Agroinform. 141 p., [14] t.

Pannon Enciklopédia. Magyar ipar- és technikatörténet. Főszerk.: Fehér Katalin. Bp., 2000. Kertek. 357 p.

Fejezetek a magyar szabadalomtörténetéből. Régi magyar ipari szabadalmak Kempelen Farkas korától a reformkor végéig. 1782-1848. Bittó Béla kutatásainak felhasználásával összeáll.: A. Szála Erzsébet. Bp., 2002. MATI – MSZH. 128 p. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 31.)

*A „Magyar ipari szabadalmak, 1787-1820” az interneten is olvasható:
<http://mek.oszk.hu>*

Válogatott fejezetek a technika történetéből. Szerk.: Katona András. Győr, 2002. SZIF-Universitas. X, 222 p.

Diákok a tudományos kutatás kapujában. A 2004-es országos tudomány- és technikatörténeti pályázat tanulmányaiból. Piliscsaba, 2004. MATI. 252 p.

Összefoglaló technikatörténeti tanulmányok a MTESZ honlapjáról érhetőek el: www.scitech.mtesz.hu. Ezen túlmenően az egyes műszaki múzeumok honlapjairól is elérhetőek technikatörténeti tanulmányok, résztanulmányok, kiállítások anyagai, képgyűjtemények, kiadványjegyzékek.

Találmányokat is bemutató kiállítások

Jelentés az első magyar iparműkiállításról, 1842. A Magyar Iparegyesület igazgató-választmánya megbízásából. Szerk.: Kossuth Lajos. Pest, 1843. Landerer és Heckenast Ny. 76 p.

Ráth Károly: A magyar iparkiallitások multban és jövőben. A Budapesten rendezendő országos kiállítás általános tervezetével. Bp., 1881. Országos Magyar Iparegyesület. IV, 96 p., 1 t.

Nyárády Gábor: Az első magyar iparműkiállítás. Bp., 1962. Közgazd. és Jogi Kiadó. 187 p., 12 t.

Diószegi György: A látnivaló témérdek. Magyarország szerepe a világkiállítások történetében. Bp., 1992. B+V K. 116 p.

A magyar kiállítások és vásárok 150 éve. Szerk.: Kapalyag Imre. Bp., 1992. Hungexpo. 80 p.

Kapalyag Imre – Kornidesz Mihály – Steigervald József: A Budapesti Nemzetközi Vásárok története. Bp., 1996. Hungexpo. 64 p.

Gál Vilmos: Világkiállító magyarok, 1851-2000. Bp., 2008. Holnap. 273, [4] p.

Bányászat, kohászat, öntészet

Wenzel Gusztáv: Magyarország bányászatának kritikai története. Bp., 1880. Akadémia. [2], VIII, 456 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Péché Antal: A selmeczi bánya-vállalatok története. I. köt. 1650-ig. Bp., 1884. Kilián. XV, 562 p. + Péché Antal: A selmeczi bányavállalatok története. II. [köt.] 1650-1750. Sajtó alá rend.: Kosáry Domokos. Bp., 1967. MTESZ. 645 p., 3 t.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Péché Antal: Alsó Magyarország bányamívelésének története. 1-2. köt. Bp., 1884-1887. Akadémia. XII, 502 p., 1 t.; (1600-1650-ig). XVI, 846 p. + Péché Antal: Alsó-Magyarország bányamívelésének története 1650-1750. III/1-3. köt. (1650-1750). Bp., 1967. MTESZ. 414 p.; 415-970 p.; 971-1246 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Hajnóci R. József: A szepesi bányavárosok története. Lőcse, 1903. Szepes-megyei Történelmi Társulat. 105 p. (A Szepesmegyei Történelmi Társulat milleneumi kiadványai 7.)

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Rákóczy Sámuel: A bányászat multja a magyar birodalom földjén. Bp., 1910. Pallas. 211 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Pethe Lajos: Fémbányászatunk technikai fejlődése. Bp., 1929. Stádium. 61, [2] p., 5 t.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Babics András: Az észak-mecseki kőszénbányászat a feudalizmus korában. Bp., 1964. MTA Dunántúli Tudományos Intézet. 29 p.

Paulinyi Oszkár: A vállalkozás kezdeti formái a feudális-kori nemesérbányászatban. Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 95 p.

Babics András: Az észak-mecseki kőszénbányászat története. Bp., 1967. Akadémiai Kiadó. 203 p., 1 t.

Heckenast Gusztáv – Nováki Gyula – Vastagh Gábor – Zoltay Endre: A magyarországi vaskohászat története a korai középkorban. A honfoglalástól a XIII. század közepéig. Bp., 1978. Akadémiai Kiadó. 253, [2] p.

Kiszely Gyula: A bányászat és kohászat ipari műemlékei. Miskolc, 1983 [1985]. „Péch Antal” Miniatűrkönyv Gyűjtők Klubja. 119 p.

Tóth Ferenc: A Magyar Olajipari Múzeum. Zalaegerszeg, 1987. MOM. 212 p., [30] t.

Hála József: A Börzsöny-vidéki kőbányászat és kőhasznosítás a XIX-XX. században. Bp., 1987 [1988]. ELTE. 232 p.

Heckenast Gusztáv: A magyarországi vaskohászat története a feudalizmus korában. A XIII. század közepétől a XVIII. század végéig. Bp., 1991. Akadémiai Kiadó. 297 p., [8] t.

Agricola évszázada. Georgius Agricola, 1494-1555. Születésének 500. évfordulója alkalmából tartott ülészak előadásai. Szerk.: Zsámboki László. Miskolc, 1994. Miskolci Egyetem. 133 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Műszaki innovációk sorsa Magyarországon. Malomipar, vaskohászat, textilipar. Szerk.: Endrei Walter. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 270 p.

A magyar bányászat évezredes története. 1-3. köt. Főszerk.: Benke István. Bp., 1996-2001. Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület. 695 p.; 752 p.; 712 p., LX t.

Uzsoki András: Adalékok az aranymosás történetéhez és technikájához. Rudabánya, 2004. Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. 92 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Boros Árpád: Tények és képek a diósgyőri kohászat életéből, 1770-2005. Miskolc, 2005. BAZ Megyei Levéltárért Alapítvány. 392 p.

Sziklavári János: A forrasztott vasgyártás korszaka Diósgyőrben, 1170-1880. Miskolc, 2005. BAZ Megyei Levéltárért Alapítvány. 224 p.

Izsó István: Szemelvények a középkori montanisztika magyarországi történetének írott forrásaiból, 1000-1526. Rudabánya, 2006. Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány – BAZ Megyei Bányászattörténeti Múzeum. 166 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Szabó Zoltán: Bakonyi mangánércek bányászata. Farkas József bányamérnök emlékére. Úrkút – Ajka, 2006. Mangán Bányászati és Feldolgozó Kft. VIII, 655, [36] p.

Boros Árpád: A diósgyőri acélgyártás és energiaellátás története, 1770-2006. Miskolc, 2007. BAZ Megyei Levéltárért Alapítvány. 392 p., [1] t.

Ifj. Noszky Jenő: Salgótarján és barnaszén-bányászata, különös tekintettel a néprajzi viszonyokra. Szerk.: Hadobás Sándor, Hála József, Máté György. Rudabánya, 2007. Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. 92 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Életutak. Földtan, környezetvédelem, bányászat, energetika. Szerk.: Horn János. Bp. – Sopron, 2008. Bányász Kultúráért Alapítvány – Központi Bányászati Múzeum Alapítvány. 383 p.

Pilissy Lajos: Az alumíniumöntészet fejlődésének története a kezdetektől 1945-ig. Bp., 2008. OMM ÖM. 82 p., [1] t.

Szemán Attila: Bányászattörténeti tanulmányok. Rudabánya, 2009. Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. 138 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

ÜVEGIPAR

Sághelyi Lajos: A magyar üvegesipar története. Bp., 1938. Budapesti Üvegesek Ipartestülete. 509 p.

Veres László: A Bükk hegység üveghutái. 2. bőv. kiad. Miskolc, 1995. HOM. 105, [2] p.

VÍZÜGY

Fodor Ferenc: Magyar vízimérnököknek a Tisza-völgyben a kiegyezés koráig végzett felmérései, vízi munkálatai és azok eredményei. Bp., 1954. Tankönyvkiadó. 267 p. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 8.)

Károlyi Zsigmond: A vízhasznosítás, vízépítés és vízgazdálkodás története Magyarországon. Vázlat. Bp., 1960. Tankönyvkiadó. 320 p. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 13.)

Pogány Mária: Tökés vállalkozók és kubikos bérmunkások a Tisza-szabályozásnál a 19. század második felében. Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 120 p.

Sárközi Zoltán: Árvizek, ármentesítés és folyószabályozás a Szigetközben és az Alsó-Rába vidékén. Bp., 1968. BME – OMIKK. 68 p., 3 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 17.)

A magyar vízszabályozás története. Összeáll. és szerk.: Ihrig Dénes. Bp., 1973. Országos Vízügyi Hivatal. 398 p., 1 t.

Oroszlány István: Vízgazdálkodás és melioráció a magyar mezőgazdasági oktatás fejlődésében, 1777-1970. Bp. – Gödöllő, 1984. GATE – VGI. 64 p.

Fejér László – Lászlóffy Woldemár: A hidrometria magyarországi fejlődése, 1700-1945. Bp., 1986. Vízdok. 192 p.

Dóka Klára: A vízimunkálatok irányítása és jelentősége az ország gazdasági életében, 1772-1918. Bp., 1987. Új Magyar Központi Levéltár. 384 p.

Mike Károly: Magyarország ősvízrajza és felszíni vizeinek története. Bp., 1991. Aqua. [8], 698 p.

Dóka Klára: A Körös és Berettyó vízrendszer szabályozása a 18-19. században. Egy táj átalakulása. Gyula, 1997. Békés M. Lvt. 345, [34] p.

Dunka Sándor: Hajdú-Bihar megye vízügyi múltja. Debrecen, 2000. Magyar Humánökológus Társaság Tiszántúli Képviselőlete. 115 p.

Kralovánszky U. Pál – Ligetvári Ferenc: *Vízgazdálkodás és a mezőgazdaság. A 150 éve született Kvassay Jenő írásai alapján.* Szarvas, 2000. Tessedik Sámuel Főiskola. 239 p.

Andrásfály Bertalan: *A Duna mente népének ártéri gazdálkodása. Ártéri gazdálkodás Tolna és Baranya megyében az ármentesítési munkák befejezése előtt.* 2. kieg., átd. kiad. Budakeszi, 2007. Ekvilibrium. 438 p.

VÍZÜGYI TÁRSULÁSOK

A Gerje és Perje vízszabályozó társulat története 1812-1896. Összeáll.: Faragó Lipót, Háy Mór. Cegléd, 1896. Gerje és Perje Vízszabályozó Társulat. 93, [3] p., 1 t.

Gyulai Rudolf: *Az alsó-csallóközi és csilizközi egyesült ármentesítő és alsócsallóközi belvízlevezető társulat története.* Bp., 1896. Pátria Ny. [4], 549, [3] p.

Imre János: *A Nyírvíz Szabályozó Társulat története 1879-1929.* Nyíregyháza, 1929. Nyírvíz Szabályozó Társ. 95, [1] p.

Polohn István – Szappanos Ferenc: *Vízgazdálkodási társulatok a Dráva völgyében. A Dráva menti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat története.* Pécs, 1974. Dráva menti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat. 157 p.

Gyulai Rudolf: *Az Alsó-csallóközi és Csilizközi Egyesült Ármentesítő és Alsó-csallóközi Belvízlevezető Társulat története.* Sajtó alá rend.: Koncsol László. Pozsony, 2003. Kalligram. 585 p.

KULTÚRMÉRNÖKI MUNKÁLATOK (UTAK, HIDAK)

Mihailich Győző: *A XIX. és XX. századbeli magyar hídépítés története.* Bp., 1960. Akadémiai Kiadó. 127 p.

Hidak Magyarországon. Szerk.: Kozáry István. Bp., 1980. UVATERV. 46 p.

- Tóth László: Magyarország közútjainak története. Bp., 1995. KTI. 165 p.
Készült Hanzély János: Magyarország közútjainak története (Bp., 1960) munkájának felhasználásával.
- Maderspach „Lánchíd” – egy elfeledett álom. Új adatok a Lánchíd történetéhez, Maderspach Károly (1791-1849) hídtervező és bányamérnök élete és munkássága. Bp., 2004. Lánchíd Kör Közhasznú Egyes. 57 p.
- Gyukics Péter – Tóth Ernő: Hidak Magyarországon. Magyarország legszebb, legérdekesebb, legfontosabb hídjai. Bp., 2005. Yuki Stúdió. 303 p.
- Jancsó Árpád: A bánáti utak első törzskönyve, 1848. Temesvár, 2007. Politehnica. 31, 29, [6] p., [2] t., [1] t.
- KÖZLEKEDÉSTÖRTÉNET (HAJÓK, VASUTAK, AUTÓK, REPÜLÉS)
- Fenyvessy Adolf: Az első magyar vasút története. Bp., 1883. Akadémia. 129 p.
- Sárányi István: A magyar aviatika története. Bp., 1921. M. Jövő. 51 p.
- Zelovich Kornél: A magyar vasutasok története. Bp., 1925. Németh László Könyv- és Térképkiadó. IV, 139 p.
- Magyarország közlekedésügye. Szerk.: Pártos Szilárd. Bp., 1937. Pallas. 570 p.
- Miklós Imre: A magyar vasutasság oknyomozó történelme. A legelső vasúttól – napjainkig. Vác, 1937. Kapisztrán ny. 2, IV, 809 p., 74 t.
- Ruzitska Lajos: A magyar vasútépítések története 1914-ig. Bp., 1964. Közdok. 86 p., 2 t.
- Dezsényi Miklós – Hernády Ferenc: A magyar hajózás története. Bp., 1967. Műszaki Kiadó. 172 p.
- Jankó Béla: A magyar dunai gőzhajózás története, 1817-1947. Bp., 1968. Gépip. Tud. Egyes. 135 p.
- Jankó Béla: A magyar állami hajózás 75 éves története, 1895-1970. Bp., 1972. Gépip. Tud. Egyes. 300 p.

- Kádár Ferenc: A magyar tengeri kereskedelmi hajózás története. 2. bőv. kiad. Bp., 1975. Hajózástudományi Együttműködési Bizottság. 153 p., 7 t., 2 térk.
- Csanádi Norbert – Nagyváradai Sándor – Winkler László: A magyar repülés története. 2. bőv. kiad. Bp., 1977. Műszaki Könyvkiadó. 387 p.
- Tarr László: A kocsi története. 2. bőv. kiad. Bp., 1978. Corvina. 280 p., 16 t.
- Pogány Mária: Vállalkozók, mérnökök, munkások a magyar vasútépítés hőskorában. 1845-1873. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 170 p. [6] p., [1] t.
- Bíró József: A magyar hajóépítés 150 éve. Bp., 1985. Danubius. 159 p.
- Czére Béla: A vasút története. Bp., 1989. Corvina. 283 p.
- Unyi Béla: Vasúthálózatunk alakulása 1914-től napjainkig. Bp., 1989. Közlekedési Múzeum. 60 p.
- Repülési lexikon. Főszerk.: Szabó József. 1-2. köt. Bp., 1991. Akadémiai Kiadó. 623 p., [20] t.; 603 p., [28] t.
- Horváth Ferenc – Kubinszky Mihály: Magyar vasúti építkezések Erdélyben. Bp., 1998. MÁV. 252 p.
- Hámori Péter: A magyar hajózás képes története. Bp., 1999. Nemzeti Tankönyvkiadó. 135 p., 8 t.
- Frisnyák Zsuzsa: Fejezetek az udvari és kormányzati utazások történetéből. Bp., 2000. MÁV. 150 p.
- Horváth Ferenc: A magyar vasút építési és fenntartási szervezetének története, 1827-2004. 1-2. köt. Bp., 2004-2005. MÁV Rt. Vezérigazgatóság. 442 p., 317 p.
- Kasza József: Álmodni mertek ... Az 1931. évi magyar óceánátrepülés története. Bp., 2006. Magyar Repüléstörténeti Társaság. 47 p.
- A magyar vasút krónikája a XX. században. Szerk.: Mezei István. Bp., 2006. MÁV ZRt. Vezérigazgatóság. 420 p.

Szabó József – M. Szabó Miklós: A magyar katonai repülés története, 1938-2008. Bp., 2008. Zrínyi. 111 p.

TEXTIL, BŐR

Kertay Ferenc: A bőripar és bőrkereskedelem kialakulása és fejlődése Magyarországon. Bp., 1936. Magyar Bőripar. 167, [1] p.

Tolnai György: A paraszti szövő-fonóipar és a textilmanufaktúra Magyarországon. 1840-1849. Bp., 1964. Akadémiai Kiadó. 224 p.

Endrei Walter: Magyarországi textilmanufaktúrák a XVIII. században. Bp., 1969. Akadémiai Kiadó. 254 p., 8 t.

Geszler Ödön: Másfél évszázad az óbudai képfestők és textilnyomók között. A Pamutkikészítőgyár története 1826-1976. 1-2. köt. Bp., 1976. Pamutkikészítőgyár. 260 p.

Endrei Walter: A textilipari technikák termelékenységének története. XIII-XX. század. Bp., 1993. Akadémiai Kiadó. 301 p., [20] t.

Műszaki innovációk sorsa Magyarországon. Malomipar, vaskohászat, textilipar. Szerk.: Endrei Walter. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 270 p.

MALOM (ÖSSZEFOGLALÓ JELLEGŰ MŰVEK)

Lambrecht Kálmán: A magyar malmok könyve. Történeti anyag. Bp., 1915. Lampel. 99 p.

A hengersizék fejlődése és a malomipar történetének rövid vázlatja. Bp., 1918. Athenaeum. 74 p.

Pongrácz Pál: Régi malomépítéset. Bp., 1967. Műszaki Könyvkiadó. 247 p.

Nemesné Ipoly Márta: Malmok, ipari és gazdasági létesítmények az első katonai felmérés térképszelvényein 1782-1785. Bp., 1982. Hadtörténelmi Térképtár. 220, 1 p.

Kirsch János: A magyar malomipar története és függelék. Bp., 1986. Mezőgazdasági Kiadó.

Műszaki innovációk sorsa Magyarországon. Malomipar, vaskohászat, textilipar. Szerk.: Endrei Walter. Bp., 1995. Akadémiai Kiadó. 270 p.

Selmeczi Kovács Attila: Kézimalmok a Kárpát-medencében. Eszköztörténeti monográfia. Bp., 1999. Néprajzi Múzeum. 168 p.

Lambrecht Kálmán: A magyar szélmalom. Sajtó alá rend. és szerk.: Balázs György. Bp., 2004. Magyar Élelmészisipari Tudományos Egyesület. VII, 66, XIII p.

Lásd még a biográfiák között a Mechwart Andrásról szóló művet, valamint a Műszaki Nagyjaink könyvsorozatát!

NYOMDÁK MŰSZAKI BERENDEZÉSEIRŐL, NYOMDAI ELJÁRÁSOKRÓL

Iványi Béla – Gárdonyi Albert: A királyi magyar Egyetemi Nyomda története 1577-1927. Kieg. és szerk.: Czakó Elemér. Bp., 1927. Egyetemi Ny. 202, [2] p.

Ötven esztendő. A Budapesti Betű- és Tömöntők Köre főnállásának félé százados története. Bp., 1934. Világosság Ny. 64 p., 8 t.

Szentkuty Pál: Régi hazai nyomdák mintakönyvei. Adalékok a magyar betű és nyomdai „cifra” történetéhez. Bp., 1940. Magyar Bibliophil Társaság. 114, [2] p.

Kner Imre: A Kner-nyomda épületeinek, gépeinek és betűinek története. A vállalat fennállásának hatvanadik évfordulójára. Gyoma, 1941. [Kner Ny.] 21, 3 p.

Gerszi Teréz: A magyar kőrajzolás története a XIX. században. Bp., 1960. Akadémiai Kiadó. 316 p., 105 t.

Benda Kálmán – Irinyi Károly: A négyszáz éves debreceni nyomda, 1561-1961. Közrem.: Bogdán István. Bp. – Debrecen, 1961. Akadémiai Kiadó. 432 p., 48 t.

Bogdán István: A magyarországi papíripar története, 1530-1900. Bp., 1963. Akadémiai Kiadó. 485 p.

Husztly Sándor: A Műegyetemi Nyomda története, 1921-1950. Bp., 1969. OMKDK. 129 p.

Kuntár Lajos: Szombathelyi nyomdák és nyomdászok. Szombathely, 1969. Vas Megyei Nyomdaipari Vállalat. 295 p., 8 t.

M. Baranyi Dóra: A Franklin Nyomda százéves története. Bp., 1973. Franklin Ny. 199 p.

Susits Imre: Egy nyomda története, 1841-1976. [Rákóczi Nyomda.] Bp., 1976. Rákóczi Ny. 256 p.

Tóth Béla: A debreceni rézmetsző diákok. Bp–Debrecen., 1976. Magyar Helikon – Nyomdaipari Fényszedő. 87 p., 1 t.

Hoffgreff-Heltai nyomda, a magyar tipográfia műhelye. Haiman György tanulmánya a Csízio hasonmásával. Bp., 1978. Zrínyi ny. 145, 119 p.

Takács Béla: A sárospataki nyomda története. Bp., 1978. Magyar Helikon. 197 p.

Malatyinszki József – Petőcz Károly – Szabó Ferenc: Egy évszázad mezején. A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története. Gyoma, 1982. Kner Ny. 266 p.

Bátyai Jenő: Régi szegedi nyomdák. Szeged, 1984. Szegedi Ny. 89 p.

N. Pataki Márta: A Kossuth Nyomda története, 1884-1984. Bp., 1984. Kossuth Ny. 321, [4] p.

Antalóczi Lajos: Az Egri Nyomda Rt. története, 1893-1949. Eger, 1986. Heves Megyei Levéltár. 150 p.

Vándor P. Gotfrid: A váci ferences Kapisztrán-Nyomda története. Bp. – Szeged, 1987. Vándor G. – Szegedi Magas- és Mélyépítőipari Vállalat. 107 p., [13] t.

Galli Katalin: Az európai írás és könyv története. Bp., 1991. OSZK. 43 p.

A könyves kultúra. XIV-XVII. század. Szerk.: Monok István. 1-3. köt. Szeged, 1992-2007. Scriptum. 287 p.; 229 p.; 259 p.

1. köt. Válogatás az angolszász szakirodalomból.

2. köt. Válogatás a német szakirodalomból.

3. köt. Válogatás a francia szakirodalomból.

Az 1-2. kötet az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

Pilinyi Péter: A magyar nyomdászat úttörői a XIX. században. Bp., 1994. Pátria Ny. 150, [2] p.

Dánielisz Endre: Nagyszalontai nyomdák és hírlapok. Csíkszereda, 2002. Pro-Print. 284 p.

J. Halász Margit: Könyves szakmák a Kárpát-medencében a XVI-XIX. században. Különös tekintettel Debrecen könyvkultúrájára. Debrecen, 2002. Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár. [2], IV, 161 p.

Borsa Gedeon: Kalauz a régi nyomtatványokhoz. A régi nyomtatványok fogalma, anyaga, mérete és terjedelme. Bp., 2003. Könyvtári Intézet. 127 p.

Frigyik Katalin: Typis Számmerianis. A Számmer nyomdászcsalád története és a nyomtatványok bibliográfiája, 1794-1920. 1-3. köt. Székesfehérvár, 2003. Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága. 259 p.; 373 p.; 504 p.

1. köt. A család története.

2/1. köt. A nyomtatványok bibliográfiája. 1. rész. Könyvek, évkönyvek, aprónyomtatványok, hirdetések, újságok.

2/2. köt. A nyomtatványok bibliográfiája. 2. rész. Színlapok, színházi plakátok.

Tevan nyomda emlékezete. Szerk.: Gécs Béla. Békéscsaba, 2003. Magyar Minitúr és Bibliofil Könyvészek Társasága. 105 p.

Bödök Zsigmond: Magyar feltalálók a nyomdászat történetében. Dunaszerdahely, 2004. Nap Kiadó. 109 p.

Galli Katalin: A könyv története. 1-2. köt. Bp., 2004-2005. Hatágú Síp Alapítvány. 169 p.; 290 p.

1. köt. A kezdetektől a 15. század végéig.

2. köt. 1500-tól a 20. század közepéig.

Malatyinszki József: A gyulai Dürer Nyomda története. Békéscsaba, 2004. Kner-Tevan Alapítvány. 128 p.

A nagyváradi Szemináriumi Nyomda, 1745-1804. Összeáll.: Emódi András. Nagyvárad – Bp., 2004. Római Katolikus Egyházmegyei Könyvtár – OSZK. 271 p.

Pogány György: Bibliofília és könyvművészet. Bp., 2004. Hatágú Síp Alapítvány. 161 p.

Szilágyi Tamás: Száz éves az ofszetnyomtatás. Bp., 2004. PrintConsult Kft. 255 p.

V. Ecsedy Judit: A régi magyarországi nyomdák betűi és díszei, 1473-1600. Bp., 2004. Balassi – OSZK. 640 p.

Pannóniai Féniksz, avagy Hamvából fel-támadott magyar nyelv. Első nyomtatott tudományos könyveink, 16-19. század. Összeáll.: Stemler Ágnes, Gazda István. Bp., 2005. OSZK – MTA. 319 p.

Kicsi Sándor András: Magyar könyvlexikon. Bp., 2006. Kiss J. Kvk. 351 p.

Pankaszi István: Mire? Mivel? Hogyan? A sokszorosítás története és mestersége. Bp., 2006. Hatágú Síp Alapítvány. 138 p.

A budapesti nyomdák, nyomdászok és a nyomdászkultúra 1873 és 1923. Szerk.: Timkó György. Bp., 2007. Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület – MTESZ. 127 p.

Seebergi Sasváry Zoltán: Az első 125 év. Bp., 2008. Magánkiad. 35 p.

A nagyszebeni kézisajtó és kiadványai.

Plihál Katalin: A térképnymtatás művészete a kezdetektől a 19. század végéig. Bp., 2008. Hatágú Síp Alapítvány, 2008. CD-ROM.

Pap Leonárd: Erdélyi ferences nyomdák és kiadványok. Csíkszereda, 2009. Pallas-Akadémia. 327 p.

ELEKTROTECHNIKA, HÍRADÁSTECHNIKA

A magyar híradástechnika évszázada. Szerk.: Vajda Endre. Bp., 1979. HTE. 265 p. 55 t.

Edison in Hungary. Füg. írta: Gazda István, Nagy Zoltán. Bp., 2005. OSZK. 76 p.

Sitkei Gyula: Az elektrotechnika magyar alkotásai. Bp., 2007. Energetikai K. 421 p.

OPTIKA- ÉS FOTÓTÖRTÉNET

Mészáros Vince: A fényképezés kezdeti korszaka Magyarországon. Várpalota, 1977 [1979]. Magyar Vegyészeti Múzeum. 57 p.

Gács Andrásné – Soltész Gáspár: A szemüveg története. Bp., 1982. Gondolat. 128 p.

Szilágyi Gábor: Magyar fotográfia története. A fémképtől a színes fényképig. Bp., 1996. Magyar Filmintézet. 332, 5 p.

Fejér Zoltán: Magyar fényképezőgépek, 1856-1966. Bp., 1997. Soós. 32 p.

Szarka Klára – Fejér Zoltán: Fotótörténet. Bp., 1999. Műszaki. 240 p.

Simon Mihály: Összehasonlító magyar fotótörténet. Kecskemét, 2000. Magyar Fotográfiai Múzeum. 291 p.

Fejér Zoltán: Petzvaltól a Pajtásig. A magyar fényképezőgép-gyártás története, 1839-1966. Bp., 2003. HOGYF. 51 p.

Számos rész tanulmányt jelentetett meg a Magyar Fotográfiai Múzeum, könyvsorozatuk sok technikatörténeti vonatkozást tartalmaz.

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNET (A TECHNIKAI VONATKOZÁSOK)

Mihailich Győző – Haviár Győző: A vasbetonépítés kezdete és első létesítményei Magyarországon. Bp., 1966. Akadémiai Kiadó. 310 p.

Mojzer Miklós: Torony, kupola, kolonnád. Bp., 1971. Akadémiai Kiadó. 78 p.

Művészettörténet – tudománytörténet. Főszerk.: Aradi Nóra. Bp., 1973. Akadémiai Kiadó. 228 p., 73 t.

Erneyi Gyula: Az ipari forma története Magyarországon. Bp., 1974. Akadémiai Kiadó. 86 p.

Molnár László: Iparművészeti törekvések a reformkori Magyarországon. Bp., 1976. Akadémiai Kiadó. 163 p., 69 t.

Császár László: Korai vas és vasbeton építészetünk. Bp., 1978. Műszaki Könyvkiadó. 142 p.

Fodor József: A volt veszprémi Téglamúzeum emlékére. Veszprém, 1997. Szerző. 158 p.

Bajza József: Építészeti technikátörténet. Bp., 1999. Ybl Miklós Műszaki Főiskola. [2], 101 p.

Fodor József: Magyarországi téglá és cserépgyártás története. Veszprém, 2005. Szerző. 544 p.

Koltai Imre – Mihócs Ferenc – Riesz Lajos: A cementipar története. Bp., 2008. Magyar Cementipari Szövetség. 239 p.

Pannon enciklopédia. A magyar építészet története. Kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Főszerk.: Deák Zoltán. Bp., 2009. Urbis Kvk. 539 p.

3.4.3. Bibliográfiai munkák

Szádeczky Lajos: Iparfejlődés és a czéhek története Magyarországon. Okirattárral (1307-1848). Czéhek lajstroma. A czehirodalom és ipartörténet könyvészete. 1-2. köt. Bp., 1913. Országos Iparegyesület. VII, 376 p.; 376 p., [1] t.

Bíró Béla (szerk.): A magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. [A XVIII. századtól az 1954. év végéig]. Bp., 1955. Képzőművészeti Alap. 612 p.

Műszaki bibliográfia, 1900-1955. Szerk.: Jánszky Lajos, Bélley Pál, Kondor Imre. Bp., 1959. Műszaki Kvk. 647 p. (Műszaki bibliográfia 1.)

Műszaki bibliográfia, 1956-1960. Szerk.: Jánszky Lajos. Bp., 1962. Műszaki Kvk. 407 p. (Műszaki bibliográfia 2.)

Műszaki bibliográfia, 1961-1965. Szerk.: Jánszky Lajos. Bp., 1966. Műszaki Kvk. 489 p. (Műszaki bibliográfia 3.)

Ezt követően évente egy kötet, amely az előző év önálló műszaki műveit és a különnyomatként megjelent publikációkat összegezte. A sorozat utolsó kötete az 1979-es év anyagát közli. Sajnos azokat a cikkeket nem közli, amelyek nem jelentek meg különnyomat formájában, ezeket a Vajda Erik-féle sorozat közölte. 2002-től a BME – OMIKK folytatta a sorozat kiadását, az újabb publikációk, köztük a technikatörténeti témájú közlemények is, az interneten is visszakereshetők:

www.omikk.bme.hu/main.php?folderID=1204

A világ robbantástechnikai és ipari robbantóanyagokkal foglalkozó könyveinek és egyedi kiadványainak bibliográfiája, 1850-1982. Összeáll.: Mueller Othmár. 5. átd. kiad. 1-3. köt. Bp., 1982-1984. Igazságügyi Műszaki Szakértői Intézet-Építőipari Tudományos Egyesület. 95 p.; 96-209 p.; 210-335 p.

Műszaki cikkek a magyar időszi kiadványokban. Fel. szerk.: Vajda Erik. Bp., 1984-2001. OMIKK.

Veszprém megye bányászatának és földtanának bibliográfiája. 1-2. köt. Összeáll. és szerk.: Jármay Ervin. Veszprém, 1986-1988 [1989]. Veszprémi Szénbányák. 455 p.; 642 p.

A világiállítások válogatott bibliográfiája. Összeáll.: Marczinné Schön Katalin. Bp., 1989 [1990]. Országgyűlési Könyvtár. 52 p.

Magyarország kézművesipar-történetének válogatott bibliográfiája. Szerk.: Domonkos Ottó, Nagybakay Péter. Bp., 1992. MTA Néprajzi Kutatóintézet. 461 p.

A vízgazdálkodási társulatok válogatott bibliográfiája, 1807-1992. Szerk.: Vámosi Sándor. Összeáll.: Fejér László, Koltay József, Szabó Gyula. Bp., 1992. Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége. 267 p.

Déry Attila: Építészeti bibliográfia. [A könyvnyomtatás kezdetétől az első világháborúig]. Bp., 2008. Terc. 226 p.

Izsó István: A magyarországi bányajogi szakirodalom bibliográfiája. Rudabánya, 2008. Rudabánya: Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány. 80 p.

Az interneten is olvasható: <http://mek.oszk.hu>

3.3.4. Néhány biográfiai kötet

Több szakemberről szóló gyűjteményes összeállítások

Gelléri Mór: A magyar ipar úttörői. Élet- és jellemrajzok. Bp., 1887. Dobrowaky és Franke. XVI, 320 p.

Hankó Vilmos: Régi magyar tudósok és feltalálók. Bp., 1905. Wodianer F. és Fiai. 63, [1] p.

Vajda Pál: Magyar feltalálók. Bp., 1943. Országos Közművelődési Szövetség. 304 p., 16 t.

Későbbi bővített és átdolgozott kiadásai közül a legértékesebb az 1958-ban megjelent kiadás: Vajda Pál: Nagy magyar feltalálók. Bp., 1958. Zrínyi Kiadó. 389 p.

Magyar műszaki alkotók. Szerk.: Révész Arnold István, Vargha Vilmos. Bp., 1964. Műszaki Kiadó. 191 p., 1 t.

Műszaki Nagyjaink 1-6. köt. Szerk.: Szőke Béla – Péntes István. Bp., 1967-1986. Gépipari Tudományos Egyesület. 541, 533, 380, 340, 443, 677 p.

Németh József: Mérőföldkövek a magyar technika történetében. Mérnök-portrék. Bp., 1995. BME–TGI. 54, [2] p.

Hivatás és hitvallás. Magyar mérnökök, orvosok, természettudósok írásai. Szerk.: ifj. Fasang Árpád, Fodor András. 1-2. köt. Bp., 1998. Mundus, 1998. 1021 p.

Négy név – száz év. Fototechnika-történet. Petzval József, Mihályi József, Riszdorfer Ödön, Dulovits Jenő találmányai. 2. kiad. Bp., 2001. HOGYF Editio. 63 p.

Sokszínű kapitalizmus. Pályaképek a magyar tőkés fejlődés aranykorából. Szerk.: Sebők Marcell. Bp., 2004. HVG Kv. 256 p.

Sitkei Gyula: A magyar elektrotechnika nagy alakjai. Bp., 2005. Energetikai K. 248 p.

Mérnök, természettudós és orvos dinasztiák, melyek befolyásolták Magyarországot szellemi életét. Szerk.: Vámos Éva, Vámosné Vigyázó Lilly. Bp., 2005. Országos Műszaki Múzeum – Áron Kiadó. 293 p., [1] t.

Korényi Zoltán – Tolnai Béla: Az áramlás- és hőtechnika nagyjai. Életrajzi gyűjtemény. Bp., 2007. Műegy. K. 545 p.

Angstertől Zsolnayig. Ipartörténeti tanulmányok. Szerk.: Szirtes Gábor, Vargha Dezső. 2. kiad. Pécs, 2007. Pro Pannonia – Pécs-baranyai Kereskedelmi és Iparkamara. 270 p.

Egyebek között az Angster orgonagyárról, a Taizs nyomdászcsaládról, a pécsi bőrgyár történetéről, és a Zsolnayakról.

Néhány neves tudósról, műszaki alkotóról (a személyek betűrendjében)

Fodor Ferenc: **Balla Antal** élete és műszaki munkássága, 1739-1815. Bp., 1953. Tankönyvkiadó. 59 p., V t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 2.)

Schimanek Emil: **Bánki Donát** tudományos munkássága és alkotásai. Bp., 1954. Akadémiai Kiadó. 168 p., 3 t.

Varga József: **Bánki Donát**. Bp., 1980. Akadémiai Kiadó. 227 p., [1] t. (A múlt magyar tudósai)

Baross Gábor. Szerk.: Frisnyák Zsuzsa. Bp., 2000. Dinasztia Kiadó-Ház. 131 p.

Surányi János: **Baross László** és **Székács Elemér** emlékezete. Bp., 1939. Egyetemi Ny. 11, [1] p., 1 t.

Károlyi Zsigmond: **Beszédes József** élete és működése, 1786-1852. Bp., 1953. Tankönyvkiadó. 43 p. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 1.)

Csonka Pál: **Csonka János** élete és munkássága. Bp., 1960. Akadémiai Kiadó. 41 p.

Ifj. Csonka János – Csonka Béla: A **Csonka** Gépgyár önéletrajza. Sajtó alá rend.: Csonka Pál. Bp., 1996. SZIE. 110 p.

Fejér Zoltán: A fény szerelmese. **Dulovits Jenő** fotóművész, feltaláló munkássága. Bp., 2003. HOGYF Editio. 205, XXXII p., [16] t.

Dr. techn. **Faller Jenő** ... bányamérnök ... írásainak bibliográfiája. Veszprém, 1984. OMBKE Veszprémi Csoportja. 38 p.

Lósy-Schmidt Ede: **Feketeházy János**, a szegedi Tisza-híd magyar tervezője. A Szegedi Hét alkalmával a városháza közgyűlési termében megtartott díszközgyűlésen 1933. szeptember hó 2-án elmondott beszéd. Szeged, 1933. Prometheus-ny. [12] p.

Szekeres József: **Ganz Ábrahám**, 1814-1867. A Ganz gyárak alapítójának életrajza. Bp., 1967. Ganz házi Ny. 145 p.

Szekeres József: **Ganz Ábrahám** és a magyar közlekedési technika. Bp., 1968. Magyar Közlekedési Múzeum. 43 p.

Kovács László: **Ganz Ábrahám** szabadalmi. Bp., 2007. Országos Műszaki Múzeum Öntödei Múzeuma. 25 p.

Ginsztler János: **Gillemot László**, 1912-1977. Bp., 2006. Akadémia. 5 p. (MTA emlékbeszédek)

Gróf András: Átúsztam. A mikroprocesszor alkotójának önéletrajza magyarországi éveiről. Ford.: Cziegler István. Bp., 2002. ELFT. 296 p.

Faller Jenő: A magyar bányagépesítés úttörői a XVIII. században. **Hell Máté Kornél** és **Hell József Károly** főgépemesterek élete és munkássága. Bp., 1953. Akadémiai Kiadó. 100 p., 1 t., 2 térk.

Terplán Zénó: **Herrmann Miksa** (1868-1944) professzor munkássága. Miskolc, 1968. Miskolci Egyetem. 16 p.

Hollán Ernő. Összeáll.: Fülöp Katalin. Szombathely, 1984. Berzsenyi M. Kvt. 49 p.

Fojtán István: Kandó-mozdonyok. **Kandó Kálmán** élete és munkássága. Bp., 1998. MÁV. 364 p., [2] t.

Lósy-Schmidt Ede: **Kempelen Farkas** szerepe és érdeme a vakok általános oktatásának megindításában. Bp., 1936. Kapisztrán Ny. 23, [1] p.

Köszegi Imre – Pap János: **Kempelen Farkas**. Bp., 1955. Művelt Nép. 186 p, [17] t.

Kempelenhez, a fonetika megteremtőjéhez kapcsolódó munka:

Hirschberg Jenő: A foniátria és a Magyar Fonetikai, Foniátriai és Logopédiai Társaság története. A kommunikáció, a hangképzés és a beszéd zavarainak kezelése. Bp., 2003. Hirschberg J. 226, [15] p.

Kerpely Antal (1837-1907) válogatott írásai. Szerk. és vál.: Károly Gyula, Zsámboki László. Bibl. összeáll.: Nándori Gyuláné, Zsámboki László. Miskolc, 1987. NME. 71 p. (A bányászat, kohászat és földtan klasszikusai 2.)

Haiman György: Tótfalusi **Kis Miklós**, a betűművész és a tipográfus élete műve betűinek és nyomtatványainak tükrében. Összeáll.: Soltész Zoltánné. Bp., 1972. Magyar Helikon–Európa. 317 p.

Molnár József Károly: Misztótfalusi **Kis Miklós** bölcsőhelyének üzenete. Marosvásárhely, 2007. Mentor. 514 p.

Tubányi Kornél: **Laáb Gáspár** és a **Magyar István** két kultúrmérnök műszaki szolgálatunk úttörői közül. Bp., 1958. Tankönyvkiadó. 66 p., 4 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 10.)

Tolgy János: **Martin Lajos** élete és munkássága. Kolozsvár, 1941. Minerva Ny. 18 p.

Pénzes István: **Mechwart András**, 1834-1907. Bp., 2001. OMM-ÖM. 76 p.

Erényi Iván: **Menyhárd István**. Egy úttörő alkotó mérnök, tudós és pedagógus élete. Bp., 1990. Akadémiai Kiadó. 134 p., [56] t.

Balázs György: Dr. **Mihailich Győző** az oktató, a tervező, a kutató és a közéleti ember. Emlékkönyv Dr. Mihailich Győző születésének 125. évfordulójára. Bp., 2002. Műegyetemi Kiadó. XIII, 257 p.

Balázs György: **Mihailich Győző**, 1877-1966. Bp., 2006. Akadémia. 7 p. (MTA emlékbeszédek)

Bánki Imre – Ludvig Győző: **Muttnyánszky Ádám** családfája, rokonsága, életrajza. Szerk.: Terplán Zénó. Bp., 1998. Püski. 149 p.

Scheiber Mária: **Novák Dániel** 1798-1849. Bp., 1959. Tankönyvkiadó. 32 p. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 12.)

Terplán Zénó: **Pattantyus Á. Géza** professzor munkássága. Miskolc, 1960. Miskolci Egyetem. 20 p.

Patyi bácsi diákszemmel. **Pattantyus-Ábrahám Géza** emlékére. Szerk.: Pattantyus-Ábrahám Miklós. Bp., 2006. Logod Bt. 82 p.

Pattantyus-Ábrahám Imre, 1891-1956. Emlékkönyv születésének 100. évfordulójára. Szerk.: Terplán Zénó. Miskolc, 1991. Miskolci Egyetem. 138 p.

Seress János: **Petzval József**, 1807-1891. A fényképező optika magyar származású feltalálójának mérnöki, professzori és feltalálói működése. Bp., 1954. Tankönyvkiadó. 61 p., 4 t. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 3.)

Terplán Zénó: **Schimanek Emil** professzor születésének 100 éves évfordulójáról. Miskolc, 1973. Miskolci Egyetem. 15 p.

Széchy Károly, 1903-1972. Szerk.: Szepesházi Róbert. Bp., 2003. PMS 2000 Mérnöki Társaság. 128 p.

Dr. h.c.mult. Dr. **Terplán Zénó** 1996. május 25-én 75 éves. Életrajzi adatainak összefoglalása. Összeáll. és előszó: Döbröczöni Ádám. Sajtó alá rend.: Péter József. Miskolc, 1996. Miskolci Egyetem. 69 p.

Döbröczöni Ádám: Dr. **Terplán Zénó**, 1921-2002. Miskolc, 2002. Miskolci Egyetem. 15 p.

Botár Imre – Károlyi Zsigmond: **Vásárhelyi Pál**, a Tisza-szabályozás tervezője. Adalékok a Tisza-szabályozás történetéhez. Bp., 1970. Vízügyi Dok. és Tájékozt. Iroda. 76 p., 1 t., 1 térk.

Vásárhelyi Pál és a reformkori mérnökgeneráció. Szerk.: Deák Antal András, Eperjesi László, Kaján Imre. Bp., 1995. Vízügyi Múzeum. 160 p.

Szakály Orsolya: Egy vállalkozó főnemes. **Vay Miklós** báró, 1756-1824. Bp., 2003. ELTE. 264 p.

Farkas László: **Vedres István** mérnök élete és működése. Szeged, 1937. Magyar Mérnök és Építész Egylet. 163, [1] p.

Nagy Zoltán: **Vedres István** műszaki munkássága, 1765-1830. Bp., 1956. Tankönyvkiadó. 95 p., 11 t., 1 térk. (Műszaki tudománytörténeti kiadványok 6.)

Verancsics Faustus: Machinae novae és más művei. Bp., 1985. Magvető. 393 p. (Magyar Hírmondó)

Egy vasúti igazgató a Monarchiában. **Walther Ágoston** naplója. Szerk. és bev.: Orosz Károly. Bp., 1995. MÁV. 303 p.